

KHRIHFA RUAHCHANNAK

The Hope of the Christian

by Rev. Norman Holmes

"Bawipa caah aa tlakmi minung si awak a rak tinh hna lai."
(Luka 1:17)

Khrihfa Ruahchannak

“Na chung ummi Khrih, ruahchannak sunglawi” (Kolose 1:27)

By Rev. Norman Holmes

A chung ummi cahmai

ÒHEN I : KAN KHRIHFA TINHMI BIAPHUAN

Dal 1: THLARAU BIAPHUAN

Dal 2: KHRIHFA RUAHCHANNAK

Dal 3: ZEITIK AH DAH HI RUAHCHANNAK CU A
TLIN TE LAI?

Dal 4: ZION LANGHNAK

**ÒHEN II: SUNGLAWIMI RUAHCHANNAK NGEIH
KHAWHNAK CAAH FIMNAK**

Dal 5: FIMNAK THLARAU

Dal 6: KAWHNAK, THIMNAK LE
ZUMHTLAKNAK

Dal 7: PATHIAN SINING AA HRAWM HNA

Dal 8: A RUALREMMI NUNZIA LE PATHIAN RIAN

Dal 9: AMAH TEMINNAK AH I HRAWMNAK

Dal 10: BAWIPA KHA ZOH KO

Then 1

**Khrihfa Kan I Tinhnak Hmun Caah
Biaphuan**

Dal 1:

THLARAU BIAPHUAN

Khrihfa ruahchannak asiloah hmailei tinmi hngalhnak ding caah cun Pathian sin in biaphuan kan herh. Titsa minung nih a liannganmi Pathian nih sunglawi ngain tinmi cu minung finnak men in hngalh khawh a si lo. (1 Korin 2:9-10) chungah kan rel i, hitin a òial, *"Pathian a dawmi hna caah Pathian nih a tinhpiaakmi hna cu minung mit in hmuh khawh a si lo, hna in theih khawh a si lo, lungthin zongin ruah bal lomi a si,"* tiah a ti. Thiang Thlarau in a phuan i kannih nih Pathian tinmi cu kan ngei kho.

Cu pinah cathiang nih a fiantermi cu Thiang Thlarau nih tampi chiti a thuh hna cu nih cun amah rian phun tampi cu a tlantlinh hna. Chiti thuhnak nih fiang tein a kan hmuhsak khawmi cu Khrihfa ruahchannak timi hi Thlarau biaphuan a si, tiah (Efesa 1:17) chungah ahcun kan hmuh khawh. Lamkaltu Paul nih cun Efesa zumtu hna caah hitin thla a campiak hna, *"Kan Bawipa Jesuh Khrih i a Pathian a Liannganmi kan pa cu, nannah kha Thlarau pek awakah ka hal lengmang a ti."* Thlarau nih cun an firter hna lai i Pathian kha nan sinah a phuan lai i Pathian cu nan hngalh lai. Efesa Khrihfabu nih Thiang Thlarau cu kum tampi hlanah khan an cohlan cang (Lamkaltu 19:1-6) chungah kan hmuh. Asinain Lamkaltu Paul nih Thlarau chiti thuhnak an herh, cu nih cun Thlarau leiah nutling patling an si khawhnak lam leiah a bawmh hna lai ti kha a hngalh. Kannih zong kum tampi Thlarau in a khatmi kan si men ve ko lai. Sihmanhsehlaw Thlarau biaphuan caah thlacam kan herh cuticun kannun nakah Pathian nih a kan kawhnak ruahchannak cu kau deuh in kan hngalh lai.

Thlarau biaphuan i a rianòuarmi cu Pathian biathuk hna le biathli hna kha a chimphuan a ti. (Efesa 3:3-6) chungah Paul nih hitin a chim, *"Pathian nih a thummi a khuakhannak cu kan sinah a phuan i a kan hngalhter"* a ti. Cun *"Jentail mi hna nih Khrih Jesuh in Pathian nih biakannak a tuahmi ah khan tirvo an*

ngei ve cang" tiah a ti. Kan chan ahcun Jentail mi hna khamh an sinak cu biathli asiloah thli tein thuhmi a si ti lo. Zapi tein herhkhawhmi a si cang. Hi vawleicung an dihlak dengmang in Jentail Khrihfa an i cawhpolh dih cang. Asinain hlan Judah zuntu hna cu Pathian sinin biaphuan an herh (Lam. 10:9-16). Mah bantuk ruahnak an rak hngalh khawh hlan a si. Mah bantuk tein Bawipa nih kan hmailei kalnak ding caah kan thinlung in a palphak khawh lo tiangin tinhpiaq mi a kan ngeihpiaq ko nain cucu Thlarau biaphuan in amah timh piakmi hna cu Pathian nih a kan hngalhter lawngah a si kho.

LANGHNAK NIH KAN LUNG A ÔHAWHTER

Phungthlukbia 29:18 chungah a kan chinmi cu, "*Biaphuan a um lonak ah mipfun lam an tlaw*" a ti. King James Baibal chungah cun "*Hmuhchung khawhnaq a um lo ahcun mipfun cu aa rawk*" tiah kan rel. Bawipa nih kan nunnak ah tlantlinh ding a kan duhpiaqmi kha biaphuan nih cun hmuhchung khawhnaq asiloah tuah khawh ding tinmi a kan pek. Mah Thlarau biaphuan lo cun Pathian lei thil hna cu man ngei lo ah an cang kho. Cuticun lampialmi kan si lai. Mithattu le tinmi ngei lo ah kan cang ko lai. Cu pinah Thlarau lei in tinmi kan chambau tikah vawlei thil ah kan nunnak hna cu biapi deuh in kan ruat ko lai. Cucu zeicadah a si tiah Pathian nih minung a rak ser tikah vawlei ukto ding, thil liangan tuah tuding, teitu si ding, hlawhtling dingin a lungthin chungah duhnak a rak chiaq (Genesis 1:26).

Hi vawleicung minung hna nih, lentecelhnak, tunthiamnak, hlasak thiamnak, baisakup tlangval minthang le mi nih hngalhmi si an tumtah cio hna. A dang hna nih cun hlawhtlingmi chaw letthaltu asiloah uknak lei rianuan minthang si khawhnaq an i tinh. Si ko hmanh seh law mah vialte nakin a sang deuhmi thil pakhat a um, cucu a hmun zungalmi hmuh chungnak le kan nunnak ah a sunglawi tukmi Pathian tinmi ngeih kan herh. Vancung lei hmuhchungnak a simi Pathian

kawhna kan ngeih ahcun hi vawleicung minung hna nih an i tinhmi le an kawhmi hna cu zeihmanh lo an si le caan tawite ca lawng an si kha kan hmuh khawh lai. Tahchunhna ah Thlarau lei tinhmi le titsa lei tinhmi an i thleidannak cu (1 Korin 9:25) ah ruat hmanh u sih. Paul nih, *"Annih cu a rawk khomi pangpar luchinh caah tlik an i zuam. Asinain kannih cu aa rawk kho lomi pangpar luchinh caah kan tli,"* tiah a ti.

Lente aa celhmi hna nih zuamman laksawng hmuh awk caah an caan an thazang le phaisa tampi an hman. Hi vawleicung pumpi lente celhna i zuamnak Olympics ah biahalnak an tuah tik hna ah a tam deuh lente aa celhmi pawl nih cun har ngai le teimak chuah tein tuah duhna lungthin an ngeih kha an hmuh. A zuami hna cu hitin biahalnak an tuah, *"Si na hman lai i si medal na hmuh hrimhrim lai. Asinain cu si na hman ruangah hi hnu kum nganak ah cun na thi lai."* Cuti a si ahcun cu si cu na hmang lai maw, tiah an hal hna tikah mi tam deuh nih cun lunglawngain kan hman lai, tiah an ti. Sui medal tlap cu dollar 26 man lawng a si. Olympics ah pakhatnakpa nih cun a dang hi vawlei conglawhna tlawmpal cu a hmuh chih. Mah bantuk lente a celhmi hna pawl nih hin mah bantukin a uai khomi sunparnak caah an nunnak pek an sian i kum tlawmpal ca te lawng an ngeih khawh fawn. Asinain Khrihfa kip nih cun cu nakcun tampi a sunglawi deuhmi le a sunglawi i zungzal a hmummi caah kan i timhtuah kho.

Sihmanhsehlaw mah bantukin zohnak nih a kan bawmh i a kan hmuhsakmi cu hmuhchung khawhna asiloah timhmi nih kan lung a thawhter ti hi a si. Timhmi angan deuh pachah cu a tinhmi a tlamtlinh khawhna lai minih tam deuh in intuarnak lungthin a ngei. Cucaah cun Pathian sinin biaphuan tam deuh kan herhna cu a si. Cunglei in Pathian kawhna cu kan nunah kan hmuh tikah, cu kawhauhna a tlamtlinnna dingah retheih tuar kha cohlan khawhna le timhlamhna ah intuar khawhna dingah kan lung a thawhter. Matthai 13:45 chungah chawlet tu bantukin Pathian ram caah a sunglawi khunmi kha kan hmuh

hrimhrim a hau. Cuticun kan ngeih khawhna hnga kan nunnak le thazang cu kan i ap lai. Martin Luther nih a sunglawi tukmi thiamcohnak cu zumhnak in a si ti in a hmuh. Cun Kathryn Kuhlman nih a rum tukmi mizaw damhnak kha a hmuh. An rianòuan mi tlamtlinnak dingah khuaruahhar in harsatnak antuar zeicahtiah Pathian nih a lianngan tukmi a hmuhsak hna caah a si. Asinain Pathian hi vawleicung kan nunnak le rian kan ngeihmi nakin tampi in a ngan deuhmi timmi a kan ngeihpiak. Paul nih, "Atu can i kan in mi terhinnak hi cu hmailei i kan sin i phuan a si te laimi sunpamak le cun tahchunh awktlak ah ka rel lo tiah a ti (Rom 8:18). Khrihfami hmailei ruahchannak a sunlawizia kha a hmuh duak i voi thum tiang tuk a innak voi thum tiang lungrawhnak a innak 196 tiang hrihruah in tuknak le voi tampi thong an thlakkak vialte cu a caah zeihmanh a si lo (2 Korin 11:23-28).

A nunnak a dongh leiah Lamkaltu Paul nih teinak he hitin a phuan, *"Tlikzuammak ah khan ka tha a dihnak in ka chuah cang, a dongh tiang khitkhet in ka tli cang, zumhnak kha fek tein ka tlaih zungzal. Atu cu teinak laksawang nih khan a ka hngah ko cang. Cu laksawang cu ka Bawipa dinnak bawinih cu ni ah a ka pek laimi dinnak sui luchin cu a si. Keimah lawng cu a ka pekmi ka si lai lo. Amah a langh lainak dawtnak in a hngaktu vialte zong kha a pek ve hna lai,"* (2 Timote 4:7-8). Paul nih zungzal a hmummi laksawang pakhat a hmuhmi cu dinnak luchin a si kha a kan chimh. Cucu olympic lencecelhnak ah a zuammi pa nih aa zuammi i a hmuhmi cu ni ah a uai òhan zaumi Olive hnah lukhimh nakin tampi in a sunglawi i mansung deuh a si. Cun Paul zong nih mah Baibal cang chungah Khrihfai kip nih mah hi zungzal a hmummi laksawang hmuh khawh a si tiah a chim. Pathian fa a simi caah mah bantukin a sunglawimi kawhauhnak cu pek cio kan si.

LANGHNAK NIH LAM A KAN HMUHSAK

A kan kawhauhnak kongah hmuhchungnak kan ngeih tikah, cu kawhauh cu kan zulhnak ah lam a kan hmuhsak fawn. Kan nun chungah buah dingin saduhthahnak kan ngeihmi vialte kan tlamtlinh kho lo. Ngakchia nih cun a churmang ah sibawi, vanlawng mawngtu, uktu, le ralkapbawi si dingin duhnak a ngei ko lai. Asinain mah vialte a tinmi cu tlinh dih dingin a zuam ahcun pakhat hmanh tlinh loin a um men ko lai. Kannunnak ah Pathian nih tuahter a kanduhmi hmun chungnak kan herh, cuticun a fiangmi Pathian tinmi tlinternak leiah cun kannah tein phunglam ngei tein kan buah khawh lai. 2 Timote 2:3-4 chungah Jesuh ralkap òha nih cun a rian a si lom hna ah khan aa sawhkalh lem lo, tiah a kan chihh. Thalkap tu nih aa tinmi cu laicer te ah khen dingin a tinh bantu kin kannih zong nih Jesuh Khrih chungah cunglei in Pathian kawhauhnak laksawng kha tinh in cucu kheng ding tein kan i tinh ding a si (Filipi 3:14). Cucu kan chungah a si ahcun sual a si. Greek biafang ningin *hamartia* ti a si i a sullam cu sual a si i, tinmi nganh tinak a si. Pakhat cio in sual kan buah lonak le Pathian sunpamnak kan chambaunak hnga lo, Cun a kan serchan a simi tinmi cu kan khen nakhnga Bawipa nih kan bawm ko seh.

Bawipa nih kan nunnak caah hmailei i amah nih a kan tinmi kongah biaphuan a kan pek tikah cu nih cun kannah tein tinhtuahnak hnga lungthawhnak le fiang tein zohkhawh nakhnga a kan bawm. Cun rian rang tein le tlamtling tein kan i tinhlamh ahcun kan luh khawh ve lai. Mah hi ralkap thil zongin ruat buah hna u sih. Pathian tinmi a chan cu, amah nih Thlarau lei ralkap tling si dingah a kan tinh i cu nih cun mipun dihlak khamhnak le òhangphawtnak a tlinnak caah a si. Kannih cu mah ralkap ah i tel dingin kawhmi kan si tiah amah nih cun kan sinah a phuan ko lai. Asinain biahalnak a ummi cu mah bantu ralkap chung luh khawhnak dingah ze i bantu sinah le laksawng dah kan ngeih a hau lai ti hi a si.

Vawleicung ralkap ah cun a dotdot in reng cu pek a si i ralkap pakhat nih a dotdot in a kau a hau. Sen ngei loin sen khat in sen hnih in, sen thum tiin a kai a hau. Mi tlawnte lawng nih kan ral asiloah ralbawi cu an si i cu hlanah timhlanhnak caah kum tampi caan an la tawn. Ral a thawk a si ahcun mithar kha ralkap chung tampi an luhter ko hna lai. Mah bantukin òhening (training) pek rih lom lakthar pawl cu sen ngei lo ah chiah an si. Micheu cu caan tawite chungah reng tampi peknak a tongmi an um ve ko. American ram chung ral lioah George Washington Siangpahrangpa nih ni khat chungah ralkap bo thum a simi pathum kha ralbawi ah an reng a kaiter hna.

Salm 110:3 chungah, *"Nan òhawnni ah na mi nih anmah lungtho tein an i chuah hnawh lai,"* tiah KJV ah cun aa òial. NN ahcun na ral kha na tuk hna niah, tiin a òial. Mah hi nih a chimmi cu òhangphawhnak kong kha a chim. Cu tikah cun mi tampi nih Bawipa rianòuan kha an i thim lai i an nih cu sen ngei loin a hram in aa thawkmi le ralkap thar ah luhtermi bantuk an si lai. Sihmanhsehlaw hmuhchungnak cazin chungah a khammi cu òhening (training) tampi a kaimi cu reng sang ah òuan deuh ah an kai ko lai. Baibal a relmi cu pastor an si lai Thlarau tlaw a tlaitu cu thawngòhabia chimtu ah cawisan a si lai. Ral teimi ah teinak muko a tummi sinah kan i tel hlanah Pathian òhawnnak ni kha a hngak mermi si kan duh lo. Pathian nih hmuhchungnak, a ra laimi thil kong a kan pek ahcun cuka lei lam kal dingah atu tein kan i pumpek awk a si. Cuti kan tuahnak nih cun karmah caah Pathian nih a kan kawhuhnak chan cu lianngan deuh piin kan tuah khawh lai i a letsawm thum asiloah a let sawmruk lawngmanh si loin amah velngeihnak thawngin a let zakhat a vuimi Khrihfa kan si lai.

BIAPHUAN CAAH AA TLAKMI KAN SI LAI

Cathiang chungah fiang tein a kan fianhmi cu mikip nih a sunglawi tukmi Pathian tinhnak cu an ngei lai lo tiah a ti. Matthai

7:6 chungah kan Bawipa nih a zultu pawl kha hitin a chimh hna, "A *thiangmi cu uico kha va pe hlah u. Cun vok hmaiah lungvar cu va thla hlah, vok nih cun a lamh in pei a lamh men ko lai i nangmah tu mitthli in na um lai.*" Khrih nih a kan chimh duhmi cu hi vawlei titsa minung hna hi a chel caan ah cun Pathian khuaruahhar thil kong i, va hmuhsak lo ding a si. Lungvar cu vok na pek lo bantuk a si. Vok runrual cu duhfahnak he thil zeimaw a petu hmaiah an i pum òhup lai i vanthlak hmasa bik kha an dihmi a si ahcun a rianran nakin ei kha a si ko. Lungvar pek naa tinh ahcun lungvar i a man le tinhnak kha an hngalh khawhnak an ngei lo. Vok nih cun a khai lai i lungtum khai bantuk ah a rel ko lai i rawl an duhmi hmuh awakah an tuaitannak leicet ah a chak ko lai. Cu bantukin Pathian zong nih a rumnak cu zeiah a rel lomi le a hlawmi hna sinah cun phuan dingin aa thim deuh tawn. A sunglawi tukmi Pathian tinhnak biaphuan tu cu sunglawi ngai in a chiatu le arah tinhnak ah hman dingin a kawltu hna sinah cun pek an si lai.

Mah bialehnak caah Phungthlukbia 25:2 ah a kan chimhmi cu, "*Pathian nih thil a thuh hi a sunpamak a si. Sihmanhsehlaw siangpahrang hna sunpamak tu cu thil fianter hi a si.*" Pathian nih a biathli kha ze i ah a rel lomi le ningcang loin a hmanngmi hna sinin a thuhnak thawngin sunpamak a hmuh. Cu bantuk mi hna cu aho nih dah a kawl khawh hna lai? Mah bantuk cu siangpahrang ca le firmak le rian a zaa tawk in a ngeimi hna caah a si. Cu hna nih cun Pathian nih a phuan khawhmi a liangan deuhmi thil kha hman a thiammi le a sunsaktermi an si. Cu bantuk mi hna cu Pathian nih a thuhmi thil kawl khawhnak pek an si lai i a ngan deuhmi sunpamak kha an hmuh lai tiah kan Bawipa nih a chim bantukin, "*Thuhmi pach cu hngalh le khuaceu ah chuahpi an si lai.*" Ucaah nan ngaih ning kha i ralring tuah u, zeicah tiah thil a ngeimi kha chapchin an si lai i zeihmanh a ngei lomi cu ka ngeih tiah aa ruahmi thil tlawmte hmanh kha lakpiakchin a si lai tiah a ti (Luka 8:17-18).

Phungthlukbia 25:2 chungah Solomon cu siangpahrang

thar a hung cang tikah zeitindah mah biatak cu a cawn ti kha kan hmuh. Cu caan lioah cun hruaitu a sinak cu zuam cawhnak a tong. Ngakchia pakhat cu nu pahnih nih keimah fa a si hrimhrim tiah an ti veve i dik tein biaceih ding a si. Thil sining a hlat hlai dih hruah ding tein an bia cu a khiah i cu nih cun a thar in sunparnak a hmuh caah miphun vialte nih a hruainak cu upat hram an thawk.

Sihmanhsehlaw mah phungthlukbia hi vawlei siangpahrang le uktu hna nih a biapi in anzulh ding a si lo. Khrihfa vialte thazang peknak caah a si. Zeicahtiah kannih cu Khrih he uktu dingah kawhmi kan si. Kan uknak kan i timhlanhnak ah a tel vemi cu Pathian biathli kawh khawhnak dingah cawn kha a si. Biaphuan tam deuh ka co a si ahcun hruaitu tam deuh kan chuahter khawh ko lai. Cuaah Pathian pennak ah mingan si na duh ahcun, cuti si khawhnak lam a cheu cu, Thlarau biaphuan in Pathian biathli hmuh khawhnak dingah na cawn hrimhrim lai.

Dal 2:

KHRIHFA RUAHCHANNAK

Efesa 4:4 chungah, Lamkaltu Paul nih a òialmi cu kannih cu a kan kawnnak, "*ruahchannak pakhat ka ngei*," tiah a ti. Pathian zumtu pakhat cio kan caah a hmanung tinhmi le a donghnak tinh ciannarmi a ngei. Pathian nih minung a ser tikah tinhmi a ngeihpiakmi cu a let bal lo i, a let bal fawn lai lo. Pathian cu Adam sualnak ah a tluk tikah lungar in a um lo chikkhatte ah tinhmi a pahnihnak cu thil um thar caah a ruah colh ko. A si lo, Efesa chungah pei kannih cu vawlei ser hlan in khaukhih cia le thim cia in kan um ko (Efesa 1:11; 1:4). Pathian nih ruahchannak pakhat asiloah Khrihfa kip caah timmi cu a ngei.

Zeidah Khrihfa ruahchannak a si ti kha fiang tein hmuh khawh dingah Baibal cang tampi nih a kan bawmh. Kolose 1:27 chungah a kan chimmi cu, "*Na chung ummi Khrih cu a sunglawi ruahchannak cu a si*." Rom 8:29 chungah a kan chimmi cu arah fapa muisam he loding in khaukhih kan si tiah a ti. 2 Peter 1:4 chungah aa òialmi cu kannih cu Pathian sining aa hrawmmi kan si. Lamkaltu Johan nih 1Johan 3:2 chung phuang dingin a kanforh mi cu kannih cu arah he kan i lo lai ti hi a si. Cu Heb. 2:10 chung zongah a chimphuanmi cu Pathian kan pa nih a sunpamak i fapa tampi phakter kha a tinh tiah a ti. A cunglei biachimmi vialte hi a fawinak in chim kan i zuam a si ahcun, "*Khrihfa ruahchannak timi cu kan chung i a ummi Khrih cu a òhang lai, cun Pathian fa tlantlinnak leiah a kan thlen lai, cun sunpamak leiah a kan lupi lai!*"

Cucaah hi tluk a sunglawimi ruahchannak cu theih hram kan i thawk khawh naknga Thlarau biaphuan kan herh ko. Cuticun Khrih muisam cu kan keng kho lai. Kan Khrihfa i ruahchannak asiloah timmi cu Hel ram in khamnak nakin le vancung kainak nak hmanh in a ngan deuh suaumau. Rianòuarmi ah tlantlinnak ngeih le kum thong khat ah uktu si dingin i

timhlamh zong cu Khrihfa hna caah khuaruahhar tukmi thluachuah a si i kan i zuam awk zong a si ko. Asinain kannih nih kan hmuh khawh dingmi in a herhmi pakhat cu, cunglei in Pathian kawhnaak cu mah vialte hna nakin a lianngan deuh.

Khrihfa Ruahchannak	
Kolose 1:27	Na chung ummi Khrih, a sunglawimi ruahchannak
Rom 8:29	A fapa muisam bantukin umnak
2 Peter 1:4 I Johan 3:2	Pathian sinning aa hrawmi hna Amah bantuk kan si lai
Heb 2:10	Fapa tampi kha sunpamak ah phakter

Pathian nih Genesis 1:26 chungah kannah muisam keng in minung kan ser lai, tiah a hmasa bik a timh i a chimmi cu a let lo. Minung sualnak ruangah Adam in a chuakmi minung kan dihlak in rawknak a kan pek cu a dikmi a si. Sihmanhsehlaw Khrih nih a kan tlanhnaak thawngin kannih cu khamh khawhmi le sunpar chin lengrang in le amah he lo chin lengrang ah thlen in kan um (2 Korin 3:18).

PUMPAK CAAH BIAPHUAN

Mino ka si lioah Pathian nih ka Thlarau mit cu duhsah tein a varter i cunglei in Pathian kawhnaak hi zeitluk in dah a sunlawi ti kha ka fian lio caan te kha fiang tein kai cinken. Zing khat cu khua leng mawdaw lamah dai tein lam ka kal pah in vancung khua i a ummi ka pa cu ka lungthin dihlak in ka dawt i ka biak. Chikkhatlopi ah vancung ah cawi in ka um. Khrih cu pa òang chungah pom in ka hmuh. Cuka ah cun vawlei ser hlanah Khrih cu pa nih sunpamak pek a rak si zia kha ka zoh i cun sunpamak cu vancung ah a khat. Asinain mah sunpamak cu Pa Pathian nih biapi ngai in a chiah. Cun cu sunpamak phuanmi cu vancung ah cun biapi a si lo caah tanglei tu a van zoh. Jesuh Khrih in tanglei

cu vanlei arfi hna lonh in hi vawlei tiang a van zoh, cun lam kalpah ah vancung a pa a biami minung kha a hei hmuh. Kei Khrih he Pathian chungah thuhmi ka si bantu kin aw pakhat cu sunpamak lianpi he ka theih i, cu aw nih cun hi vawlei cungah lamkal pahin vancung i a pa thangohatnak le a dawtnak cu a hmuh tikah mah hihi ka fa dawt, amah cungah cun ka lung a tling, "tiah a ti. A dang Baibal le cang zong nih mah langhnak hi hrihlfiah dingin a kan bawmh khawh lai tiah ka telhmi hna cu (Johan 17:24; 2 Korin 12:2-4; Johan 1:18; Johan 17:5-22; Mat. 17:1-5 le 2 Peter 1:17-18) an si hna.

Mah hi ka ton hnuah Pa Pathian nih keimah zong a fapa Jesuh Khrih a chimmi biafang he a khat in bia a ka chimh ti kha ka lung a hung pem. Matthai 4:17 chungah tipil a in caan ah le Matthai 17:5 chungah tlangcung ah a muisam a thlen lio cam ah a pa nih hitin a chim, "Mah hihi ka fapa dawt amah cungah cun ka lung a tling tiah a ti. Kei cu ka Khrihfa sinak thla li lawng a si i zumnak leiah ka no tuk i zeitindah Pathian nih Baibal chung i fapa sin lawngah a chimmi bia bantu kin keimah sinah cun a chim ve hnga tiah ka lungthin chungah hngal kho loin ka buai. Thluachuah a si rih lomi ka lungthin cu buai ko hmanh seh, thluachuah cangmi ka thlarau nih cun aa pum i a lungthin chungah a chiah i Pa Pathian nih a ka dawtnak bia ka theih i ka punsa in ka tonmi a sunglawi tukmi sunpamak kha a van ka hngalhter. Ka chungah a lianngan tukmi biaphuan hmuhsak ka si lio caan kha ka lungthin nih a hngalh i a pum khawhnak dingah thla tampi a rau.

Mah bantu kin langhnak ka hmuh caan ah hin mino pakhat hlasak thiam ngaimi a umnak pawngkam minung nih an dohmi pa a piantharnak hmanh a rau rih lomi ka si. Kum 25 hnuah siangbawi ka si i pastor tampi le Khrihfa bu hruaitu tampi cawngpiaktu ka hung si. Zei nih dah mah tluk lawmam in kannih ah hin a ka thlengtu a si hnga? Elektrik nih thir tete pawl cu a van tongh cang kain a zungzal chaklei an zoh bantu kin, "Na chung ummi Khrih, kan i ruahchanmi sunpamak" kha ka nun i

ka van ton hnu cun ka Thlarau cu a zungzal in cunglei Pathian kawhnak laksawng hmuhnak lei lawngah tinh in ka um cang.

Bawipa nih Khrihfami hna hmailei kan i ruahchannak cu mi kip kan sinah phundang cio in a phuan khawh. Zan kan mang teha le langhnak teha cun Baibal relnak teha in asiloah thawngohabia chimmi ngeihnak thawngin Pathian nih a phuan khawh ko. Asinain Lamkaltu Paul nih Efesa khuami hna caah thla a campiak hna bang thlacam kan herh caan a ra lai i kan i cawn ve a hau lai. Paul thlacarmi cu, *"Ka Bawipa Jesuh Khrih a Pathian, sunpamak Pa, nih cun firmak thlarau le biaphuan cu in pe ko hna seh, cuticun Pathian kawhnak i ruahchannak cu nan hngalh lai."*

PATHIAN NIH ZUNGZAL CA AA TINHMI

Mah kan i ruahcharmni cu (ceu nih cun Khrih le fapa muisam a kan kenter i sunpamak a kan pek) . Ocu Pa Pathian nih a zungzal aa tinhmi cu a si. Genesis 1:26 ah, *"Minung kan ser hna lai i, kammah he an i lo lai i kammah muisam an keng lai,"* tiah Pathian nih minung a ser lioah a chimmi ah hin Pathian nih a rak i tinhmi kha a chimphuan a si. Hi biatak cu fehternak caah Luka 3:38 ah Jesuh chuahkehnak ah Adam cu, *"Pathian fa"* tiah ti a si.

Adam le Eve cu rak soal hna hlah seh law amah le hmailei an tefa vialte cu Pathian fa an si dih hna lai i, Pathian nih a hmasa minung a ser bantukin amah muisam kan keng ko lai. An tluk hnuah cun Adam le Eve cu nunnak thingthei ei cu an khap hna i, Eden dum chung khan an ohawl hna. Mah bantukin Pathian le misual i ohennak Adam soal ruangah rawhralnak cu hmailei i a ra laimi chan tiang a zunh dih hna (Rom 5:12-19; Salm 51:5) .

Johan 8:41-44 chungah ka relmi cu Jesuh nih biaknak leiah a pum a pemi Judah mi hna nih Pathian cu kan Pa a si tiah a pingin abocharmni hna kha a mawhchiat hna. Khrih nih a chimmi hna cu, Nannih nan pa cu khuachia a si. Zeicahtiah, Nannih cu nan pa khuachia tuahmi nan tuah a ti hna. Sualnak ruangah

minung cu Satan uknak tengah chiah in a um misual cu Thlarau lei thil ah khuachia innchungkhar ah a telve cang. Mah hi a dik lomi hngalhnak nih ni hin tiangah mi tampi nih palhngai in Pathian inn chungah kan i tel tiah an ti rih. Biaknak leiah a hman lomi le kalsual pawl nih an chimmi cu kan dihlak in Pathian fa kan si zeicahtiah Pathian cu mi vialte i kan pa le a kan sertu a hman si, tiah an ti. Asinain sualnak nih zeidah a chuahpi ti kan hngalh lo ahcun, cun Jesuh Khrih khamnak in Pathian sinah an i mer lo ahcun Bawipa bia nih an cungah a uk peng hna lai i, *"Wannih cu khuachia fa nan si"* tiah ti an si ko lai.

Asinain kan chimhcia bantukin minung sual tuahnak nih Pathian cu an thin a lauter lo i a thar in timhtuah dingah hramhram in a fial lo. Vawlei a ser hlanah Pathian nih hlankan pi in a theihcia i, minung cu tlantling in zeitindah ka chiah lai ti kha a dihlak in a tuaktan dih cangmi a si. Pathian nih minung a ser ah Pathian bia a ngai duh lomi fa, cun Thlarau leiah a thimi an si lai i sualnak an tuah lai ti a hngalh cang. Efesa 2:1 Pathian nih sual thlahnak caah Jesuh Khrih cu a thi te lai ti a hngalh cang. Cucaah Khrih cu hitin kawh a si, *"Vawlei ser hlan in thah ciami tuufa, tiah Biathlam 13:8 ah kan hmuh. Zeicahtiah vawlei ser a si hlan in Pathian hngalhnak nih cun Khrih nih sual caah raithawinak cu a tuah hrimhrih a herh te lai ti kha a hngalh caah minung a ser hlan in cuticun biakhihna a tuah cang. Thuk deuh in kan chim ahcun ser hlan hrim ah pa Pathian nih amah hrimhrih in tlarnh dingah biakhihna a tuah cang. Efesa 1:4-6 chungah *"Vawlei a ser hlan in Pathian nih kannih cu Khrih chung i amah ta si dingin a kan ohen cang. Cucaah a hmaiah a thiangmi le soi awk um lomi kan si awk a si. Pathian nih cun kannih cu Jesuh Khrih thawngin a fa i cohlan awk kha a rak timh cangmi le a duhmi a si. Pathian cu a sunglawimi a laksawng ruangah hin thangohat ko u sih, a dawtmi a fapa in a kan pekmi a laksawng caah hin thangohat ko u sih, tiin kan hmuh."**

Cucaah tuarbia dihlak kan zoh tikah Pathian nih cun kan Bawipa Jesuh cu Messiah a si tiah zumhnak a ngeitu cu a khamh

hna i a seròhan hna ti kha kan hmuh. Paul nih Profet Hosea chimmi bia cu aa lak i Jentail lak le Judah mi hna lakin Pathian nih a chimmi cu, *"Nannih cu ka mi nan si lo, tiah an rak ti hnanak hmun thengte ah khan annih cu a nungmi Pathian fa ti an si lai,"* tiah a ti. Bawipa Jesuh Khrih a zumtu hna cu Pathian nih a hmasa i a timhpiakmi hmun ah an kir òhan cang, Cucaah annih cu Pathian fale hna tiah kawh an si lai.

Mah hihi Khrihfa nih kan i ruahcharmi a si caah atu tein kan dihlak in luh hram i thawk khawh a si cang. Pathian bia nih a piangtharmi dihlak sinah a chimphuarmi cu, *"Pathian nih zeitluk in dah a kan dawt hi ruat hmanh! A kan dawtnak kha a ngan tuk caah Pathian fa tiah ti kan si. Pathian fa ti lawng manh si loin, a si in kan si hrimhrim. Hiruang ah hin vawlei nih a kan hngalh lonak cu a si, Pathian zong kha an hngal lo. Zohhmanh atu cu Pathian fa kan si cang. Asinain ze kan lawh lai bel a fiang rih lo. Sihmanhsehlaw Khrih a langh tikah cun amah Khrih bantuak cu kan si lai, ti kha kan hngalh. Zeicahtiah a sining taktak tein kan hmuh lai. Khrih zohchih in cu ruahchannak a ngeimi pach cu Khrih kha a thianhlim bantuakin thianghlim tein a um ve. Pathian fa sinak ah nutling, patling kan si hlan chung cu, cathiang nih mah ruahchannak hi a kan pek i cuticun amah kan Bawipa bantuak kan si hlan chung pach cu thlen in kan um lai, ti hi a si.*

Zungzal a hmunmi Pathian tinhmi Pathian fapa le innchung lianpi sinak, caah timtuahnak, cu hi vawlei cungah Khrih nih kum thongkhat a uk hnu lawngah a tling te lai. Biathlam 21:7 chungah, *"Van thar le vawlei thar aa thawk tikah, Pathian nih hitin a chim lai. Teitu a simi pach nih hihi kan sinah an hmuh lai. Keimah cu an Pathian ka si lai i annih cu ka fa an si lai, ti hi a si."* Mah hi can in Khrihfa pach nih an roconak hmun ah cun tlanhling tein an lut kho lai i Pathian fa an si hna lai. Amah nih a kan tlanhna vel cu thangòhat a si lai.

**JESUH KHRIH CU A SUNGBIK AH A UM
ZUNGZAL LAI**

Hi tluk a sunglawimi ruahchannak chungah lunglawm ngaiin kan um lioah zeitin in dah Pathian fa kan si lai timi biatak cu hman tein thleidan thiam zong kan herh. Kan Bawipa Jesuh Khrih Pathian fapa liannganhnak le mi vialte Pathian fa sinak dingah khuaruahhar khawhnak cu òha tein a cuai kan thlai cu hngalh dingah a biapi tukmi a si. Ahmami cheu nih cuaithlai an thiam lo caah a ler an lam i Pathian fate ah an i ser i annih cu Jesuh Khrih he an i tluk in an i tuah. Mah bantuk porhlawtnak le dehhlennak nih mi tampi cungah rian a òuan i khatlei ral tiangin pipian thui in a thui hna. Amah tu nih a lettalam in an chimmi cu, "Nannah cu nan phung chimmi a hman lo, Pathian fa ti a um lio lo, tiah an ti. Pathian fa timi cu pakhat lawng a um an ti. Nannah cu milem a biami nan si. Cucaah cun Pathian nih a mi hna caah a sunglawi tukmi timmi a ngei ti kha òha tein hngalhfian a herh. (Nan chung ummi Khrih, a sunglawimi ruahchannak) nih cun kan Bawipa Jesuh Khrih sunlawinak le tluk lomi a sinak nih cun lam dangah an pialter hna lai lo. Kan Bawipa Jesuh cu a zungzal in a sang bik ah a um lai i amah unau vialte hna lakah tluk kho loin a umpeng ko lai.

A hmasa ah Jesuh Khrih cu a zungzal in a sang bik ah a umpeng ko lai. Zeicahtiah Pathian fa a si ti he a pehtlaimi a si. Cathiang nih a kan chimmi cu Jesuh Khrih cu paw i a si hramthawk, Mari paw chungin hi vawlei nunnak a thawk caan Khan Pathian fa tiah kawh a si cang (Johan 1:14; Luka 1:35). A ralkah in kannih tu cu Pathian fa in poi kan si lo zeicahtiah Adam sinin sualnak cu kan i ngeih cia cang. Nu paw chungin kan i semak le a voi khat nu hrinnak nuangah si loin a voi hnih Thlarau hrinnak thawngin piangthar kan si kho i Pathian fa ah kan hung cang. Mah caan thawk in kannih cu Pathian fa ah cantermi kan si (Efesa 1:5; Rom 8:15). Cucaah cun Jesuh cu Pathian fapa ngeihchun tiah kawh a si. Kannih cu nu chung kan i sem in hrinni

kan si lo. Asinain Pathian innchungkhar ah cun fa ah cantermi kansu.

Lamdang pakhat in Jesuh cu a unau hna nakin a lianngannak cu Jesuh Khrih cu sualnak ngei lo nun a ngei, cucu pawu a si lio caan khan a si cang. Sibawi te ruahning ahcun ngakchia pakhat a semnak dingah cun a pa thi in a ra ti a si. Leviticus 17:11 chungah a kan chimmi cu minung nunnak cu thisen ah a um ti hi a si. Cun Pa Pathian nih sualnak ngei lomi thisen cu a pek. Cucaah cun pei Luka 1:35 chungah Gabriel vancungmi nih, ngakchia chuak ding a si cu a thiang tiah an ti khawhnak cu a si. 2 Korin 5:21 chungah Khrih cu, "sualnak a hngal lomi tiah kawh a si. Sualnak a ngei lomi a nunnak he i ralkah in mi vialte kan dihlak in nu chungin poi kan si tikah kan pa Adam sinin sual thisen he pawu chih kan si. David nih Salm 51:5 chungah a òialmi cu, "Zohmanh, sual in hrimmi kan si, sual he ka nu nih a ka pawu a ti. Rom 5:12 chungah kan rel rihmi cu, sualnak cu mipa pakhat thawngin vawleicung ah hin a tlung i cu a sualnak nih cun thihnak kha a ratpi. Cun mi vialte cu an sual dih caah thihnak nih cun mi vialte cu a ciah dih hna a ti.

Jesuh cu a unau hna nakin sung bikmi hmun ah a um zungzal a lam thumnak cu Heb. 8:29 chungah a kan hmuhsak. Mah ka ah kan relmi cu, "unau rual tampi lakah fapa upa bik a si." A zungzal in Jesuh cu Pathian fa hna dihlak chungah upa bik a sinak le midang he an i lawh lonak cu a hmun peng ko lai aa ralkah in kannih tu cu a nau hniang kan si.

Lamdang pakhat in Jesuh cu a zungzal in a unau hna lakah a lianngan bik a sinak lam cu a hmasa bik i a ummi a si. Johan 3:13; 6:38; 13:3 le a dang cathiang chung ningin cun, Jesuh cu vancung in hi vawlei ah a rung òum. Cun van ah a kir òhan tiah an ti. Asinain minung dihlak in kan i thawknak cu vawlei in a si vawlei ah kan kir òhan lai. Jesuh Khrih thawngin vancung lei rothil cu kan co lai, tiah ruahchannak cu kan ngei ko (Gen. 3:19; 1 Korin 15:49).

Cucaah Jesuh cu Pathian fa hna he cun an karlak ah

dawtnak cu a um zungzal ko lai. Jesuh Pathian a si i minung ah a rak i cangmi a si cu lioah kannih cu amah vel le zaangfahnak thawngin Pathian sining aa hrawmni ceo kan si hna. Asinain Pathian fa si dingin a kan kawhna le sunlawinak cu a vel le zaangfahnak a si nain kan ruah khawmni nakin a thuk in a sang deuh.

Dal 3:**ZEITIK AHDAH HI RUAHCHANNAK CU
A TLIN LAI?**

Efesa 1:17-18 chungah kan relmi cu, Pathian kawhnak ruahchannak cu zeidah a si tiah kan theih khawhnak ding caah cun thlarau biaphuan kan herh, a ti. Nan chung umi Khrih timi biakam hi Kolose 1:27 chungah cun a sunglawimi ruahchannak ti zongin kawh a si ve. Zeicahtiah hmailei kong a chimmi cu thil pakhat cungah ai hngat in a tling te dingmi a si. Pathian nih hi thil a tlin khawhnak ding caah cun amah lei covu cu a tuah ko lai. Asinain hi ruahchannak cu kan ngeih le kan luh khawhnak dingah kannah leikap in tlamtlinh ve dingah a kan pekni a un ve. Cucu zeitindah a tlamtlin lai tiah cun Khrih he rianouan oimi kan si ti hngalh hnuah a dotdot in hngalh khawh dingmi a si. Lungdongh ding cu a si lo, Pathian vel in cucu kan tuah khawh kolai.

AA THAWKNAK LE A THANNAK

Khrihfa ruahchannak cu kan nunnak ah tlamtlinter dingin kan pianthar asiloah khammi kan si cang ka tein a thawk. Khrih cu kan lungthin chungah a Thiang Thlarau in a ra. Asinain a thil ti khawhnak le tlamtlin tein nutling, patling siter i a sunglawimi Pathian fa sinak tu cu chikkhat lo te ah a kan chim dih lo. Abiana ah Bawipa cu a sunpar le a ohawhnanak cu Khrihfa a si thami te kha a piah ahcun sualnak vialte le tlamtlin lonak vialte kha chikkhatte ah thlen dih a hau lai i cucu ze he dah aa lawh lai tiah cun Atomom kha a ke tangah va thlak i zeidah a cang lai tiah hngalh i zuam he aa lo. Cuticun si loin Bawipa cu kan nun ah nem tein le dai tein a ra i, Hi vawleicung i a rak rat lioah Bethlehem khua ah ngakchia in hrin i dai tein a rat bantuakin a ra tawn. Cucaah Bawipa nih sunpamak in sunpamak ah ohen i Khrih

muisam lawh dingah aa tirh tikah dai tein le lungsau tein a dotdot in rian a òuan (2 Korin 3:18) . Cu ka hmun va luh dingah Jesuh nih a sunglawi tukmi bia in a kan sawn, *"Ka seihsam kha i bei uh kei cu nunnem le toidornak lungthin a ngeimi ka si caah ka nawl hi i cawn ve u, cun dinnak kha nan hmuh ko lai ka seihsam cu a bei a nuam i ka thil cu a zaang,"* tiah a ti (Mat. 11:29-30) .

Kannah cu khammi kan si tikah Efesa 1:11 chungah a chimmi cu kannah cu Thiang Thlarau in hmelchunhnaak a kenh tiah a ti. Amplified Baibal òial ning ah cun a hme hleihnih nak ah, *"Thlarau cu ka ro hmuhnaak caah aamahkan a si,"* tiah a ti. Thlarau pekmi hi a hmasa theitlai, hannaak caah pek chungmi biakannaak le rak teh chungnaak a si. Amah tlanhnaak chungah tlanling tein i tel dingin le zeizongte kan ngeih khawh lai, cun amah sunpamaak cu kan thangohat lai. Mah ka i kan relmi ah a hmasa bik ah Thiang Thlarau rianòuannaak cu Jesuh ta kan sinak caah hannaak rak pek chung a si. Cun hmailei ah tlanling ding kha a si. Cucu ze he dah aa lawh tiah cun mi pakhat nih mawòawka maw inn maw a cawk tikah a man tlawmpal a pek chung bantuak a si. A phung ning tein amah ta cu a si ko cang nain a cheubang kha pek a herh rih. Cu bantuakin kan pianthar tikah dawtnak, lawmnaak, daihnaak vialte kan tonmi vialte hi cu Khrih nih a Thlarau òhawannaak tlawmpal a kan tuahpiaakmi a si i ceunak in tam deuh pi a buah te lai.

Kan Khrihfa nun cu a òhang i nutling/patling bantuakin Khrihfa ruahchannaak kan luh khawhnaak ding ahcun a dotdot in kan kal a herh. A òhen hnihnaak ah tlanling deuh tein a dotdot in kalnak kan cawn lai i a kan bawh te ko lai. Cucaah Pathian nih kan nunnak ah zeidah tlanling ding a kan duh a kan duhpiaakmi ahcun lungtho tein kan i tel a herh zia kha atu kan duhmi cu a si. Lamkaltu Johan nih a kan chimmi cu, *"Amah bantuak kan si lai"* cun a van changtu Baibal cang a chim rihmi cu, *"Mah bantuak in ruahchannaak a ngeimi an dihlak te amah cu a thian bantuakin thianglim tein an um,"* tiah a ti. Cucaah Pathian nih kan nunnak ah rian a òuannaak ah kannaak zong lungtho tein i tel kan hau, cun

kan i theih a hau, cuticun a thiangmi le cunglei kawhnak ahcun a tlakmi kan si lai. Vancung lei kan rothil hna cu zeirello le nautat in kan um ahcun Esau nih fa upa sinak a hlohthlau bantukin kannih zong hlawtni kan si ve lai (Heb.12:15-17). Kan Bawipa Jesuh nih a chim bang Khrih chungah a ummi Khrihfa hna lawng nih theipar òha a chuah lai i an hmun lai a ti. A dang vialte cu hlawt i phawi dih an si lai tiah a ti (Johan.15:1-6).

Vancung ah a ummi mithiang hna cu tlamtlinnak chungah an lut cang. Khrih muisam kan ken khawhnak dingah kan Thlarau òhanchonak cu a dotdot in a peh lai i hi vawleicung kan nun a dongh in vancung kan phanh tiang a tlai lai. Bawipa sinah a kal cangmi mithiang vialte nih cu nakin a tlamtling deuhmi ah an lut lai, cu hmanh cu tlamtlin dihnak kan timi tlamtlinnak cu a si rih lo.

Heb.12:23 chungah ka relmi cu mithiang vancung ah a um liomi hna cu, "*Tlamtlinnak i a phan cangmi mithiang hna thlarau,*" tiah kawh an si. An thlarau nunzia ahcun annih cu mithiang le tlamtlingmi ah ser an si cang (1Johan 3:2) ah a kan chih bang, Khrih a langh tikah cun amah bantuk kan si lai ti kha kan hngalh. Zeicahtiah a sining taktak tein kan hmuh lai tiah a ti. Cucaah tlanhmi mithiang pach cu vancung an phak i Jesuh kha an hmuh tikah Jesuh muisam bantukin thlen an si lai i amah bantukin an thiang cang lai.

Asinain vancung ah a ummi mithiang hna cu a biapinak hmun khat zawn ahcun kan Bawipa Jesuh bantukin a si dih lai lo. Annih cu sunparnak in a khatmi thawhòhannak pumpek an si rih lo. Cucu kan Bawipa Jesuh nih cun a ngeih cang. An pumsa hna cu thlankhur chung dinh dingah an chiah hna i hmanung bik muko tum thawng le thawhòhannak cu an hngak ko. (1 Korin 15:52; 1 The. 4:16). Cucaah vancung ah a ummi mithiang hna cu thianglim tein le thlarau tlamtling in khua an sa ko nain annih cu thawhòhannak pum chungah an i tel kho rih lo. A rauh hlanah kan cawng lai i hihi a biapimi hleithlak a si i cu nih cun Pathian fa tlamtling ah le Khrih muisam he lo dingah tlanhmi

vialte cu tinhlam an si lai.

**KHRIHFA A CHEU CU KHRIH VOI HNIH A RAT
 ÒHAN HLANAH A LIANNAN DEUHMI
 TLAMTLINNAK CHUNGAH AN LUT LAI**

Khrihfabu chan a donghnak ah a nungmi cu a biapi tukmi biaphuan a um i cucu hngalh ding a si. Khrihfa ruahchannak cu kau deuh in tlantlinter caan cu cu ni hna ah cun a um te lai. Pathian aa tinhning bantukin rian a òuan tikah zeidah a tuah ti kan hngalh a herh, cun cu rian ahcun kan i tel lai. Pathian nih a mi hna caah pek dingah thil thar a tuahmi chungah a lutmi kan si i Bawipa caah lam sial bawmtu le Khrih nih a ram a uk tikah kan uk khawh ve naknga aa tlakmi kan si a hau.

Rom 8:19-22 chung kan rel tikah, "*Pathian nih a fapa le a phuan hna lai cu semmi thil vialte nih ngaih ngaiin an hngak ko. Semmi thil vialte cu amah duh caah si loin Pathian nih si u a ti hna thawngin santlailo pakpalawng ah an cang dih. Asinain ruahchannak cu a um zungzal ve ko. Cu ruahchannak cu zeidah a si tiah ni khatkhat cu semmi thil vialte hi thutnak sal sinak khan luatter an si lai i Pathian fale hna luatnak a sunglawimi kha an i hrawm te lai. Atu caan tiangah hin cun semmi thil vialte cu nau nganfah bantukin an hrum an ai, tiah kan hmuh.*"

Hika ahhin Lamkaltu Paul nih a kan chimmi cu semmi hna nih Pathian fapa a langh lainak cu ngeih ngaiin an hngak ko a ti. (Genesis 3:17) chungah Adam le Eve cu Eden dum chungah sualnak ah an tluk tikah hi vawlei cu sualnak ruangah chiatserhnak tangah chiah in a um. Asinain mah bantuk sual sinak in chanchuah dingah ruahchannak a um. Zeitik ahdah cucu a si te lai? Cucu Pathian fapa, Khrih langhter a si tikah a si te lai tiah Pathian bia nih a chim lo. Asinain Pathian fale hna langhter an si tiah a ti. Adam le Eve nih hi vawlei cungah chiatserhnak an rak tlunter bantukin Pathian fale hna in langhter an si tik ahcun Adam le Eve fale hna nih an tei lai i, cu hna nih cun hi chiatserhnak

cawi in a um kha an hmuh lai.

Hi caan ah hin Rom 8:22 ah a chimmi cu Pathian fale hna i a sunglawimi luatnak cu atu tiangin sermi thil vialte cu nau nganfah bantu kin an hrum an ai. A luan ciami kum 15 ah deih awk ngai a si. Time magazin ka rel i cu nih cun van fianter dingah a ka bawmh ngai. Cu capar ahcun scientists pawl cu an i khawm i AD 20 chungah lihnhinh hi a tam chin lengmangnak kong kha an tuaktan tiah a ti. Seientist pawl nih an hmuh khawhmi pawl cu an fonh i an hmuhmi cu vawleicung mah nak tam deuh in li aa hnin lai ti kha a si ko. Pung in a vun suai tikah nu nih nau a ngeih lai i a nganfah a tuarmi bantu kin a um kha an hmuh. Cuticun a senpekning cu ran deuh le òhawng deuhdeuh in hrin hlan chung cu a um. Ka ruah tikah mah seientist pawl nih hin Baibal in biatak kha a ruah awk an hngal men lai lo. Asinain a dang thil pakhat fiang tein hngalh khawhmi cu Pathian fapa le hna langhter asiloah hrin an si laimi cu a nai chin lengmang tinak a si.

Paul nih a chim rihmi cu hi vawlei lawng si loin kannih Khrihfami hna zong mah nganfahnak ahcun kan lut ve lai a ti. "Cu ti a hrum a aimi hna cu sermi thil lawng an si lo, "Thlarau cu Pathian laksawng hmasater caah a hmumi kanmah zong hi Pathian nih a fa ah ser i kan pum hi a ning pi in luatter ding kan hngah lioah hin kan hrum kan ai ve," (Rom 8:23). Kan chungah a ummi Thlarau ning ai hngahhlangmi cu kan tlanhnak a tlam a tlin naknga caah a si. Mah bantu kin hngahhlangnak cu thla ka cam tikah cu bantu k hngahhlangnak cu kan caah thilrit taktak bantu kin a ra kho. Nu nih fa a hrim lai i a nganfahnak a in bantu khi a si. Pathian he kan kal caan chungah cu bantu caan tete cun kan thlacamnak ah kan tong tawn. Paul nih mah kong hi Rom 8:26 chungah tlawmpal cu a chim rih, Thlarau nih kan caah thla a kan campiak tikah hnumainak cucu biafang in chim khawh lom khi a si. Cuticun a kan campiak. Thlacam duhnak cu thilrit bantu kin kan lungthin chungah kan um tikah òahnak, hnumainak le nganfah tuamak lawngin langhter khawh a si. Thlarau nganfah tuarnak nih aa timhmi cu kan chungah Khrih sining ka lawh

khawh nakhnga caah a si. Asiloah Paul nih Galati zumtu hna kong a chim nang, *"Nan chung i Khrih sining a um hlan pach cu ka ing zungzal ko lai,"* (Galati 4:20).

Biathlam cauk chungah a kan chimhmi cu ni hmadung Khrihfabu cu Pathian fale hna phuan an si te lainak cu nau nganfah tuar in a hngak ko a ti. Biathlam cauk nih voi tampi cu mi bupi hna an hmanthlak in asiloah hmanthlak suaimi bantu kin a hman tawn hna. Bianabia ah Biathlam 17:1-6 chung hlawhlangnu i a nu a lianngarmi khuaruahhar Babilon tiah kan rel i kan hmuh. Baibal thiamsang pawl nih an hna tlak ciami cu mah hihi mi pakhat cu a sawh duhmi si loin mi bupi a chim duhmi a si i, a palhmi Khrihfabu he a cawhmi a si an ti. Cu bantu k òhiam in hmun tampi ah kan rel khawh rih (Biathlam 19:7-8, 21:1-6) ah khuaruahhar a simi a dang kong kan hmuh. Khrih in a mo (a nupi) cu a tlikmi Khrihfabu a si. Biathlam 12:1-2 ah mah nu kong Khrihfabu cu mah ni donghnak ni ahcun nau chuah lai nganfah bantu kin an tuar lainak kan hmuh. Hi nu hi a chim duhmi cu mi bupi Khrihfabu, mah nu nih a hrin dingmi hna minung cu a buin a ummi miphun Khrihfabu nih a hrinmi hna kha a chim duhmi a si. *"Cun van ah khin khuaruahhar a simi hmelchunhnak nganpi pakhat a lang. Minu pakhat a lang i a thuan ah nika a si, thlapa kha a ke in a lamh i a lu ah arfi hleihnih bawiluchin aa chinh. Nau a hring dengmang i nau nganfah in a ai. Cun miphun vialte thirfung in a uktu ding fapa kha minu nih cun a hrin. Asinain ngakchia cu a lakzau i Pathian le a bawidhutdan sinah an kalpi,"* (Biathlam 12:1-2-5).

Baibal hrilhfiah tampi nih Johan nih vancung ah hi tluk thil lianngan a hmuhmi hi a phun tampi si kho dingin an lehpiak. Zeicahtiah hi fapa le Khrih Jesuh an i lawhnak kar ah hin Baibal hrilhfiah thiam tampi nih *"hi fapa"* (asiloah mi fapa tiin KJV ah cun a òial) hi cu kan Bawipa Jesuh a si ko an ti. Asinain mah hi cu a dik hrim lonak a chan a um. A pakhatnak ah Biathlam cauk hi hmailei thil a ra laimi kong òialtu a si tiah Biathlam 1:1, 22:6 ah kan hmuh. Johan nih Biathlam cauk a òial ah hin pakhatnak

kumzabu a donghnak leiah a òial. Jesuh Khrih cu a chuak cang i tuambia in kum 90 in 95 hlan ah òial in a um cang. Johan cu a ra laimi thil kong kha lamak a pektu a si i a luan ciami tuambia kong a si lo.

A pahnihnak ah mifapa cu zeiruang ahdah Jesuh Khrih a si lo tiah cun Johan nih a hmuhmi langhnak cu liangan hmelchunhnak he vancung ah a hmuh. Khrih cu Bethlehem khua ah a chuak i cucu a hman i vawlei ah a cangmi a si i vancung ah a cangmi hmelchunhnak a si lo ti cu kan hngalh dih cio. A pathumnak cu Biathlam 12:5 chungah hitin a chim, ngakchia te cu hrin a si cangka tein vancung leiah cawi in a um. Asinain Khrih cu hrin a si cangka tein vancung ah a kai lo, a thih in a thawhòhan hnu lawngah vancung ahcun a kai. Roman Catholi pawl nih cun lamak ah hmuhmi minu cu mang tiah an ruah. Cuti an ruah ahcun Mary kong ah an zumhnak a hman lomi pakhat he a kalh òhiamòhiam. Cucu zeidah a si tiah Biathlam 12 chungah minu nih cun a dang fanu le fapa 12 a ngeih rih hna, a hme 17 chungah kan hmuh.

Biathlam cauk hi hmaan tein kan zoh asiloah hi vawlei Israel kha a si lo. Asinain vancung minu tiah Biathlam 19,21,22 chung i chimmi cu Khrihfabu, Khrih monu kha a chim duhmi a si. Mah minu cu nau nganfah bantukin a hrampi lai. Mah bantuk hrum-ai cu Rm 8:18-23 ah kan rel bantukin a si lai i semmi thil he Khrihfa zumtu pumpak he cu chungah cun kan lut lai. Cu pinah mah bantuk nganfahnak cu timmi aa khat cio, cucu zeidah a si tiah Pathian fapa le hna phuan an si lainak caah timtuahnak caah a si.

Ni donghnak leiah Khrihfabu cu a ngan a fak lai i nau tampi a hrin hna lai. Cu hna cu Khrih muisam kha an keng chin lai i a tanglei ah òialmi lambiapi hna in a si lai.

**BIATHLAM 12 AH MIFAPA LE JESUH KHRIH
KAR AH AN I LAWNAK**

A pakhatnak i an i lawhnaq cu Khrih le mifapa cu Pathian Bawi òhutdan ah an pahnih in an òhutòì lainak kha kan hmuh. Paul nih Efesa 2:6 ah a òial bantuqin Khrihfa kan dihlak caah Pathian timmi cu, *"Vancung ah Jesuh Khrih he hmunkhat teah òhutòì kha a si."* Asinain Biathlam nih fiang deuh in a kan chimmi cu tlantling tein a lut khomi cu mizeidah an si kha a chim. Biathlam 3:21 Khrih nih a chimmi cu, *"keimah kha teitu ka si i ka pa pawngah Bawi òhutdan cungha ka òhut bantuq hin teitu a simi cu ka Bawi òhutdan cungha i ka pawngah òhutnak nawl ka pek hna lai,"* tiah a ti. Biathlam 12:5 chungah fiang deuh in kan hmuhmi cu Pathian Bawi òhutdan ah van chiahmi asiloah cawi a simi cu fapa maw mifapa dah ti kha kan fiang. Mah teitu hna timi cu ni hmadung ah Khrihfabu nih nganfahnak he hrimmi an si i, cu hna cu Khrih he Pathian Bawi òhutdan ah an òhuòì lai i Pathian thil ti khawh òhawhnaq le nawl ngeihnak chungah ahcun an lut lai.

A dang pakhat an i lawhnaq cu Khrih le mifapa nih cun mipfun kha thirfung in an uk hna lai. Biakam Hlun chungah Khrih kong ah profet nih a rak chim chungah cangmi cu Salm 2:7-9 chungah kan hmuh. Cuka ahcun, *"Bawipa nih a chimmi cu ka thanh lai tiah siangpahrang nih a ti. Cu a chimmi cu hihi a si. Bawipa nih a ka thawh i nangmah cu ka fapa na si nihin ni ah hin na pa ka si, va kal law, mipfun vialte hi nangmah kan pek dih lai. Vawlei hi a dihlak in nangmah ta a si lai. Thirfung in na uk hna lai i tlak-umbang in na khuai dih hna lai,"* a ti. Cun Biathlam cauk chungah Khrih nih teitu a simi Khrihfabu kha mah bantuqin roco ding a peknak kha kan hmuh. Biathlam 2:25,27 ah hitin a chim, *"Si mahseh law atu i nan ngeihmi kha ka rat tiang fek tein rak i tlaih ko u. Teitu a simi hna le tuah hna seh ti ka òhmi a dongh tiangin a tuahmi hna cu ka Pa sinin ka hmuhmi nawl ngeihnak kha annih zong ka pek ve hna lai. Mi phundang uknak nawl kha ka pek hna lai i anih cu thirfung in*

uknak nawl le tlak um bangin khuainak nawl kha ka pek hna lai. Cun deirel arfi zong kha ka pek hna lai." A donghnak ah Biathlam 12:5 chungah kan hmuhmi cu hihi Khrihfa mifapa hna in a tling lai i Biathlam 12:5 chungah ni donghnak ni ahcun minu nih mifa a hrin lai i mipun an dihlak hna cu thirfung in a uk hna lai tiah kan hmuh.

Lam dang pakhat in Khrih le mifapa an i lawhnak cu an pahnih in Satan ohawnnak sang deuhmi ah cawi an si lai ti a si. Mah hihi Efesa 1:20-21 chung kan Bawipa Jesuh Khrih cu ohawnnak pek a rak si cangnak kan rel. Cuka ahcun Pa Pathian nih a ohawnnak cu a langhter i, *"Khrih cu thihnak in thawhtertu le vancungkhua i Pathian orhlel kam ah a ohuttertu Pathian ohawnnak he khan aa khatmi a si. Khika ah khan vancung uktu vialte hna le nawlgeitu vialte hna le ohawnnak vialte hna le bawi vialte hna a cung bawi a si."* Asinain Biathlam 12:1-13 kan zoh tikah miöhalopa nih mifapa cu hrin a si lioah hrawh a duh ko nain a tuah kho lo (12:4). Zeicahtiah mifapa cu Pathian Bawi ohutdan ah cawi in a um caah a si i miöhalopa tu cu vancung in vawlei ah thlak in a um (12:8-9). Miöhalopa nih a doh khawh ti lo caah minu lawng kha a doh (12:13).

Cu pinah Khrih le mah hi mifapa an i lawhnak pakhat a um rilmi cu an pahnih tein hrin an si tikah miöhalopa nih thah a timh hna. Asinain mah öihnung ral khan a rak lak hna. Matthai thawngöhabia chungah kan relmi cu ngakchia Jesuh cu Herod siangpahrangpa nih thah a timh ruangah Bethlehem khua in chuahpi a sinak kan hmuh (Mat. 2:13-16). Biathlam 12:4-5 chungah mifapa cu linkeng nih ei a duh tikah a ralpa ohawnnak in an i vancung ah cawi in a um (Biathlam 12:4-5). Khrih le mifapa cu hrin an si lioah ngakchia tapi cu thah an si kha kan hmuh.

Zeicahtiah miöhalopa nih a ral kha hrawk dingin ai zuum caah a si. Matt 2:16 ah khan Herod nih Khrih kha hloh a duh caah Bethlehem khua chung i a ummi ngakchia tapi kha a thah hna nak kong kan hmuh. Biathlam 12 ah a hmuhmi cu minu nih

mi fapa kha a hrin hnuah limkeng cu doh dingah a kal i minu fa a dang kha a thah hna. A cang 17 kan rel tikah limkeng cu minu cungah khan a thin a hung ngaingai i minu tefa a tang rihmi vialte hna doh awkah khan aa thawh. *"Cu hna cu Pathian nawlbia a ngai i Jesuh nih a phuarmi biatak zumh awktlak tein aa tlaihmi kha an si."* Minu i a dang a fapa le hna a tei dih hna i a hrawh dih hna nak kong cu a hnu i a umi Baibal cang nih a òial i 13:7 ah ka relmi cu, "Pathian mi kha doh awk le tei awkah auh a si i phunkip ramkip holhkip le mikip cungah nawlgeihnak pek a si.

Pathian nih a mi hna cu Lianngannak he luatnak pek dingin a timh lio caan ah mi òhalopa nih ngakchia tampi a thah hna nak cu hlan lio tuanbia ah voi hnih a si cangnak cu Pathian bia nih a kan chimh. A voi khatnak ah cu Moses caan lioah a si i Israel mi pa ngakchia an dih lakin a rak thah hna (Exodus 1:22). A voi hnihnak cu Herod nih Bethlehem khua ngakchia vialte a thah hna kha a si. Asinain (Biathlam 12:17) chungah ruahnak a kan pekmi cu mah kan nikhua a dongh lai te ah a voi thurnak a si òhan lai tiah a ti. Mah chimmi bia hi a tling cuahmah in ka hmuh. Zeicahtiah ngakchia nu paw chung a um lioah thah a tam chin lengrang atu kan vawlei tuanbia ah a tling tiin ka zumh. Cazin an lak ningte ah cun hi vawlei mipun hna nih an fale a tam deuh cu an chuah hlanah an thah hna. A zeiruang ahdah sualnak a ngei lomi nunnak thong tampi cu a thar in kan thah hna? Khrihfa bu le Moses caan bantu kin a thar in luatnak timhlamhnak ding caah Satan nih thei in a tuahmi a si sual hnga maw? Khrihfabu sermi thil vialte cu nau nganfah bantu kin an hrum ai i luatnak cu timhlam i Pathian fapa le hna cu phuan an si lainak cu Pathian tinhmi cu ngol dingin mi òhalopa nih òihbu le thinphang buin a chiat khawh in ai zum (Biat. 12:12).

**NI DONGHNAK KHRIHFABU CHUNGAH KHRIHFA
PHUN THUM**

Biathlam 12 chung i mifapa tiah a sullam lehmi hi Khrihfa òha tampi nih an doh. Hi tluk in a sangmi sinak cu kan cawnpiaq hna a si ahcun phawrhlawtnak le a òha bik ah thirimi kan si tiah a ping in ruah sualnak a um lai tiah ruahnak an si. Pathian nih a kan kanhmi cu, nutling/patling a simi Pathian mi hna lak zongah roonmi zong aa dang lai i sinak zong aa dang lai. Cun nutling/patling kan sinak zong aa dang lai ti hi a si. Lentecehlnak ah zuam man cu a dongh te lawng in an tuah khawhmi le an i pumpeknak cungah i hngat in an hmuh tawn. Cu bantuikin kannih Khrihfa mi hna tlik zuammak zongah lung cheu bang asiloah kik lo lum lomi hna nakcun òha tein a zuarmi nih cun a lianngan deuhmi zuam man laksawng cu a hmuh ko lai.

Nutling/patling sinak cu aa dan cionak le laksawng zong phunthum in òhen a si cu Pathian bia chungah voi tampi a kan hmuhsak. Tahchunhnaq ah Jesuh nih a sal pathum chungin zumhtlak an sinak aa dan cio ning kha a chim i cucu talen pahra bianabia in kan hmuh (Luka 19:11-27). Zumh tlak cem a simipa nih talen pahra, a bawipa caah a hmuhpiak tikah a Bawipa nih khuapi pahra uk awk a pek i talen panga a hmuhpiaktu kha khuapi panga uk ding a pek. Asinain zumhtlak lomi a salpa cu pek ciami kha an lakpiak òhan i laksawng pakhat hmanh a hmu lo. Mat. 13:23 chungah Jesuh nih hlawhtlinnak phun thum Khrihfa kip nih kan ton laimi kong a chim. Cu hna cu a let sawnthum, a let sawnrnk, le a let zakhat an si.

Roconak le nutling/patling sinak phun thum in a dannak tahchunhnaq kong tu cu lamkaltu Johan nih Johan 2:12-14 chungah kan hmuh. Cuka ahcun thlarau le kan òhannak cu phun thum ah a òhen i ngakchia, mino, le upa tiah a kawh hna. Moses Biakthlam ah mah bantuikin thlarau leiah kan tormi cu Pathian in a um i lenglei, a thiang hmuh, a thiang bik hmun tiah fiang tein hmanthlak bantuikin a suai. Cu pinah Biathlam 12 chungah

mah hi thlarau teinak nutling/patling tiin òhen thum hna cu ni donghna ni ah Pathian mipun hna sinah phuan a si te lai tiah kan hmuh.

Fapa asiloah minu hrimmi mifapa kong òha tein kan zoh tikah Khrih muisam a lawh chin lengmang kha kan hmuh i cu nih cun Baibal hrilhfiah thiamtu hna nih mifapa cu Khrih a si ko tiah diklo in ruahnak an chuahnak cu a si. Hi mifapa cu teitu a si caah miòhalopa nih a do kho lai lo. Cucaah thlarau leiah nutling/patling taktak mi kha a chim hnawhmi cu a si ko. Asinain minu Khrihfabu cu miòhalopa nih a doh khawh lai nain amah cu a donghna ah chanchuah a si lai (Bia. 12:13-16). Mah nu cu cheubang teitu kan ti khawh zeicahtiah a donghna ah amah nu nih cun a tei. Asinain a dang minufa hna cu Biathlam 12:17; 13:7 chungah a chimmi hna cu ni donghna ni ah miòhalopa nih a tei hna lai. Cuti kan ti tikah an kharhnak cu an sung tinak a si lo. Zeicahtiah Biathlam cauk chungah kan hmuhmi cu mithiang tampi hna cu an nunnak kha ni donghna ni ah cun an sung lai nain vancung laksawng chung tu ah cun an lut lai (Biat.7:14-20:4).

Bawipa nih mission rian timhlamhnak ah mang pahnih a ka pek i cu nih cun mah pathum an i dannak theih khawhnak dingah an ka bawh. Pakhatnak mang ah cun Pathian rian kum thum ka òuan hnuah Pathian nih cu caan lioah mission rianòuan ah ka kal ahcun zeidah a cang lai ti kha a ka hmuh sak. Baibal sianginn in degree ka hmuh cang. Cun Bawipa rian cu cawnpiaaktu, pastor le thawngòha chim in ka òuan cang. Atu hi missionary ah kal dingin a caan a si cang, tiah thla cu ka cam. Ka thlacannak cu leh dingah Bawipa nih mang a ka pek.

Cu ka mang ah cun missionary cu ka si i ram kipa h ka kal. Cu tiin khual cu ka tlawn cuahmah lioah ka kedanh pakhat cu a tlongdiam. Ka theih le cangka tein ka ke ah cun ka bunh òhan colh. Caan tlawmpal ah ka kedanh cu a bong òhan i cutik tu ahcun saunawn hnu lawngah ka theih i ka bunh òhan. Caan sau nawn cuticun zeih hngal loin kaa òhang i a donghna ah cun ka

kedanh cu an pahnih tein voikhatte ah an poih òi. Cu caan lioah cun vancung lei ka zoh i a òhawng tukmi thlarau òha lo nih a ka doh kha ka hmuh. Cun a dang Thlarau òhalo cu vancung in a hung lang cun ka pawngah a dang Thlarau òhalo an ra i a donghna ahcun thah dingin an ka kulh.!

Cu lioah cun kai òhang, Cu tikah ka lung chungah missionary in ramkip in kal i thianhna ah ka cungah Satan nih a ka doh laimi òhawng ka tei kho rih lai lo ti ka lung a hung pem. Efesa 6:12-15 chungah Satan kan tei khawhna dingah kan hriannam cu a kan chih i cu hna cu, *"Nan kedan caah daihna thawngòha chim, timhlanhna kha i denh u,"* a ti. Ram kip kal i thawngòhabia chim dingah rianòuanna caah kaa timhlanhna, asiloah ka kedan hna cu an fek rih hna lo. Vawlei cungah ram kip nih a dang cio in thlarau òhalo òhawng le òhawng in a uktu an ngei cio, missionary cu ukna hmuh ah a luh ahcun cu thlarau òhalo nih cun a doh hrimhrih ko lai. Mah ka mang in Pathian nih thlarau leiah timhlanh ka herh rihna a hmuhak tia ka nuah i zeicah tia thlarau leiah nutling/patling lo pi in missionary ah ka kal ahcun thlarau òhalo nih an òhawng he an ka doh lai i inn leiah sung bu te he ka kir men ko lai. Bawipa nih ralrinnah a ka pekmi cu ka mang chungin ngeihna nawl ka hmuh caah ka lawm hringhran ko. Cu ti lo cun ka cungah ze bantuk ngaihchiatna in a dongh lai kha ka hngal lo!.

Kum tam nawn Khrihfa nun ah ka òhan hnu le rian ka òuan hnuah atu caan hi missionary ah kal caan a si cang maw tia thla ka cam òhan. Cu caan zongah cun Pathian nih a voi hnih mang cu keimah lamhruaitu dingah ka pek òhan.

Cu ka mang ah cun Asia ram ah missionary pawl an sung i an ram leiah an kir òhanna konglam kha ka rel. Cu ka rel lioah cun Thlarau in cawi ka si i Asia ram ahcun khual ka tlawng. Asia ram cungah cun Thlarau òhalo kha ka hmuh i cu thlarau òhalo nih cun missionary tapi cu a tei hna i an ram ah a kirter hna i cu muhna uktu hmaika ah cun ka dir.

Hi liangan siangpahrang hmai i ka dir lioah kan sinah

òhawng ngaiin ka lung chungah a rami cu a òhat le a chiat kha si loin amah nih òhawnnak le nawl ngeihnak tu kha a si. Amah cu Thlarau leiah hi vawlei uktu a si a lianngarmi Siangpahrang a si. Hi tluk a lianngarmi nih a zeì ruangah dah keimah mi fate cu a hmaiah dir awkah a ka thim hnga. Cu hnu cun hitin bia chim hram ka thawk. "Zeidah hika ah hin na tuah? nangmah cu rat dingah kan sawm òung lo. Nangmah cu kan i duh lo. A bia nih cun rianrang tein a ka hmetter chin lengmang i zeì hmanh lo le ningzak in ka um. Ka hmuur cu ka van an ve, ngaihthiam hal i a duh ahcun a rianran nakin a sinin chuah ka tim. Asinain ka ka cu ka van i an i Thiang Thlarau chiti thuhnak nih cun ka chunglei in a hung chuak ciammam i ka ka i a hung chuakmi a bia ka lehmi cu, *"Nangmah sawmnak thawng in hika ah ka ra lo, Bawipa thawngòha chintu dingah thlahmi ka si,"* tiah ka leh. Cun ka karlak i ral cu a thang chinchin. Mah Satan nih a ka timi bia paohpaoh cu ka caah mei bantu kin mui, cathiang chung bia in a lih chimmi paoh cu nam bantu kin ka tan duahmah hna.

Mah bantu ku tuaitamnak cu a kal lengmang i hnu ahcun ka thin a phan cang. Cun Bawipa Thlarau cu ka chung tawne in chiti thuh thar he a hung chuak òhan i zeitindah ka chim ti ahcun, *"Nangmah òhawnnak tangah ka um lo, Zeicahtiah ka tho òhan i Khrih he Thlarau òhalomi hna òhawnnak le thilti khawh pin pi ah kan òhu òi cang tiah ka ti.* Cuka hmun i Asia ram a uktu Thlarau òhawnnak he kan i do hnuah cu nakin a sang deuhmi thlarau ram ahcun cawi in ka um òhan i cuka ahcun Khrih he vancung ah òhuòì ding kan si. Cuticun thlarau òhalo ka òmi cu lam hlat pi in ka hei hmuh. Asinain raldonak cu a dih cang. Vancungah Khrih he hmunkhat i kan òhutòinak cun cu pa cu zeì hmanh lo te khi a si cang i hngerhte tluk khi a si cang. Cu hnu cun amah sinin sualphawtnak zeì bia hmanh ka thei ti lo.

Ka mang cun ka van i òhang i hihi Pathian biaphuan a si. Missionary i ka kalnak hmunah ka doh dingmi Thlarau òhalo òhawnnak ka tei nakhnga timhlanhnak caah a si tiah ka ti. Ka mang ka manh hnu tlawmpal ah kan inn chungkhar tein Asia

ram leiah cun ka rak i òhial. Mah ka mang in atu tiang kum 14 a si cang. Kan rianòuannak ah Bawipa a nawlñgeihnak a langhter i ram chungah a ummi muslim a dotu pawl Hindu miòhalo pawl ranchung ral le a thli tein thah tirhnak, thihnak tiang zawtnak ral, Kominis pawl ti hrannak, a dang tampi hna lakin Bawipa nih a òhawnnak in a kan huhphenh ko. Pathian nih a thluachuahnak in a kan khammi nakin tampi in Pathian thil ti khawh òhawnnak luatnak he pastor tampi ram hrulaitu upa cungah luatnak a pek hna i Khrihfabu hna a dir i hell kutka cu hrawh in a um tikah cu cun nan i lawnhnak bik cu a si ko.

Mah mang hna cu ruah tikah thlarau ram ah kan tonmi phun thum he lawnhnak ngei in ka hmu. Cu hna cu mifapa minu le a dang a fale hna tiin Biathlam 12 chungah kan hmuh. Mah pathum hna nih hmundang asiloah Thlarau Sicanhak tiah a dang cio in an ngei hna. A pathumnak a dang Khrihfabu fale hna tiah Biathlam 12:17 timi hi a hmasa bik ka mang i ka ton i ka thlarau nun he a lo. Cu caan ahcun kei cu vawlei cungah ka dir i hi vawlei uktu thlarau cu a thilti khawhnak le a òhawnnak he vancung in a run i langh i keimah doh ding le ka cungah nawlñgeih ding kha a si. Cu bantu kin Khrihfabu nih hrimmi hi vawlei cungah titsa duhnak in khua a sami hna cu ni donghnak ni ah cun miòhalopa nih a tei te hna lai (Biat. 12:12, 12:17;13:7).

Minu asiloah Khrihfabu tu nih cun pumpak Khrihfa nakcun thlarau leiah san deuhnak an ngei. Biathlam 12:1 ah mah nu cu vancung ah nika, thlapa le arfi he hmuh a si. Minu zong cu khuachia nih a doh ve nain minu cu khamh in a um i a donghnak ah a teinak kha Biathlam 12 chungah kan hmuh. Mah nih hin ka lungchungah a ka hngalhtermi cu a voi hnihnak ka mangah muihnak siangpahrang he vancung ah kan i tong i a si nain khamh in k a um.

Asinain Biathlam 12:5 i mifapa cu nika, thlapa, arfi hna a ngeimi nu nakin Thlarau leiah sang deuh piin sinak pek a si. Mifapa cu cu Pathian Bawi òhutdan ah an cawi. Hi mifapa nih hin zeitik hmanhah khuachia cu a do bal lo, nain teinak in vancung

ah Khrih he tu an uk. Hi bantuk hmuhtonmi hi a voi hnihnak i ka mang ka hmuh ta duakmi he an i lo ngai. Cu lioah cun Asia ram cung a uktu Satan cungah Khrih he teinak in vancung ah òhuòì dingin cungah cawi in ka um.

"*Cunglei kha zoh peng ko,*" tiah chimmi bia na thei bal maw? Cucu kannih nih Jesuh cu vancung leiah zoh peng awk kan si i a òha ngaimi thazang peknak a si. Asinain kannih zong nih tanglei kha kan zoh ding a si nain kha a dang tein ruah awk a um ve. Salm 2:4 nih a kan chimmi cu Bawipa nih vawlei harnak kha a zoh tikah vancung ah a òhumi nih cun a nih hna lai i capo ah a saih hna lai, tiah a ti. Atu vancung ah Khrih he thlarau lei i òhutòì kan cam thiam a si ahcun teinak le lawmhnak zong kan hmuh khawh ve lai i hi chan a dongh hlanah mi fapa cu a ngan deuhmi òhanghnak in teinak chungah a lutnak dingah cun kan i timlam kho lai.

**TEITU A SIMI HNA NIH A RA LAIMI KUM CU
MIDANG AN LUH HLANAH AN TEH HMASA TAWN**

Ni donghnak ni hna ah cun Khrihfa a cheu cu Khrih muisam kennak chungah lianngan deuh le rang deuh in nidonghnak in an lut lai. Cu nih cun kan khuaruah a har awk a si. Pathian nih lungsau tein a kawltu le a nawl a ngaimi paoh cu laksawng a pek zungzal ko hna lai. Mah ca ruangah micheu cu Pathian sinah hnehchih an si i Thlarau leiah mithiang zapi ca hmanh ah hmailei chan asiloah kum a dongh tik lawng a si khomi kha hmuhtonnak an ngei.

Cucu Enok nunnak ah kan hmuh khawh. Amah cu Pathian he naih tein unkal òi kha a cawngmi a si caah cu nih cun amah caan i zumtu hna tapi nakin Thlarau leiah a thuhter deuh i cuti in thi loin-vancung ah a luh khawhnak cu a si Genesis 5:24. Enoch nih Jesuh Khrih a voi hnih a rat òhan lainak langhnak a hmuh (Jude 14:15). Cucaah amah cu thlen asiloah van ah cawi a sinak cu a si Heb.11:5. Atu lawngah pei Jesuh Khrih a voi hnih

rat òhannak cu a naih deuh cang caah vawlei pumpi Khrihfa mi hna nih Enok i kum thong tapi i a ton ciami cu hmuhton dingah ruahchannak kan ngeih ko cu.

David zong a ra laimi chan i thluachuahnak chungah cun Pathian nih mi tapi hna hlanah a lut veni a si. David cu nawlbia chan ah a nungmi a si. Cu lioah cun Pathian nih Moses hrang in raithawinak a tuahmi thawngin Israel mi hna nih Pathian cu naih tein an biak khawh a si lio caan a si. A si ko nain David cu Pathian lungthin putu a si caah Biakam Hlun in raithawinak phunglam kha hei lonh in thil a hmu khotu a si. David cu Biakam Thar i Khrihfabu chanchung i Pathian biaknak le thluachuahnak chungah lut in a hmutongmi a si. Salm 40:6 chungah a òialmi cu, *"Raithawinak le pekchanmi thil hi na duhmi an si lo, biakòheng cungh a pun in khangni thawinak si hi na kan halmi a si lo,"* tiah a ti. David nih hi bantu kin biaphuan a chim tikah tlangbawi hna le Levites hna nih kan siangpahrang hi a kal sual cang ko hi tiah thinphang in an um men lai. Tlangbawi hna nih Moses biakbuk chungah saram raithawi le thawnlawm pek kha zeitluk in dah a biapit ti kha mipi cu an cawpiak hna. Cu tiin David nih mah thil vialte cu zeirel loin David biakbuk ah hlasak le turmi in Pathian biakning a thar in a tuah tikah David chan licmi hna tomni hna thlarau nakin thuk deuh ah Pathian nih a chiah caah a si. David nih Pathian a hmuhtormi cu a hnu i Biakam Thar caah zohchurmi ah a cang i, Khrihfa a si hmasami hna hruaitu pawl nih cucu an rak hngalh (Lamkaltu 15:15-17). Khrih nih Pathian mi hna caah a tuahmi zapi caah a tlin hlan kum 1,000 ah David cu luatnak le lawmhnak in a khatmi velngeihnak chan ah a rak nung cang!.

A dang tahchunhnak phung pakhat cu Mat.15:21-28 chungah Syrophenicia minu nunah kan hmu. Jesuh Khrih sinah bawrh a hal tikah Jesuh nih a lehmi cu Israel mi lak i a tlaumi tuu hna sin lawngah pei thlah ka si ko cu tiah a ti. Cucu thluachuahnak thawngòhabia cu vailam tahnak Jentail mi hna sinah phuan a si cang hnuah a si ti kan hngalh (Mat.10:5-6;

Mat.28:19; Mk 16:15-18) . Asinain hi Syrophenician minu tu cu Jentail mi hna caah thawngohabia pek a si hlanah a si i, Asinain amah nu zumhnak le toidornak in hmuh awkah a hal chih hna.

Lankaltu Paul zong amah chan i minung chawhkanh in a nung vem pa a si. 2 Korin 12:2-4 chungah Paul cu a pathumnak vancung ah zeitindah cawi a si kha kan hmuh. "*Cuka ah cun bia in chimh khawh lomi kha a theih hna, minung hmur in a chim thiam lomi thil kha a theih hna,*" tiah a ti. Paul nih Pathian sinin chimh khawh lomi biaphuan kha a hmuh. Nutling/patling a simi thlarau minung Paul nih hmuhtormi thil cu Khrihfa tampi nih cun an hngalh thiam lo dingmi kha a si. Lankaltu Peter zong nih Paul ca òialmi kong ah hitin a chim. "*A òialmi a cheu chungah cun hngalh dingah a hami a um,*" tiah a ti. Biatak le biaphuan hna cu kan theihhngalhnak a tlamtling lo ruangah Paul nih Khrihfabu caah ca a òial tikah hin ai ralring ngai. Zeicahtiah biaphuan a cheu hna cu atu kan chan ah hin fawi tein hngalh khawh ding an si lo.

Heb. 6:5 chungah mithiang nutling/patling cheukhat nih cun a ra laimi chan i òhawnak kha an tep cang tiah a kan chimh. Hitihin Enoch, David, Paul le midang pawl hna nih thlarau leiah luatternak an hmuhton tikah an chan minung hna kha chawhkanh in thluachuahnak le hmuhtonnak chungah cun an luh khawhnak cu a si. Asinain Pathian bia nih ruahnak a kan pekmi cu mah bantuk mi hlan i teinak cu atu kan chan zongah a um kho ve ko ti hi a si. Mifapa Khrihfa hna cu Biathlam 12:5 chungah a fian bantukin thluachuahnak le nawlgeihnak chungah cun an lut lai, cun minu, vawleicung Khrihfabu a tlangpi in cun, cu chungah cun an lut kho rih lai lo. Asinain cu bantukin a lut khomi hna zong nih kannih cu midang nakin kan biapi deuh tiah uanthlar ding cu a si lo. Mah hi cu Pathian zaangfahnak le velngeihnak lawngin pei kan zapi tein a òhami Khrihfa tlikzuannak ah cun kan tli kho i Pathian laksawng zong cu kan hmuh khawhnak a si.

Kan Bawipa nih a mi hna caah hi nidonghnak ni hna ah hin zeidah a pek hna ti kha thlarau biaphuannak thawngin fiangfai

deuh in kan hmuh khawh. Pathian bia in siseh, hmuhtonmi hna in siseh Bawipa nih kan sinah biachim dingin aa thim khawh ko. Cucaah fiangvai tein kan i tinhmi le kan hmai i chiahmi tlikzuammak kha kan hmuh khawh a herh cang. Cuticun Paul nih Fili. 3:12-14 chungah thazang peknak cu kan zult khawh lai, *'Hi thil ah hin ka tlan a tling cang ti a si lo i ka tling cang ti zong a si fawn lo. Asinain a ka ngeitu Khrih kha a si cang caah cu thil cu ka ta a si khawh nakhnga kaa zuam lengmang. Unau hna cu thil cu ka phan cang tiah ka ruah hrimhrim lo. Asinain thil pakhat ka tuami cu hnulei thil kha phih i mailei thil banh i zuam kha a si. Cucaah kawl tungki ahcun laksawng hmuh awkah khan na tli i cu laksawng cu Pathian nih Khrih Jesuh thawngin cunglei nunnak i a kan kawh hi a si.'*

**KHRIHFA KAN DIHLAK TEIN NUTLUNG/PATLING
FALE AH THAWHÒHAN NI AHCUN
KAN SI TE LAI**

Kan Bawipa cu mi caah a sangbik a timpiakmi kha tlinternak leiah kar khat hnu kar khat in a kal. Cathiang kha òha tein kan zoh tikah hi tinhnak cu zeitik ah dah a tlung lai i nutlung/patlingmi Pathian fale kan si lainak kha fiang tein kan hmuh khawh. Kan Bawipa nih cucu thawhòhan ni caan ah a si te lai, tiah a chim. Luka 20:35-36 chungah, *"Sihmanhsehlaw thihnak in thawhòhanter awktlak a simi hna le a ra lai dingmi chan i um awkah aa tlakmi hna cu an i thi an i um lo. Annih cu vancungmi bantuk an si i an thi kho lo. Annih cu thihnak in thawhòhantermi an si cang caah Pathian Fa an si."*

Lankaltu Paul zong nih hi biatak cu Rm 8:23 chungah a fehternak kan hmuh. Rm 8:19-21 chungah *"Pathian fale hna phuan an si lainak cu semi hna nih zeitluk in dah an hngahlang ti kha a òial hnuah a chim rihmi cu hi a hrum a aimi cu semi thil lawng an si lo. Thlarau cu Pathian laksawng hmasater caah a hmumi karmah zong hi Pathian nih a fa ah ser i kan pun hi a*

nung piin luatter ding kan hngalh lioah hin kan hrum kan ai ve ko." Cucaah hi Baibal cang chungah Paul nih fiang tein a chimmi cu tlamtling tein fa ah cohlan le Pathian fale hna phuan a si te lainakni cu thawhòhan ni aha si lai ti hi a si. Cu caan tikah cun tlanhmi hna le thoòhan mithiang pawl hna cu Khrih bantu an si lai. Thlarau lei lawng si loin taksa lei zong an si lai. Cucaah cun pei atu vancung ah a ummi mithiang hna cu Khrih muisam kha tlamtling tein an lawh kho lonak cu a si cu. Chimcia bang khan annih cu thlarau lei ahcun thianh ciami le tlamtling cangmi an si. Asinain taksa in cun tlamtlingmi an si rih lo. Asinain tlanhmi vialte kha sunparnak pum, aa rawk kho lomi pumsa kha pek awk tikah kan Bawipa le kan u a simi bantu kan si lai. Kan pumsa cu amah Jesuh bantu ah thlen in kan um lai.

**THOÒHAN MITHIANG HNA CU PATHIAN
SUNPARNAK HE AN CEU LAI**

1 Korin 15 chungah Lamkaltu Paul nih thawhòhan hnuah mithiang pawl kong cu zeitindah a si lai ti kha tampi in a kan cawnpiaak cang. Atu cu hi tluk sunglawi kan rothil a simi le Khrihfa ruahchannak ah a tel vem cu òha tein ruat tuah hna u sih. 1Korin 15:41-43 chungah hitin kan rel, *"Ni nih amah dawhnak te a ngei i thlapa zong nih amah dawhnak te a ngei ve. Cun arfi nih khin dawhnak dang tete an ngei i arfi lak hmanh ahcun dawhnak a phunphun an um. Vui a si tikah a mui a chiami le a dermi a si, thawhter a si tikah aa dawhmi le a òhawngmi a si lai, tiah a ti."*

Mah Baibal cang ah aa rawk kho ti lomi kan pum cu zeitindah sunparnak he a thawhòhan te lai ti kan rel. Hihi cu na chung i a ummi Khrih a sunglawimi ruahchannak kan timi a tlinlainak kha a si (Kolose 1:27). Hi caan ah hin cun Pathian fale hna cu Pathian sunparnak he a ceu te lai. Kan Bawipa Jesuh nih a chimmi cu, *"Cun mithiangmi hna cu an pa ram ah cun nika bantu in an ceu lai,"* tiah, Mat. 13:43 ah kan hmuh.

Zeitindah Pathian sunparnak cu karmah sinin a ceu

khawh lai i kan ngeih lai ti kan fian khawh nak bikmi cu Khrih le Moses sinah Pathian sunpamak phuan a rak i phuan veve mi khan hmuh khawh a si ko. Tlangcung muisam thlennak caan ah Jesuh mithmai cu nika bantu kin a ceu, a thilthuam cu ceu bantu kin an hung rang Mat.17:2. Cun Moses kong cu hitin kan rel, *"Moses cu Sinai Tlang cung in lungt lap pahnih he a rung òum ah khan Bawipa he kan i chonh caah ka hmai cu a ceu ti kha a hngal lo. Aaron le mi vialte nih khan Moses cu an rak zoh i a hmai ceu kha an hmuh tikah an naih ngam lo,"* (Exodus 34:29-30).

Tho cia mithiang hna cu Pathian sunpamak kha hromh an si lioah thihnak in a thomi Pathian fale hna cu midang nakin an sunpar deuh lainak kha kan hngalh chin a si. Paul nih a chim bang nika nih sunpamak pakhat, thlapa nih sunpamak a dang, arfi nih sunpamak a dang an ngei. Arfi lak hmanh ahcun dawh nak a phunphun an um (1Kor.15:41-42). Hika zuawn ah Paul nih vancung i a ummi nih sunpamak a dang cio in an ngeih i an ceu bantu tein thihnak in a tho òarmi mithiang pawl zong sunpamak a dang cio in kan ngeih lai i kan ceu lai tiah a tinak cu a si.

A si, kan Bawipa Jesuh cu a sunglawi bikmi Pathian fa a si lai. Biathlam cauk nih hitin a hmuhsak, Johan nih ca a òial tikah Jesuh Khrih cu Jerusalem thar i ceunak a si lai tiah a ti. Cucu vancung khuapi tiah a ti khuapi nih cun ni ceunak siseh, thlapa ceunak siseh a herh lo. Zeicahtiah Pathian sunpamak nih cun a ceu i tuufa cu a mei-inn a si (Biathlam 21:23).

Daniel zong nih a thoòhan mithiang pawl cu Pathian sunpamak kha sining dang cio in a ceu lai, tiah a chim. Varmi nih hitin a chim, *"Leidip chungah a itmi hna lakin a tarpì cu an hun i òhang lai, a cheu cu zungzal nunnak chungah an hun i hlau lai i a cheu cu zungzal huatnak le ningzahnak chungah an hun i hlau lai. Hruaitu fim hna cu van i arfi ceu bantu kin an ceu lai i lam dingah mi zapi a hruaitu hna cu zungzal in zungzal tiang arfi bantu an si lai,"* (Daniel 12:2-3).

Pathian tlanh ciami hna lakah sunpamak a dang in zeitindah an hmuh lai timi cu òha deuh in hngalh khawh nak dingah

cun kum tampi a luan cangmi Johan Bunyan nih langhna a hmuhmi a òialmi chungin theih khawh a si. Johan Bunyan cu Mirang phungchim thiam a si i, a min a than khunnak cu "ka khualtlawnnak lamthluan" timi cauk a si i Baibal chim loin cun holh phun tam bik in lehmi a si. A dang cauk tampi a òial. Hi cauk chungah hin zeitindah varmi nih vancung le hell nunnak ah an hruai taktaknak tuanbia kha a òial. Vancung i a um lioah cun a tanglei bia hna i vancung i a ummi mithiang pakhat he an i chawnhbiakmi bia a si.

Ka cinkenmi cu, "cu tiin vancung ah cawi ka si tikah mithiang tampi cu ka sinah cun an rak langhna i a cheu cu midang nakin an ceu kha ka hmuh. Thluachuah a hmumi hna lakah sunparnak cu a dang cio in maw a um?" tiah ka hal.

A ka lehmi cu, "Thluachuahnak a hmumi vialte nih lawnhnak le sunparnak he an i lawnhmi hi cu dawtu le thluachuah a pe pengtu Pathian he an i pawlkonhnak an ngeih ruang an comi a si. Pathian cu kan hmuh deuhdeuh ahcun kan Thlarau chungah amah sinak ahcun a kan thlen, cu nih cun ka sunparnak hi a chuahtermi a si. Cu nih cun sunparnak cu a dangdang in a umter hnanak cu a si. Mi pakhat nih amah nakin sunlawinak tam deuh a hmuh tikah a phunzai lo. Thluachuah a pe zungzaltu Pathian cu ceunak le nunnak, lawnhnak le nuahnak ri ngei lomi rili pi bantuk a si i, an dohmi hrai pach cu tlaih khawh lo tiangin a khahtertu a ti. A donhnak hrai cu a hnefa a dan cio hmanh ah ahohmanh phunzai lo dingin a khahter cio hna. Cucaah na biahalmi caah ka bia lehnak cu Pathian a daw cemmi hna ti khawh chungin a kauhtermi hna cu amah he lo cem ah thlen an si ve ko. Hihi vancung nih a sang bikmi sunparnak pek khawhmi cu a si. Na caah thil a um bal lomi a si maw, Pathian varmi hna zong sining dang cio in chiah an si i cun sunparnak zong a dang cio in an ngei."

Johan cu mah langhnak hin vancungah Pathian tlanhmi hna lakah sunparnak a dang cio in a um lainak cu an chimh, Asinain mizeihmanh mi kha an nahchuah hna lo i an phunzai lo. Mi kip cu ammah le an sanh khawhning cio te khan Pathian sunparnak he cun kan khat cio. Cucaah an dihlak in an i rual cio i an lung a tling ti kha theih khawh a si. Asinain mithiang cheukhat cu midang nakin a ngan deuhmi hrai kha an ngeih caah, Pathian sunparnak cu tam deuh in an sanh khawh caah an ceu deuh. Hihi cu hngalh dingah a biapi tukmi a si. Zeicahtiah hi vawlei kan um chungah Pathian caah thil kan tuah khawh deuh nakhnga a kan òhanchoter. Atu cu Bawipa sunparnak kha kan zoh kho cang. Cun "*cuticun sunpar chin lengmang in amah lo chin lengmang ah thlen kan si,*" (1 Korin 3:18). Bawipa caah rawlòam deuh a ngan deuhmi lan a kawl i a hmumi cu a ra laimi chan caah Pathian sunparnak tam deuh in khahter khawhnak caah an thil ti khawhnak cu nganter in an um lai. Hi caah tam deuh in timhlanhnak kan ngeih ah cun, mithiang mi hna caah a sunglawi tukmi rothil cu kan hmuh khawh nakhnga i timhtuahnak ding caah hi nunnak a kan pekmi ni fale cu, Cucaah cun hman kan duh lai. Paul nih a chim bang, "*Atu ca i kan imi temhinnak hi cu hmailei i kan sin i phuan a si te laimi sunparnak he cun tahchunh awk a tlak ah ka rel lo,*" (Rom 8:18).

THO ÒHAN MITHIANG HNA CU KHRIH HE AN UK ÒI LAI

A dang pakhat, thoòhan mithiang hna le sunparnak a ngeimi Pathian fale hna nih an roco dingmi cu amah he cun an uk òi lai i an bawìoi lai. Hi hin Pathian nih Adam a rak ser lioah a hmasa bik i a rak i timhmi kha a tling lai. Cucu kammah caah Genesis 1:26 chungah òialmi a um i, "*Cun Pathian nih cun atu cu minung kan ser cang hna lai, keimah mui an keng lai i kammah he kan i lo lai. Nga si hna seh, ramlak i a ummi saram a hme he a ngan he si hna seh, an uk dih hna lai,*" tiah a si.

Pathian nih a hramthawk tein minung hi vawlei uktu dingah a rak ser. Asinain Adam le Eve nih Pathian duhnak zul loin Satan duhnak kha an zulh ruangah cu nawl ngeihnak cu a tlaw cang. Atu belte Khrih kawhnak thawngin kannih cu tlanhmi le minung caah Pathian duhnak tlinte dingah timhlanhmi kan si.

Hihi vawlei sining in tam deuh in kan hngalh khawhnak dingah a rummi asiloah a òhawng ngaimi innchung chungah zeidah a um kho tawn timi in ruat ta hmanh hna u sih. Mipa cu siangpahrang asiloah a rum tukmi chawlet mipa a si ahcun a fapa cu patling a si tikah an rothil vialte cu pek dingah an fapa cu timhtuah ding kha an duhpiak ko lai. Ngakchia cu duhsah tein a hungòhan tikah duhsah tein nule pa nih cun cu an fapa cu nawl ngeihnak le an ngeihmi kha cawnpiak le hniksak pah in an pek ko lai. Cucaah fale hna lakah mifim le rianòuan a zuarmi hna fale cu rothil an oomi cu mi hrut le mi thatu fale nak cun a tam deuh ko lai.

Cu bantuk he i loin kapa Pathian nih cun a fale hna cu hmailei rothil a simi arah he uktu le Bawi si òi dingah a timhlanh lio a si. Rom 5:17 ah a kan chimmi cu, *"Karmah cu Pathian rocotu kan si. Khrih roco hawi kan si, zeicahtiah Khrih terhinnak kha kan i hrawm ahcun a sunpamak zong kan i hrawm ve lai."* Atu kan numnak ah hin cun, *"teitu lakah teitu"* si kho dingin kan cang (Rom 8:37).

Mithiang hna a hmasa bik ah hmailei an sining le nawl ngeihnak chungah tlanhling tein an luhnak a thok cu a hmasa bik thawhòhan caan ah a si lai. Biathlam 20:6 chungah ka relmi cu, *"Khrih cu sunpamak he hi vawlei cungh kum thongkhat uk chung uktu dingin a rak kir òhan tikah hitin a phuan lai, "Hi mithi thawhter an si i pakhatnak i a telmi hi cu lunglawmi le thluachuak hringhrarmi an si ko. Thih voi hnihnak nih an cungh nawl zeimanh a ngei lo, annih cu Pathian he Khrih tlangbawi an si lai, Khrih he cun kum thongkhat chung uktu bawi an si lai."*

Kum thong khat ram umtuning kan zoh tikah, Baibal in kan hmuhmi cu Pathian fale hna cu sinak le nawl ngeihnak dang cio in pek an si lai. Pathian Fapa, Jesuh Khrih cu siangpahrang hna i siangpahrang a si lai (Biathlam 19:16). Hi caan ahcun vawlei miphun le ram hna cu kan Bawipa Jesuh Khrih nih a uk lai (Biathlam 11:15, Zek. 14:9). Khrih cu siangpahrang hna i siangpahrang a si lai ti a si tikah siangpahrang a dangin a um rih ti cu a fiang. Khrih nih hi vawlei pumpi cu vawleicung khuapi a simi Jerusalem in a uk lai (Zek. 14:16). Asinain rankip nih amah ram uktu bawi an ngei ve ko lai. Cun Khrih nih a mithiang mi hna a biakanhmi cu a tling lai, *"Teitu a simi hna le tuah hna seh ti ka duhmi a dong tiangin a tuahmi hna cu ka Pa sinin ka hmuhmi nawl ngeihnak kha annih zong ka pek ve hna lai. Miphundang uknak nawl kha ka pek hna lai i amah cu thir fungin uknak nawl le tlak-um bangin khuainak nawl kha ka pek hna lai,"* tiah a ti (Biathlam 2:26-27).

Baibal nih kum thong ram uknak chungah ahodah Israel siangpahrang a si lai tiah fiang tein a kan chimh. Jeremiah nih kum thong ram tikah Israel ram cu sersiam òhan a si lainak kong biaphuan a chim tikha, hitin a chim, *"Bawipa an Pathian le an caah ka chuahter laimi an Siangpahrang David kha an rian an òvan cang hna lai,"* tiah ralkapbu Bawipa nih a ti.

Pathian bia nih a kan chimh rihmi cu micheu cu ramcheu asiloah ram kulh pakhat a uktu a si lai a ti. Khrih hrimhrim nih a chimmi ceu a zultu pahleihnih cu Israel miphun hleihnih asiloah Israel ramcheu hleihnih uktu an si lai a ti. Jesuh nih ni khat cu a sal le pawl nih hmailei ah an hmuh te lai dingmi laksawng kong kha a chimh lioah Peter nih zultu hleihnih nih an laksawng cu zeidah a si lai? tiah a hal. Khrih nih a bia lehnak cu Mat. 19:28 chungah hitin kan hmuh, *"Jesuh nih cun, chanthar chungah mi fapa hi ka bawìhutan cung i ka òhut tikah, annih a ka zultu hleihnih hna zong hi Israel miphun hleihnih kha an biaceihpiak awakah bawìhutan cungah nan òhu ve lai,"* a ti.

Khrih nih a sal cheukhat pawl cu khuapi uktu nan si lai

tiah a chim fawn. Luk 19 chungah Jesuh nih bianabia hmangin vancung a kai lainak le a hung kir òhan i Pathian ram cu hi vawlei cungah a dirh lainak kong a chim cang 11 in rel kan i thawk a si ahcun hitin a òial.

"Hibia a chimmi a theimi hna sinah khan hi tahchunhnak bia hi a chim. Jerusalem khua kha a hei phanh dengmang cang caah Pathian pennak kha langh deng lengmang cang tiah ka ruah. Cucaah a thawh hna i, Bawi pakhat cu ram hlatpi pakhat a tlawng i cuka ram i siangpahrang i rak ser i inn ah rak tlun òhan te awk a si. A kal hlanah a sal pahra hna kha a kawh hna i sui tangka phar khat cio a pek hna. Cun a thawh hna i, ka um lo kar ah hi hin daw rak let tuah u, tiah a ti hna. A rammi nih cun amah cu an huat i "Hi pa hi ka siangpahrang si awkah kan duh lo, tiin Lamkaltu an thlah hna. Cu Bawi cu siangpahrang ah cun an rak ser i a rak kir. Tangka a pekmi sal hna kha hmakhatte ah a auh hna i, zeizatdah nan hmuh tiah a hal hna. A hmasa bik pa kha a hung chuak i Bawipa, na ka pekmi sui tangka pharkhat khan sui tangka phahra ka hmuh, tiah a ti. A thawh i a òha, nangmah cu sal òha na si. Thil hmete ah zumhawktlak na si caah khua pahra uktu ah kan chiah lai a ti," tiah kan hmuh (Luka 19:11-17).

Cucaah cathiang nih vawlei uknak ding caah kum thong ram ah tuahding mi a hrampi nawl ngeihnak a phunphun cu a kan chimh. Siangpahrang vialte uktu siangpahrang pakhat a um lai. Cucu Khrih a si lai, asinain ram kip nih uktu siangpahrang cu an ngei cio lai. Cu ram pakhat chungah cun ram òhan a um rih lai i cu ram òhan nih cun uktu pakhat cio an ngei rih lai. Cun mah umnak hmun cio ah khuapi uktu an um òhan lai i cu mi hna cu mithiang mi an si hna lai.

Baibal chungah kum thong ram chungah Israel uktu pawl suai cia dih a si nain cathiang nih mipun dang cu aho nih dah an uk lai tiah tlantling tein a kan chim lo. Kan ruahnak ah cun,

cu ram chung i a ummi Pathian duhnak in a nungmi zumtu le a òha cemmi hna cu Bawipa nih a thim ko hna lai. David hi nichuahlei i a ummi ram pumpi uktu dingah thim a si kho men, Zeicahtiah hlan lioah cu ram hna cu a rak uk cang hna i cu ram in rothil tampi a rak hmuh cang (Dan. 12:13). Nihin ni ah Pathian duhning in um Khrihfa òha pawl hi cu khuapi uktu le mangki bawi an si kho men. Zeicahtiah ram uktu ah nawl pek a si lai ti a kan chim lonak a chan pakhat cu mi tampi hna cu mah hi a donghnak sinak hmuh kho dingin aa zuammi tampi an um. Ahodah kum thongram ahcun uktu a si kho lai i ze bantuk nawl ngeihnak in dah? mangki bawi, asiloah siangpahrang zong na si kho ko lai? A sang deuh in timhlanhnak a ngeimi le tam deuh pi in a timmi pach cu Bawipa nih hi tluk a sangmi rengah a thirimi cu an si ko lai.

VAN THAR LE VAWLEI THAR

Kum thongram hnuah, Bawipa nih a tlanhmi a mithiang a fale hna cu arah nawl ngeihnak kha a pek peng ko rih lai. Van thar le vawlei thar chungah Pathian nih Biathlam 21:7 chungah a chirimi cu, *"Teitu a simi pach nih hihi ka sinin an hmuh lai. Keimah cu an Pathian ka si lai i annih cu ka fa an si lai"* a ti. Kannih cu thil vialte rocotu ding kan si ahcun Pathian nih a fale hna nawl ngeihnak a pek dingmi hna cu a ra laimi chan lawngah karhter an si lai tiah ruahnak a kan pek. Atu cu hi thil hna hi *"Thlalang chungah mawi ngaiin"* kan hmuh. Kan hngalhmi Pathian ziaza le arah nih a kan timmi lam in òhan lengrang, Cun a dong lomi zungzal nunnak ah cun fiang tein kan hmuh khawhte ko lai ti kan i ruah chan ko. Cathiang chungah pakhat a kan pek ta duakmi cu a ra laimi chan cu tlanhciati kan sinak kha thazaang a kan pek duh caah a si. Efesa 2:7 chungah, *"Khrih Jesuh thawngin a langmi a dawtnak chung i a ummi a vel cu zeitluk in dah a ngan ti kha a zungzalmi hmu hna seh ti a kan duh caah hi cu a tuah tiah a ti."* Biakam Thar Baibal òial hmasa

bikmi nih cun Pathian timmi chungah cun a ra lai dingmi chan tapi an um rih tiah a ti. Greek Baibal thiampa Kenneth Wuest nih hitin a leh, *"A ra laimi chan ahcun pakhat hnu pakhat teinak in an tiai lai,"* tiah a ti.

Atu van le kan vawlei chan an òhenning asiloah kum an òhen ning kan zoh tikah, Baibal thiamsang pawl nih Pathian cu a timmi leiah kal in chan pasarih tiang an hmuh tawn. Eden dum in (sualnak tuah lo chan) in Judah mi chantiang (nawlbua chan) cun atu chan, Khrihfabu chan (velngeihnak chan) Thlarau tormi tiangin Bawipa cu a mi hna kha a san deuhnak leiah dot khat hnu dot khat in a òhen. Khrih cu a rat òhan tikah kum thong ram cu a thawk lai. Cucu atu kan van le vawlei chan i a donghnak chan asiloah kum a si lai tiah Biathlam 20 nih a kan hmuhsak. Cun Biathlam 21:1 ah Johan nih van thar le vawlei thar nak kha a hmuh.

Atu kan van le vawlei, a pasarihnak òhermi chan lioah Bawipa nih a mi hna cu duhsah tein Thlarau leiah a thiang deuh le sang deuh ah a hruai hna. Asinain a ra laimi van thar le vawlei thar chan tapi chungah zaidah a cang lai? vancung i kan Pa cu a firmak, òhawnnak le dawtnak ah cun donghnak a ngei lo. Cucaah hmuhton dingmi cu tam deuh chinchin a um ko rih lai. *"Sunpamak in sunpamak"* lut in Pathian he thiltar hmuhton i kauhter le thlen cu a um zungzal ko lai, *"Aho-manh nih an hmuh bal lami le an theih bal lami, a si kho lai tiah aho-manh nih an ruah in an ruah bal lami, kha thengte kha Pathian nih amah a dawtu hna ca i a timmi cu a si,"* tiah a ti. (1 Korin 2:9)

Dal 4:**ZION LANGHNAK**

Biaphuan lei kan zoh tikah Khrihfa ruahchannak kha fiang deuh in a kan bawmh caah Zion timi biafang a biapitning kha tam deuhdeuh in kan hmuh. Zion timi min nih hin Baibal tuanbia kan zoh thluahmah tikah biaphuan cu biapi ngai in a thang ning kha hngalh a si. A hram piin a sullam cu Jerusalem tlang ah a um i a fek. Cuticun Zion timi cu Biakam Hlun ahcun a kal lengmang i Pathian nih a mi hna cunglei in kawh an sinak kha a chim duhmi a si. Biakam Thar a donghnak ahcun vancung timhmi le hmun a biapi a sinak kha a phuan. Hi an dihlak in zeidah a sullam an si? Ahram in i thawk hna u sih.

ZION DAVID SIANGPAHRANG KHUAPI

A hmasa bik ah Zion timi min cu 2 Samuel Baibal ca chungah kan hmuh.

"Cun siangpahrang le a mi hna cu Jebus mi doh awakah Jerusalem ah an kal; cu hna cu cuka ram i a ummi an si i David kha, "Hika ah hin na lut lai lo, mitcaw le kebei hmanh nih an in kham khawh lai," tiah a rak titu kha an si. Annih nih, David cu hika ah a lut kho lai lo, tiah an ruah. Si manhsehlaw David nih Zion ralhruang cu a lak ko ai, cucu David khua ti a si. Cun David cu ralhruang chungah khan a um i cucu David khua tiah min a sak. Cun David nih khua cu, Millo in a chunglei tiang khan a velchum in a kulh. Cun David cu Bawipa, ralkapbu Pathian kha a sinah a um caah a ngan chin lengmang,"
2 Samuel 5:6-7 & 9-10.

David cu Israel dihlak siangpahrang hmasa bik a hun can tikah Jerusalem ah a ummi. Jebusites pawl va tuk dingah a ralkap pawl he cun a vung kal. David nih a ram caah a òhami khuapi

dirh a duh. Cucaah David nih hi khua hi a thim, a fek tukmi in an kulh i amah khua Bethlehem in chaklei ah a um i meng nga aa hlat. Jebusites pawl nih cun hauhuang fek ngai in Jerusalem khua in thlanglei ah tlangthluan ah an sak. Cun Zion tlang tiah an kawh. Hi tlangthluan hi mah an sak hnuah a min bunh hna se law a dawh. Zion timi nun ah Baibal thiamsang tampi nih an ruah tikah Semi biafang a simi "Khamh" asiloah "ralhuang" cun Hebru biafang in cun "Dirh" asiloah "Sak" timi in a ra vemi a si.

David nih hi ralhuangpi cu a lak khawh tikah amah umnak hmun ah a cang i David khuapi tiah min a sak. Zion cun a uk hna i, Bawipa a ram cu a kauhpiak i hnuah cun David nih Euphrates tiva nganpi in Izipt ram tiang a uk.

ZION BIAKNAK HMUN LE SUNPAR HMUN

David khuapi a si i cu hmun in siangpahrang nih liangnami nawlgeihnak he a uk pinah David caan lio hrimhrim ah hin Zion tlang timi nih hin biapi ngaimi, minthannak a rak ngei. Zion tlang cunghah cun pei David nih biakbuk cu a sak i Biakam kuang cu a rak chiah cu. Hitin kan rel.

"David nih amah caah David khua chungah khan inn a sak hna i Pathian kuang caah khan hmun pakhat a timh i thlam pakhat a bunhpiak. Cun Pathian kuang cu an luhipi i David nih a bunhpiakmi thlam chungah khan an chiah tiah a ti," (1 Chanrelnak 15:1 & 16:1).

Hi biakam kuang cu a hlanah cun Moses biakbuk i a thiang bikmi hmun ah an rak chiah i cuka ah cun Pathian cu a um, bia cu a chim cun Pathian nih a mi hna sinah a sunpamak zong a langhtemak hmun a si (Exo. 25:22; Slm. 80:1; Lev. 16:2). David siangpahrang nih biakam kuang cu Zion tlang cunghah cun a chiah, cucu biaknak hmun ah a ser i Pathian cu a miphun hna sinah cun a um venak hmun a si (1Chan.16:4-37; Slm.9:11).

Biakam kuang cu hi biakbuk chungah chiah a si tikah,

Zion cu a min a thannak a ruang pahnih an um. Siangpahrang òhutdan le Pathian biakam kuang an pahnih in cuka ahcun an um veve. Bawi òhutdan nih a chim duhmi cu nawlungeihnak a si i, biakam kuang nih a chim duhmi cu Pathian biaknak le Pathian sunpamak a si. Cathiang kan zoh thluahmah ah cun Bawi òhutdan le Zion i biakam kuang nih cun a biapi ngai nak cu biaphuan ah tam piin kan hmuh khawh.

ZION CAWLCANGHNAK HMUNLAI

Hi vawlei thil sining ah, khuapi chung i a ummi mipun hna cu a hlatnak ramleng le lo hmun i a ummi hna nakin khuasak tintuknak ahcun an sang ti cu kan hngalh. Cucu zeicahdah a si tiah khuapi cu mipun caah uknak hmun lai a si lawng si loin, chawlehnak fimthiamnak le ralkap umnak hmun zong a si chih. Cu pinah rampumpi uknak hmun siangpahrang in cun a sangmi reng vialte kha tlaih khawh dih a si ko.

Cu bantuk cun Thlarau leiah a lawhnak cathiang chungah kan hmuh. Slm 76:1-2 i a kan chimmi cu, "*Judah ah cun Pathian cu hngalh in a um i Israel ahcun Amin cu a lianngan Salem ahcun a biakbuk cu a um i Zion ah amah cu a um.*" Pathian minung hna an umnak khuaram chungah kan um ahcun Thlarau leiah kan hngalhnak a tam deuh ti kha kan hmuh khawh. A dang hmun a simi Israel mi hna lakah cun Pathian min cu a lianngan. A biapi bik tiah ruami hmun cu kuate lai ah a òhial tikah Thlarau leiah kan theihnak a sang deuh ve. "*Judah ahcun Pathian hngalh in a um.*" Cuka zawnah cun Thlarau lei thil a sang ngaimi a um. Mi tampi nih Pathian min cu a lianngan ko tiah an ti nain Bawipa cu pumpak in a hngal lomi tampi an um. Cun cu ram pumpi cu a kau deuhmi kan zoh òhan ahcun khuapi ah kan chuak. Jerusalem ahcun Thlarau lei in hmuhtormi tam deuhpi a um kha kan hmuh khawh. Zeicahtiah Pathian biakbuk cu Jerusalem ah a um. Zion tlang cungah cun Pathian a umnak hmun a si.

Israel mi an dihlahk in Pathian mipun an si. Vancung ah

zungzal laksawng caah a timlam khomi an si. Micheu cu a dang nakin a sang deuhmi kawhnak an hmu. Judah phun le bang cu siangpahrang sinak a hmumi an si. Asinain Zion ah khua a sami hna cu cawlcanghnak ah hmunlai an si. Zeicahtiah David Bawi òhutdan le Pathian biaknak hmun cu cuka ah cun a um.

A ngaite ti ahcun Zion timi cu Biakam Hlun chungah Pathian mipun hna caah a simi cunglei kawhnak he damnak a um lo. Zion i hrimi cu sang deuh ah hlorh an si (Slm.87:1-6). Zion tlang cu lawnhnak le himnak hmun, siangpahrang khuapi (Slm. 48:1-14). Zion ahcun mi nih Pathian an hmuh lai (Slm.84:7). Cuka hmun ah cun Pathian surpamak he a lang lai," (Slm.102:16).

KHRIHFABU CHAN AH ZION A BIAPIT NING

Biakam Hlun profet tampi nih cun Khrihfabu chan ah Thlarau lei òhancho i Zion a bia ning kong an rak hmuh cang. Amos nih David biakbuk (Zion cungh) sak òhan a si lainak a rak chimchung cang (Amos. 9:11-12). Hlan lio Khrihfabu hruaitu hna nih cun Thlarau lei in Khrihfabu chungah a tling ti an hngalh (Lam. 15:14-17).

Isaiah nih Zion ah ni donghnak ni ah cun òhanghphawhnak a ra lai tiah a hmuh i hi tiin a chim.

"Bawipa nih hi mipun cu a òhawnnak in bia a ceih hna lai i a thlenh hna lai, Jerusalem cu a sualnak le a chungah thisen chuahmi kha a òawlpiaik lai. Cun Zion Tlang cungh le khika i aa pummi vialte hna cungh Bawipa nih chun ah mirmei a zanter lai i zan ah meikhu le a ceumi meizik kha a unter lai. Pathian surpamak nih khua cu a punpi in a khuh lai i a hma zual lai," (Isaiah 4:4-5).

Obadiah nih Zion kongah biaphuan thuk deuh in a rak ngeih. Jakob le Esau hrin a simi hna karlak i an buainak cu a hnu bik teinak, Zion Tlang ah cun chuahpi a si lai. Hi profet chimmi cu, ni donghnak niah Pathian a hngal lomi le midang hna kar i

buainak kha a chirmi a si. Cang 21 ah miding mi hna pawl nih a hnu bik teinak cu a chim. *"Esau tlang hna cu biaceih dingah Zion Tlang ah cun khamtu cu a ra lai. Cun ram uknak cu Bawipa ta a si lai,"* mah khamtu hna timi hi "tlanhtu hna" tiah Baibal dang tampi nih an leh i hi chan dongnak i Khrih rianouannak kha pakhat caah a chirmi a si lo. Mithiang hna nih teinak an hmuhmi kha a chim. Vawlei ah a ummi Pathian fale hna nih mah cucu phuan a si i hmuh dingin an hngak ko (Rom 8:19-21).

**KUM THONG KHAT UKNAK CHUNG
ZION A BIAPIT NING**

A dang biakam hlun profet hna zong nih Zion langhnak cu kaupi in a rak hmuh i ni donghnak ni ca lawng si loin kum thong khat uknak tiangin a rak hmuh.

"Hrailei ah cun Bawipa inn a umnak tlang cu tlang vialte lakah a sang bik a si lai. Cu tlangah cun mi tampi kha an ra lai, phun tampi an ra lai i, ra u law Bawipa tlang ah cun kai hna u sih. Jakob Pathian inn ah cun kal hna u sih. Kannih cu a lam kha kan cawnpiaak seh law, A lam cu kannih nih zul u sih, an ti lai. Zeicahtiah cawnpiaaknak cu Zion in a chuak i Bawipa bia cu Jerusalem khua in a ra. Anah cu miphun tampi hna biaceih tu kha a si lai i lam hlat pipi i a ummi miphun ohawngohawng hna karlak i biakhiahtu a si lai. Annih nih an vainam hna cu tumui ah an ser hna lai i an fei hna cu hlawnkawi ah an ser hna lai. Miphun pakhat nih miphun pakhat cunghah a vainam kha a hler ti lai lo i raltuk zong kha an i cawnpiaak ti lai lo. Khini ahcun a tlakmi kha ka punh hna lai i, raltang mi kha ka kham hna lai i a derthawm mi kha thazaang ka pek hna lai. A tlaumi kha a tangmi bantu kin ka kilkawi hna lai i zohkhenh ti lomi kha a ohawngmi miphun ah ka ser hna lai tiah Bawipa nih a ti. Bawipa cu Zion tlang

chungah atu le zungzal in a siangpahrang a si lai,” (Mikah 4:1-3; 6-7).

Hi profet bia nih zeitindah ni donghnak ni ah Bawipa nih a Khrihfabu cu a cawisan lai ti kha a chim khawh, Asinain a tlantlin tiktu khi cu kum thong ram ah a si te lai. Salm 2 le Salm 110 tam deuh in kan rel khawh rihmi cu Siangpahrang David nih Zion in Messiah nih zeitindah ukte lai timi kha a rak chim chung. Siangpahrangpa David nih ram vialte cu Zion in a uk hna bantuakin David Fapa Bawi Jesuh zong nih vawlei pumpi cu Zion in a uk lai. Hi vawlei pumpi ram hna nih Jerusalem ah kum fate siangpahrang hna i siangpahrang Bawi Jesuh biakawk ah aiawhtu an thlah lai. Zekh. 14:16-17.

Cucaah Biakam Hlun chung vialte ah kan hmuh khawhmi Zion timi cu nawlungeihnak hmun (siangpahrang ohutnak hmun) le Pathian biaknak le a sunpar (Pathian kuang) aa phuannak a si. Zion in nawlungeihnak le sunpamak cu vawleicung khua zakip ah Khrihfabu nih thanhding a si. Cun kum thongram lio zongah Jerusalem khua a ummi Zion in miphun vialte sin phuan peng ding a si lai, cuka ah cun siangpahrang hna siangpahrang nih a uk hna lai i amah cu biak in a um lai.

BIAKAM THAR CHUNGAH VANCUNG LE ZION

Biakam thar kan zoh thluahmah tikah Zion langhnak hi sangngai piah cawisan in a um kha kan hmuh. Biakam hlun chungah cun vawlei nih a rak uk hnanak kha a sang tuk i, Biakam thar chungtu ah cun Zion tlang cun Pathian umnak le sunpamak vancung thil umnak hmun lai tiin chimphuan a si. Hebru 12:22-24 chungah Khrihfa hna nih vancung cu kan i timhmi a donghnak a sinak kong kan rel khawh.

“Sihmanhsehlaw nannah nan phakmi tlang cu Zion tlang le a nungmi Pathian khualipi van Jerusalem vanmi a thongthong in an umnak kha a si. Pathian fapa upa bikbik vancung ah an min aa òial kha kan phan cang. Mi vialte

biaceih tu a simi Pathian le mitling i semi hna midang mi Thlarau hna sin kha nan phan cang. Biakannak thar a sertu Jesuh sui le Abel thisen nih a chimmi thil nakin a let tampi in a òha deuhmi thil kong a chintu a thletmi a thisen sin kha nan phan cang tiah a ti."

Hika ah hin vawlei Zion tlang le Jerusalem ti a um bantuk tein vancung Zion tlang le Jerusalem a um ti kan hmuh. Hi vancung Jerusalem cu kan caah Biathlam dal 21 nih a chim. Hi vawleicung Jerusalem khuapi Zion tlang tiah kawhmi hmun a um i siangpahrang bawidhutdan le Pathian biaknak cu cu hmun ah cun a um bantukin vancung khuapi zongah cu bantuk a hmanna kha kan hmuh. Biathlam 14:1-3 chungah hitin kan rel khawh, khua ka hun zoh i Zion tlang i tuufa a dir ko kha ka hmuh. Asinain cun mi thong zakhat le thong sawn li le thong li an um i cu hna cu an cal i amah min le a pa min khenmi kha an si. Cun tisor nganpi thawng bantuk le khuari thawng bantuk a simi aw pakhat kha vancung in ka theih. Cuka theihmi aw cu tingtang tum thiammi nih tingtang in aw dawh an turmi bantuk a si. Thong zakhat le thong sawn li le thong li hna cu bawidhutdan le saram nung pali hna upa hna lei hoih khan an dir. Vawleicung in tlanh a simi hna lawng nih an thiam khawhmi hla thar kha an sa," tiahati.

Vancung Zion tlang cungah tuufa no he a dirò dingmi hna cu Pathian biaknak hla kha Bawidhutdan ramnung pali le upa hna hmai ah an sa lai tiah kan hmuh. Hi nih fiang tein a kan hmuhsakmi cu Biathlam 4 chungah a chim bantukin vancung Zion tlang cu Pathian Bawidhutdan ah a si lai, tiah a ti. Hi vawlei Zion cu Bawidhutdan le Pathian biaknak hmun ah a um bantukin a dikni vancung i a ummi Zion zong cu Pathian Bawidhutdan le Pathian biaknak hmunlai ah a um.

Mi tampi nih vancung hmuncheu tampi cu an mang le lamak in an rak hmuh cio. Paradise lenglei ah pangpar dum le tupi kha an um. Cun khuapi pakhat a um i, lam tampi, minung, le thil phun tampi an tuah cio hna. Asinain cu hna vialte nakin

khuaruahhar khun a simi hmun pakhat cu Pathian Bawiohutdan a si i cu ka hmun ah cun Pathian sunpamak thilti khawhnak le Pathian biaknak hna ah cun thimlan in chimphuan an si. Hihi vancung Zion tlang a si.

A piangthar kami asiloah Khrih ah ngakchia a si cu an thih le cang ka tein hi paradise tlang ah phan hmasa bik cu ka hmun i a dawhnak le lawmhnak an hmuhtonmi cu an lung a si tuk caah sunpamak tam deuh chimmi vancung lamh hmanh kha caan tam nawmpi cam an duh.

Mithiang dang cu an thih cangka in vancung khualipi chungah an lut cangmen ko lai. Hi khuapi nih cun innka hleihnih a ngeih hna i Israel miphun hleihnih a min cio kha an sak hna (Biathlam 21:12-13). Hi innka hna nih hin Israel mi hna nih Thlarau lei an hmuhtonmi kong le Israelmi hna cu chung i an luhnak kong kha a chim. Hi vawlei cungah thlarau an hmuhton ning cio in mithiang hna cu vancung khualipi i hmun kip chungah cun an lut lai i cu ka hmun ah cun mah le kawhning he a lom i le a thang òimi he an um hna lai.

Asinain nawlungeihnak a sang bik hmun le sunpamak cu Pathian bawiohutdan hmai pawng i a òhumi hna kha pek an si lai. Hi hmuhtonnak ding caah cun mi kip cu an i timlam lo. A hlan deuh dal ah zeitindah thoòhan mithiang pawl cu a dang cio tein lawmhnak an hmuh lai, vancung ah a ummi arfi, thlapa le nika bantuk tein an si, tiah a ti. Annih cu nawlungeih a dang cion i caah an i tinh, a cheu cu siangpahrang ramuktu le khuapi uktu tiin a i òhen te lai. Biathlam 12 chungah miphun thum hna lakah hin mi Fapa lawng hi Pathian Bawiohutdan ah cawi in a um lai. Israel miphun sining he kan zohchun tikah mitlawm te lawng Jerusalem khua ah an um, cu nak tlawm deuh cu Zion tlang Bawiohutdan pawngah cun an um.

CUNGLEI PATHIAN KAWHNAK

Mah biatak hna hngalhnak hna nih hin cathiang chung bia tampi cu hngalhnak tampi an kauhter hna lai. Zion kong kan rel tikah cu langhnak cu ceu deuh in a òhanglai i mah tein thinlung dihlak he a timmi Khrihfa kip caah a sunglawimi ruahchanning a um ko ti kha kan hngalh! Khrihfa cheukhat cu khamh an si ko lai hell in a luatmen nak ah a lung a tlingmi an si men lai. A dang tu cu a hmun zungzalmi vancung laksawng hmu kho dingin lungthin ngeiin hmuhding ah a zuarmi zong an um lai. Asinain tumtahnak ngarpoi le lungthin a thiangmi Khrihfa hna caah cun Pathian nih an caah a òha bik kha pek dingin a chambau bal lo. Khrih muisam lawh i Zion tlang ah um kha kan duh awk a si. Cuka ah cun khuaruahhar Pathian tuufa i a nawlungeihnak le a òhawngmi sunpamak cu hrawm in kan um lai. Paul nih a chim bang, duhnak lungthin kha kan ngeih peng a hau. *"Cucaah kawltung leiah cun laksawng hmuh awkah khan ka tli i cu laksawng cu Pathian nih Khrih Jesuh thawngin cunglei nunnak i a kan kawh hi a si"* (Fili. 3:14). Mah hi cunglei Pathian kawhna hi, mahte in Pathian duhnak tlinter ding pum a pemi caah cun hmuh dingmi a si i, khuazei Khrihfabu nih dah pehtleihnak an ngei ti kha a herh lo. Khuazei in dah na rat ti kha a biapi a si lo. Asinain Thlarau leiah teh khuazei ah dah kan kal lai ti hi a biapi.

ZION KALNAK LAMPI

Salm caòialtu nih cun hitin a ti, *"Nangrah sinin thazang a hmumi hna cu zeitluk in dah an i lawmh, Zion tlang i va kal a duhmi hna cu zeitluk in dah an i lawmh. A ro a cammi nelrawn kha an tan tikah cerhti put tamnak hmun ah a cang, ruah hmasa nih khan tidil in a khahter. An kal tikah an òhawng chin lengrang, Zion Tlang ah Pathian hna Pathian cu an hmuh lai,"* (Salm 84:5-7).

Hi nih hin Biakam Thlar Khrihfa hna nih vancung Bawìòhutdan i a òhumi Pathian hmaika ah dir dingah zeitluk in

dah kan i timhmi hmuh khawh dingah kan thinlung cu biapi cem a si kha a langhter. Hi vawleicung kan um lio i kan khualtlawmak i kan mitthli vialte cu Pathian nih cun a kan hnenh, thazaang a kan pek, a san deuhnak ah a kan cawi khawh ko. Pathian Bawiòhutdan ah zungzal rothil co kho dingin kan mit cu kan chiah peng ahcun vancung Zion Pathian hmaika kan chuah hlan tiang òhawng chinchin le sunglawi chinchin in kan kal kho ko lai. Kan Bawipa nih a chim bang, *"Keimah kha teitu ka si i kapa pawngah a bawiòhutdan cung i ka pawngah òhutnak nawl kha ka pek hna lai,"* tiah a ti (Biat. 3:21).

Khrih he a bawiòhutdan ah a ra lai dingmi zungzal hmun òhu òi dingin a si kho dingmi tumtahnak na ngei cang maw? Na nunnak ah cunglei Pathian kawhnak leiah zuannak na ngei maw? Nan thinlung chungah Zion lam sial i cu lam nih cun naa timhmi cu hmuh khawhnak na ngei cang maw? Tipil petu Johan cu amah a chan i minung hna kha cu lampi cu sial dingah ngaihchihnak thawngòhabia kha chimphuayang dingin thlah a rak si. Amah aw cu ramcar chungah hitin a au, *"Kalnak ding lam kha ding tein sersiam u!"* Isaiah 40:3-5; Mat. 3:1-3 Isaiah 35 zong nih ramcar chungah lam sial ding kong cu tam deuh in a kan chimh. Cu ka cu "Zion ah Pathian mi hna a hruaitu ding" "A thiangmi lam" tiah kawh a si.

ZION LANGHNAK

Bawipa nih a mi hna pakhat cio thinlung chungah tumtahnak ngeih hna seh ti hi a duh. Hi ni donghnak ah hin vawlei cung dihlak ah òhanghphawhnak lianpi a um te lai. Zion Tlang ah a pummi, Khrihfabu kip an fonhmi cunglei Pathian kawhnak a thiangmi leiah cun an i zuam, cu ka hmun cu Pathian sunpamak a khat dih lai (Isa. 4:3-6). A voi hnih Khrih rat òhannak lam timhtuahnak bawmtu dingah Bawipa nih a Khrihfabu cu nawngeihnak lianpi le sunlawinak in a cawisan lai. Jesuh cu vawlei a rat òhan hnuah mipun cu bia a ceih hna lai i Satan le a

hawi le pawl cu òemhòawn in an um hnuah, Bawipa nih hi vawlei cu Zion Tlang Jerusalem khua in kum thongkhat a uk te lai,” (Isa. 24:21-23; Biat. 20:1-6). Cu pinah vancung ah cun Bawipa cu Zion i a umi a bawidhutdan cungah cun a òhu lai, Cun amah he Bawidhutdan cungah òhuò i i sunpamak kha amah he hrawm in zungzal in zungzal uk dingah Jesuh nih teitu a simi hna kha a sawm hna lai. Mah biatak nih hin Pathian caah a òha bik tuah dingin na lungthin a cawlcanghter lo maw? Atu kan chan ruahchannak sunglawimi cu tirvo tlamtling tein a lutni teitu si na duh maw? Cuti a si ahcun kan Khrihfa kawltung a simi langhnak hi nan lungthin dihlak in i tlaih law, Khrih punchung dihlak ah khumh dingin i zuam hna u sih.

ÒHEN II

**A SUNGLAWIMI RUAHCHANNAK
NGEIHKHAWHNAK
CAAH FIMNAK**

Dal 5:

FIMNAK THLARAU

Hi cauk a òhen khatnak ah Khrihfa nih kan i ruahchannak le hmailei tinhmi hngalhnak ding caah Thlarau biaphuan kan herhnak kha kan hmuh. Kan nunnak Pathian nih a kan timpiakmi khan langhnak in kan cohlan tikah cun langhnak nih cun lungthawhnak le lam hmuhsaknak a kan pek i cuticun cunglei Pathian kawhnak tinhmi leiah cun tlinhding in kal kan i zuam.

Asinain, a kan kawhnak i ruahchannak hngalh lawng cu kan caah a za lo. Kan Bawipa nih Mat. 22:14 chungah a chim bang, *"Mi tapi khawh an si nain mitlawm te lawng thim an si"* tiah a ti. Hmailei caah tinhmi biaphuan cu hmuhnak man lawngin a za lo, cuka i va phanh kha a tang rih. Khrih i ruahchannak hmuhnak chung i va luh dingah firmak Thlarau chiti thuh kha kan herh rih thiam. Cucaah cun pei lamkaltu Paul nih Efesa khuai a ummi Khrihfabu hna caah Pathian a kawhnak ruahchannak an hngalh khawh nakhnga Thlarau biaphuan le firmak Thlarau cu an hmuh khawh veve nakhnga thla a campiak hnanak cu a si. *"Kan Bawipa Jesuh Khrih i a Pathian a Liannganmi kan pa cu nanmah kha Thlarau pek awkah ka hal lengmang. Thlarau nih cun an finter hna lai i Pathian kha nan sinah a phuan lai i Pathian cu nan hngalh lai. Zei ruahchannak hmuh awkah dah an kawh hna ti le a mi a kammi hna a thluachuahnak khuaruahhar cu zeitluk in dah a tam,"* (Efesa 1:17-18).

Thlarau leiah firmak hi Thiang Thlarau chiti thuhnak lakah a biapi pakhat a si. Biathlam 4:5 chungah Johan nih a òialmi cu, *"Bawiohutdan hmaiah cun meifar vanmi pasarih an um i cu hna cu Pathian Thlarau pasarih kha an si. Hi Thlarau pasarih asiloah Thiang Thlarau chiti thuhmi pasarih cu Israel 11:2 chungah kan caah òial an si."* A mi kha kan uk khawh nakhnga Bawipa òhawnnak nih amah cu firmak le hngalhnak le thiannak a pek lai. Bawipa duhnak kha zeidah a si ti a hngalh lai i Bawipa

cu a òih lai," tiah a ti. Pasarih chung i a pahnihnak chiti thumi cu Thlarau leiah firmak kha a si.

Paul nih Efesa Khrihfami hna caah thla a campiak tikah Thlarau biaphuan le firmak Thlarau an pahnih in an ngeih khawh nakhnga Bawipa sinah thla a cam (Efesa 1:15-23). Hi Thlarau chiti thuhnak pahnih hi nualte in rian an òuan tik lawngah Pathian rian cu tlam a tling kho. Cucu zeicahdah a si tiah Thlarau lei firmak nih biaphuan cu a sullam a leh i hman a si tikah cutik lawngah cun Pathian timmi hna cu zeitindah a tlam kan tlintier lai ti kha kan hngalh. A fawinak in kan chim ahcun kan nunnak ah Pathian nih tuah a kan duhmi kha Thlarau biaphuan nih cun Pathian rian cu a thawk i a kan hmuhsak. Cun Thlarau lei in firmak nih cun Pathian rian cu a dihter. Zeicahtiah Thlarau firmak nih cun zeitindah kan tinmi cu a tlin khawh nakhnga lam a kan hmuh sak.

MOSES PUANTHLAM BIAKINN SAKNAK

Cathiang dang kha tahchunhnak ah lakin mah hi cu fiang deuh in kan hngalh khawh lai. A hmasa ah zeitindah Moses puantthlam biakinn cu an ser ti ruah hna u sih. An sak ningcang tu cu Moses sinah Pathian biaphuan in aa thawkmi a si (Exodus 25:8-9 chungah, Bawipa nih Moses cu hitin a chim, "*Biakinn pakhat an ka serpiak lai i cu ticun an lakah ka um lai. Ka umnak le a chung thilri vialte hna cu kan hmuhsak laimi pungsan ningin na ser hna lai,*" a ti.

Thlarau biaphuan in Moses nih puantthlam biakinn saknak ding kha langhnak a hmuh. Asinain Moses tu cu cu biakinn sak ah hriannam a hmangtu cu a si lo. Puan tarhtu le a taktu, thlek awkah thir a tiktertu, lungvar tantu le thing òemchih ding a suaitu an um dih. A ngaingai ti ahcun puantthlam biakinn sak i tarhnak ding caah cun a harmi zungthian taktak mi tampi a herh. Moses nih cun Thlarau biaphuan in puantthlam biakinn caah tinmi cu a hmuh. Asinain firmak Thlarau a simi zungthiannak in a sak cu

an sak.

Exodus 28:3 chungah keimah nih thiannak ka pekmi hna zungthiam vialte kha Aaron thuam cu serter hna law Aaron nih cun ka tlangbawi rian cu òuan seh a ti. Cun Exodus 31:2-6 chungah, "*Judah phun chungmi Hur Fapa Uri i Fapa Bezaleel kha ka thim cang. Thil dawhte in ser khawhnak dingah thiannak le thilti khawhnak le hngalhnak a ngeih naknga Pathian Thlarau in ka khahter cang. Cun a thiannak cu hihi a si lai. Pungsan dawh ngai in ser khawh le suai le ngun le dar in òamh khawh le lungvar in òamh khawh le thing kha dawh tein suai thiam le aa dawhmi thil phun dangdang ser khawh kha an si. Cun amah sin i a òuan ve dingah cun Dan phun chungmi Ahisaniak Fapa Oholiab kha ka thim cang fawn. Cun zungthiam dang vialte kha thiannak phunphun ka pek hna i cucaah ser awk tiah kan chinmi vialte kha an ser khawh hna lai,*" a ti.

Moses cu sak dingin nawl pek a simi puanthlam biakinn a tak in saknak dingah cun Thlarau lei in firmak a herh zia kha kan hmuh. Moses nih Thlarau biaphuan in timhtuah ding cu a hmuh cang. Asinain Pathian nih Thlarau lei in firmak cu Bazaleel le a dang rianòuan tu pawl kha a pek hna. Cuticun puanthlam biakinn le a òamhmoh cu an sak khawh. Thlarau biaphuan cu Moses sinah Thlarau lei firmak cu zungthiam sinah a khat i vancung lei in suaining in Moses puanthlam biakinn saknak rian cu hmunkhatte ah an lim khawh.

Cu nih cun hlan lio caan ah Pathian biakinn cu Thlarau lei firmak le Thlarau biaphuan kha hmunkhatte ah rian an òuan òi kha a kan hmuhsak. Asinain Biakam Thar caan ah cun Pathian mi hna cu amah biakinn kan si tiah a kan chin. (1 Korin 3:16). Zeitindah kan nunnak ah amah biakinn cu sa hna seh ti kan hngalh khawh lai? Cucu Thlarau biaphuan in a si lai. Cun zeitindah Pathian nih sa hna seh ti kan hngalh lai? Cucu Thlarau lei firmak inasi lai.

KUM SARIH MANGÒAMNAK IN CHANCHUAHNAK

Baibal ca chungin Thlarau lei firmak le Thlarau biaphuan rian an òuan òinak a pahnihnak tahchunhnak cu Josef caan lioah Izipt cu kum sarih mangòamnak khan zeitindah chanchuah a sinak ah khan kan hmuh. Genesis 41 chungah Izipt siangpahrang Faro nih mang pahnih a manhnak kong kan rel khawh. A lungthin chungin cun a biapi ngaimi biaphuan an si ti cu a hngalh. Asinain mang leh thiam pakhat hmanh nih a mang cu a sullam an lehpiak kho lo. Asinain Josef cu an khawh tikah Bawipa nih mang leh khawhnak ding le a ra laimi harsatnak kum chungah ram nih zeidah an tuah awk ti chim khawhnak caah firmak le mangleh khawhnak Thlarau chiti kha thuh a ti. Josef nih a chim dih hnuah, Faro nih cang 39 ah hitin a leh, *"Cucaah Faro nih Josef cu, Pathian nih hi vialte cu nangmah kha an hmuh sak caah nangmah nakin hngalhnak a ngei deuhmi le a fim deuhmi an um ti lo a ti."* Firmak Thlarau chiti thuhnak cu Josef cungah a fiang tuk caah Josef nih a firmak in a tuah khawh lai tiin Faro nih Josef cu vuanci ah rian a pek.

Hi kongah hin a ra laimi kum Sararih ah mangòam a rat lainak kong, Pathian nih Faro cu biaphuan a pek. Asinain cu biaphuan cu amah te cun hman dingah man a ngei lo. Pathian nih Josef cu firmak a chiti a dhuh hnuah a sullam a leh khawh i cu hnuah cu biaphuan cu a hman i Pathian rian cu a lim i mi hna nih chanchuahnak an hmuh.

Hi tuanbia cu hlan lio kum sarih vanchiat kong a chim ko nain, a bia cu atu caah hman khawh a si ko. Baibal sullam a lettu tampi hna nih Biathlam cauk nih hin kum sarih chung a rau dingmi harsatnak a ra dengmangnak kong ralrin a kan pek tiah an nuah cio. Josef firmak nih Pathian innchungkhar le ram pumpi a chanchuah bantuakin hi ni donghnak ni hna ah hin Thlarau le firmak ngeih ding kan herh ve.

PATHIAN BIA IN CEUNAK

A dang pakhat in firmak le biaphuan chiti thuhnak cu zeitindah rian an òuan ti kha Salm 119:105 ah kan hmuh khawh. Hitin ka rel, "Na bia cu ka ke caah meiceu a si i ka lam caah ceunak a si." Hi Baibal cang in Pathian bia nih Thiang Thlarau hmang in lam hnih in a ceuter ti kha kan hngalh. Cucu zeì bantuk he dah aa lawh ti ahcun meì in ceumi nih cun kan kalnak kha a ceuter i cu pinah aa hlatnak ceu nih cun kan hei kalnak ding lam kha a kan hmuhsak.

Thlarau biaphuan hi kan lam caah a ceumi bantuk he tahchunh khawh a si i, Thlarau firmak tu cu kan ke caah meì in bantuk a si. Biaphuan ka kal dingmi lam hlami asiloah timhmi kha kan hmuh khawh. Asinain cu ka hmun cu him tein kan phan lai tiah hngannak kan ngeih khawhnak lai atu kan kal liomi caah ceunak pe khotu dingah firmak kan herh. Cun kan kal tikah kan i chulh lai lo, asiloah kan tlu lai lo.

A luan ciami ciami kum tãmpi canah Philippine ram cu amah te lawng a ummi ah kan um i ka inn a si i cu inn i kan um lioah hi biatak fiang tein kan nunah a rak lang. Kan umnak ah lam a um lo. Lam bite pakhat a um i cucu minung he saram he kan zul dih. Voikhat cu Baibal sianginn ah Pathian bia a chimtu kha keimah a rak ka leng. Cu Baibal sianginn va phanhnak dingah cun kan inn kar zakhat hrawng va kal a hau. Thlapa mawt zan lioah kan khualpa cu zan khawmh caan ah phungchim ding a si. Baibal sianginn nih an meì cu an hmih dih cang i khawmhnak inn pawng tu ah cun meì kha a ceu ngai. Ka khualpa cu kan hlanah kal a duh. Cucaah dahmeì kha ka pek. Amah nih cun ka hau lai lo, lam a ding ko i, cun ka hei kalnak dingah meì a ceu ko, tiah a ti. Asinain tlawmpal ah a rak kir òhan i a pum tein tiin òawl a hau. Cu ti lo cun kawl awk a òha ti lo. Zeicahtiah a hei kalnak dingah cun meì a ceu ko nain cuka va phaknak dingah meì in (dahmeì) a ngeì lo i a ke a hlang thiam lo. Asia ram ah na um bal lo ahcun lam pawngah naa nih an ek i zeitluk in dah a

tam ti kha a ruah awk na hngal lai lo. Asinain kan khualpa nih cun a hmuh zau. Hi fianternak nih hin khuazei ah dah ka kal lai i cuka hmun cu zeitindah lungfim tein ka phak khawh ti hngalh a biapiak ning kha kan hmuh.

A SUNGLAWIMI RUAHCHANNAK

Zeitindah Thlarau chiti thuhnak a simi firmak le biaphuan cu rian an òanòinak kong tahchunh ding a dang tarpì an um. Asinain atu tu cu òha tein kan zohnak kha Kol. 1:26-28 in bang rih hna u sih, *"Cu a bia cu kan hnulei chan chung vialte Pathian nih a thuh i atu i a mi hna sin i a phuanmi hi a si. Pathian nih aa timmi cu mi vialte caah siseh tiah a rak ruahmi biathli, a sunglawi i a lianngan ngaingaimi biathli, a mi hna sin i a phuanmi cu a si. Cu biathli cu Khrih cu nan chungah a um i cucaah nannih cu Pathian sunpamnak kha nan i hrawm lai, timi hi a si. Cucaah Khrih kong cu mi vialte kha ka chim hna. Cucaah a mi kip kha kan firmak nih a phanh khawh chungin ralrinnak kha kan pek hna i kan cawnpìak hna. Cucu zeicahdah kan tuah ti ahcun Khrih he i pehtlai in ahopach kha nutling/patling in Pathian hmaika ah chuahpi hna u sih ti kan duh caah a si."*

Lamkaltu Paul nih a sunglawi tukmi Khrihfa mi ruahchannak, thilthup cu phuan hram a thawk. Asinain biaphuan in firmak ah a thlen i hitin a chim *"Mi kip kha ralrin pe hna u, Cun mi kip kha firmak dihlak he cawnpìak hna u. Cuticun mi vialte kha Jesuh chungah tlamtlingmi kan siter hna lai."* Hika zawnah kan hmuh òhanmi cu biaphuan pek hnuah firmak nih kan thiltum cu a tlinter lai. Cuti a bawm lawngah kan dihlak in Jsuh Khrih chungah mitling kan si lai. Cucaah Paul nih hi pungsan hi hmang in biaphuan le firmak kongah cun hitin a chim. Nan chungah a ummi Khrih, a sunglawimi ruahchannak tiah a ti bangin kan nih zong nih hi pungsan bantukin Khrihfa hna i kan i ruahchanni cu hi cauk chungah kan hrilhfiah.

**ZEITINDAH THLIANG THLARAU FIMNAK
KAN HMUNH KHAWH LAI**

Bawipa chungah nutling/patling kan si deuhdeuh a si ahcun firmak kan herh zia kha kan hmuh deuhdeuh lai. Hihi cu vawlei si ning ah minopa a hung òhan ning he aa lo. Ngakchia cu a hung lian, a hung òhang i kum hra pin a si tikah thil thar a hmuhmi le thazang thar a hmuhmi ah a lung a tling ngai. Lam i mawòawka nawncek lakah a tap kha a hmuh a si ahcun lung rang ngai in le rianrang tein cu buainak cu fintawl dingah a thazang kha hman dih a duh ko lai. Cuticun a hung upat deuhdeuh tikah cun phungthlukbia ah Solomon nih a rak chimmi kha a vun theih chin lengmang i firmak cu thazang nakin a òha deuh ti kha a hngalh (Phungchintu 9:16) ve lai. Rianrang tein mawtor cu i lak rianrang in mahte in chuah i zuam ti loin a upat deuh tikah cun a pawngkam thil umtuning kha a òha tein a zoh dih hnuah nawncek cerh chungin chuah khawh i rian aa limnak dingah cun a fawi deuhmi lam kha kawl aa zuam lai.

Bawipa ah kan òhan bantukin Pathian sin in firmak ka herh deuh zia kan hmuh chinchin. Asinain zeitindah kan hmuh khawh lai? A biapimi lam pakhat cu thlacannak in a si.

Lamkaltu Paul nih Efesa Khrihfa nih firmak Thlarau hmu hna seh ti a duh tikah Paul nih thla a campiak hna ti kan hmuh. Siangpahrang minote Bawipa nih a mang chungah a len tikah Solomon nih firmak a hal. 1Sia. 3:5-12, "*Cun Pathian nih Solomon cu firmak le hngalhthiamnak tah cawk loin le lungkauhnak rili kam these zat in a pek. Cuaah Soloron firmak nih nichuahlei mi vialte firmak le Izipt firmak vialte kha a lonh dih hna tiah kan hmuh.*" 1Sia. 4:29-30 Thlarau nakin kannih zong nih Pathian firmak cu kan hmuh ko. James nih a chim bang, "*Mizeimaw nih firmak a chambau ahcun zeirel loin un loin zeizong vialte kha siang ngai in a petu Pathian sinah khan hal seh,*" (Jeim. 1:5).

Joshua cu a no lioah Israel hruaitu thar a hung si tikah a

rian thar caah firmak thar kha a ngei. Rianthiang khinhnak an tuah lioah Moses nih Joshua lu cungah a kut a chung i thla a campiak. Cun hitin kan rel, "Cun nan Fapa Joshua cu Moses nih a cungah a kut a chuan caah firmak Thlarau in a khat. Cucaah Israel mi nih a bia an ngaih i Bawipa nih Moses nawl a pek bang khan an tuah. Deut. 24:9. Cucaah hika ah thlacampiaknak le kutchuannak nih Joshua Thlarau in chiti thuhnak pek a si kha kan hmuh.

Phungthlukbia 13:20 zongah a kan chimhmi cu, *"Mifim he a um kalmi cu an fim lai. Asinain mihrut he aa kormi cu an rawk lai."* A dang a biapi ngaimi lam firmak hmuh khawh (asiloah thlau khawh) a sinak cu kan caan kha mi ze he dah kan hman òi lai timi cungah a ummi a si. Kan pumpak hawikom lawng si loin TV hlasak asiloah caòialmi rel tikah caan kan hman òimi kan hawikom zong khi a si. Vawlei thil tuk a simi Baisikup tlangval hlasak thiam caòialtu hna kha nan zoh i na ngeih ahcun, kan lungthin chungah Pathian firmak si loin hrhnak le sualnak kha a chuak ko lai!

Phungthlukbia ah firmak cu minung bantukin tampi in chimmi bia kan rel khawh. *"Fimnak nih cun kan chimhhrin hna nak kha nan ngaih ahcun ruahnak kha kan cheuh hna lai i ka bia kha kan campiak hna lai"* a ti (Phungthlukbia 1:23, 8:6, 8:10). Kan lungthin cu Pathian leiah kan merawk a si. Pathian bia leiah kan i mer a siah cun firmak tam deuh kan hmuh lai. Phungthlukbia rel cu a hlei in bawhnak a kan pek. Zeicatiah Solomon cu hi cauk a òial lioah hin a hlei in firmak Thlarau nih chiti a tuhmi a si.

THUMKOMH CATHIANG

Cathiang cu firmak caah a biapimi a hram a si i cucu tuan deuh ah thumkomh asiloah fathum in a um i cucu Pathian bia chungah kan hmuh. Thumkomh pakhat cio nih Thlarau lei òhannak le nutling/patling sinak a dotdot in a òhanning firmak kong kha a

kan cawpiak. A tanglei suaimi nih hin thumkornh cu a kan fianter deuh lai.

NUTLING/PATLING DIRHMUN	1	2	3
1 Johan 2:12-15	Ngakchiate	Mino	Pa
Biathlam 17:14	Khamhmi	Thimmi	Zumhtlakmi
Biathlam 12	A tangmi	Nu	Mi Fapa
Israel khual- tlawn lam	Izipt	Ramcar	Biakam Ram
Israel mi puai	Lanhtak Puai	Pentecost	A thiang bik
Moses puanthlam biak inn	A leng	Hmunthiang	Hmun thiang lakah hmun thiang

Thumkornh hi fawi tein hngalh khawh dingah Lamkaltu Johan nih 1 Johan 2:12-15 i a òialmi hi a si men lai. Cuka ahcun zuntu phunthum caah thawngòhabia pathum in a òial. Ngakchiate, mino, le pale hna, an si. Johan nih hin hi mibu hi ca a òial tikah an kum zoh in òhen i a òialmi a si lo. Thlarau leiah a òhanning kha zoh in a òialmi a si. Vawlei sining ah mi pakhat a òhanning, ngakchia, mino, asiloah upa an si ah fawi tein kan theih khawh bantukin kan Thlarau òhanchonak zongah cu bantuk tein zoh khawh a si ve ko (1 Korin 15:46) .

A pahnihnak thumkornh cu Biathlam 17:14 chungin lak a si i cuka ahcun mithiang kan Bawipa he vancung in hi vawlei ah kum thongram dirh ding i a rami min kha pek a si. Teitu a simi hna cu Khrih he an uk òi te lai i, cu hna cu kawhmi, thimmi le zumhtlakmi tiah min an pek hna. Hi thumkornh a cheu cu tlantling deuh tein hi cauk i a hnu dal ah kan zoh te lai.

A hnu pakhat thumkornh kan chimmi cu Biathlam dal hleihnih chungin a si cucu kan zoh dih cang. Cun, hi Thlarau leiah òhanchonak dirhmun pathum nih thumkornh i a zawn cio te

kha an sawh ve cio. Teinak he mi fapa cu nutling/patling bik a simi 1 Johan 2:13 chung i òialmi kha a sawh ve i cucu pa hna kha a si. Miru nih a sawhmi cu "Mino" kha a si i a tangmi a fa le hna cu Johan nih a chimmi ngakchia tete kha a sawh hna.

A dang thumkomh nih cun Israel mi hna an khul tlawmnak he pehtlai in fimnak tampi a kan cawnpiaak khawh. Israel mi hna nih taksa sinak in Izipt ram in biakam ram tiang an khualtlawmnak cu Biakam Thar i Khrihfa Thlarau lam kha tuanbia phun in a chim ve ko. Sualnak in khamh kan si in Thlarau leiah khualtlawm kan i awt i nutling/patling le ro kan co tik lawngah tlamtlinnak cu kan phan lai. A chungmi hrilfiahnak biatak tampi a um i cu caah Brian Bailey nih a òialmi "Israel khual tlawmnak" kha rel dingin kan i forh hna. Hi cauk nih a panganak thumkomh a simi Israel puai he pehtlai in suaimi kha a fianter ve.

A hnu bik thumkomh cu Moses puanthlam biakinn hmun thum in zoh hna u sih. A lenglei, A thiang hmun, A thiang bik hmun tiin a um. A lenglei cu Israel mi nih Pathian sinah raithawinak an pek tikah luhnaw nawl an pek hna i Israel mi dihlak luh khawh a si. Hihi cu Johan nih a chimmi ngakchiate nun kha a sawh i, cu hna cu Pathian tuufa nih sual raithawinak a tuaqpiak hna caah an sualnak ngaihthiammi an si. A thiang hmun cu Moses puanthlam biakinn ahcun mithim deuhmi hna caah a si i cu ka hmun ahcun tlangbawi lawngkha rianòuan pik tuding ah luh khawh a si. Hi he a lomi cu Thlarau leiah nutling/patling sinak dirhmun pahnihnak kha a si i, cu ka ah cun zumtu hna cu nutling/patlung an si cang i Pathian sal ah a hung si cang. Asinain a thiang bik hmun cu thim khummi caah a si, cu ka hmun ah cun tlangbawi sang bik lawng a lut kho. Hi nih a chim duhmi cu nutling/patling sinak a sang bikmi dirhmun kha a chim duhmi a si i, cuka ah cun Khrih kan tlangbawi sang bik a sinak a kengtu lawng an lut kho. Mah hi cu tlamtling tein hngalhnak dingah, "Moses Puanthlam Biakinn" tiah Brian Bailey nih a òialmi kha rel dingah kan forh hna.

Hi thumkomh hna nih hin zeitindah Thlarau leiah a dotdot

in òhen in Khrih muisam a kengmi nutling/patling sinak ah tlam
a tlingmi kan si khawhnak kong a kan cawnpiaak. Hi hna lakah
pakhat cu hi hnu dal ah hin kan zoh te lai.

Dal 6:

KAWHNAK, THIMNAK LE ZUMHTLAKNAK

Cathiang chungin Pathian firmak hawnak dingah a biapimi tawh cu Biathlam 17:14 chungah kan hmuh. Khrih cu vancung in siangpahrang hna lakah siangpahrang in a rak rat òan tikah amah he òhutòì a duhmi caah a herhmi pathum kan hmuh. *"Cun amah sin a òhutti mi cu kawhmi, thimmi, le zumhtlakmi an si."* Khrihfa pungsan asiloah lamhruai dingin zeitindah a chimhuan ti kha atu cu zoh hna u sih.

1. PATHIAN KAWHNAK

Thlarau leiah nutling/patling sinak ah a pakhatnak karhlan cu, zeitindah Pathian nih a kan kawh ti hngalh kha a si. Kan Bawipa nih nunnak vialte a ser tikah timmi asiloah tumtahnak a ngei i cu tlinter dingah cun khawh an si. Kan nunnak a tawi sau hmanh hi tuaktan ciami a si. Salm caòialtupa nih a sertu a thangòat ah a chimmi cu, *"Ka chuah hlan in na rak ka hmuh diam cang, ka ca i na semmi ni hna cu na cauk chungah an rak i khumh diam cang, hram an i thawh hlan hmanh khan an i khumh diam cang a ti."* Salm 139:16. Kawhnak le roconak a um, asiloah rian le laksawang cucu kan dih nun ah a um. Hi vawlei ah siseh, a ra laimi chan ah siseh, cucu a um. Cucaah cun pei Lamkaltu Paul nih Efesa khua zumtu hna caah an theih khawh nakhnga hitin thla a campiak hna cu, *"Zei ruahchannak hmuh awkah dah an kawh hna ti le a mi a khammi hna a thluachuahnak kharuahhar cu zeitluk in dah a tam a ti"* (Efesa 1:18).

Pathian thiltum a cheu cu Khrihfa kip caah a khat, kannih cu sual chungin Pathian ram chungah kawhmi kan si hna. Cucu Biakam Thar bia nih Khrihfa tiah a kan hmuh. Cucu Greek holh cun *"Ekklesiat"* tiah an ti. Cu sullam in cun Paul nih Khrihfa kip kha, *"Pathian nih an kawh hna tikah ruahchannak pakhat a*

um tiah'' a ti (Efesa 4:4).

Hi Pathian khawhnak kan theih i amah zulh kan i timh in kan Khrihfa nun cu aa thawk. Kan Bawipa nih a chim bang, Ka tuu hna cu an min tein ka kawh hna i an ka zulh, zeicahtiah ka aw an theih a ti (Johan 10:3-4).

Asinain Khrihfa kip nih mah bantu he a lomi kawhnak kan ngei cio ti cu a hman ko. Cun pumpak kawhnak kan ngei cio ti zong a hman. Asiloah Pathian ram chungah a biapi bik hmun caah kawh kan si. Biakam hlun chung i Pathian mipun Israel kong kha kan ruahnak nih hi biatak cu a kap hnih a hman ti kan hmuh khawh deuh. Annih cu an dihlak in Izipt ram in biakam ram chungah kal dingin kawh dih an si. Asinain ram chungtu ah cun mi kip cio kha an co hnga ding cio kha an phawt hna. Cu he loin kannih zong Khrih pum chungah i tel dingin kan dihlak in kawh kan si. Asinain kan pum chung i a umi chungtel nih amah pumpak cio in a hlei in kawhnak an ngei cio.

A voi khatnak ah Khrih si dingin le amah zul dingah Pathian kawhnak kan theih tikah kan pumpak ca ze i bantu kin dah a kan kawh lai ti kha theihngal kan herh òhan rih. Kan pumsa chungah chungtel pawl nih a dang cio in sinak le timmi an ngeih cia bantu kin Khrih pum chungah zeidah kan nih rian le a kan chiahnak a si ti kha kan cawn a herh. Cuticun kan Bawipa chungah kan òhan bantu kin kannah caah a kan suaipiakmi cu kan tlamtlinh khawh nakhnga a hmanmi hmun leiah a rian kan òuan khawh nakhnga kan i timlam kho lai.

Mino ka si lioah minung kan pum chungah chungtel pahnih hna cu rian asiloah tuah ding an ngei lo, tiah scientists nih an rak ruah. Cuticun a hman lomi hmanna a um lomi kan chungah a um timi ruahnak nih cun ril fonghlei le kan ònsil hna cu minung kan pum si a hramthawk lio lawngah hman a si tiah a rak ti bal. Kan dihlak tein nunnak a niammi in a rami kan si tiah an ruah, ril fonghlei le dangdir hna hi kan pum chung hmanthlak tein rian an òuan men ko lai. Asinain atu cu minung tling kan si cang i mah chungtel hna cu hmanna a um lo hlonh dingmi an si

an ti. Cucaah cun Doctor pawl zong hi chungtel pahnih zawn a fah paoh ah cun rianrang tein an hlonh ko. Ka hngakchiat lioah sizung ah voi hnih ka kal, ka ònsil le ril fonghlei an pahnih in an ka hlonhpiak lioah a si.

A hnu kum ahcun mifim Scientist pawl cu tlawmpal an fim deuh cang. Ka pum chung i thil a ummi pahnih nih hmanthlak rian tampi kan pum chung an tlamtlinte ti kha lam tampi in a hmuh. Kan pumpi a nunter khotu cu an si lo nain, an um lo ahcun hmapomak le rawlrial tikah hamak a hlei in ton khawh a si. Cucaah Scientist pawl nih kan pum chung a herh lonak um loin a telmi a um lo ti kan hmuh. An dihlak in an biapi dih tiah an chim. Ahman ko, Baibal a zumtu Khrihfa hna nih cun cucu an hngalh zungzal ko, zeicahtiah Pathian nih ser bakmi kan si ahcun kan Pathian nih cun hmanna a um lomi thil hna cu a ser lai lo.

Cu bantuk cun Khrihfa cheukhat cu Khrih pum i chungah tuntahmi zehmanh fiang lo piin a rak chuakmi an um ko. A fim lomi Khrihfa hruaitu nih cun zeirel loin a zoh men ko hna lai, Cun Khrihfabu in an chuah zongah a ze i a poi lo men ko lai. Pumhlaitu nih ònsil le ril fonghlei cu an herh lo tiin a hlonh hna bantukin a si ve. Asinain Bawipa nih Khrih pum a òhannak ding caah zumtu kan za tein rianòuan ding le bawmchan ding kawh kan si. Paul nih Khrih ah kan òhan ding kong a òial tikah Efesa 4:15-16 chungah hitin a òial. Kannih cu dawtnak lungthin in biatak tu kha kan chim deuh awk a si i kan lu a simi Khrih leiah khan a lam kip in kan òhan awk a si. Khrih cu lu a si i amah cungah cun pum cu a ningpi in aa khing. Pum chung i a ummi hliah le cang vialte nih khan pum cu kekkuai loin an òem an òawn i punchung i a ummi nge hna nih amah le an tuah awk cio an rak tuahnak thawng khan pum cu a ningpi in dawtnak in a òhang, tiah a ti. Bawipa nih rian tuah ding a kawhmi hna cu, zeidah a si tiin kawlding, òhanter ding cun laksawng cu hman dingin Pastor le Khrihfa hruaitu hna nih zumtu an dihlak cu lung dong loin an forh hna awk a si. Zumtu pakhat nih amah pumpak hi zeicadah kawhmi ka si kha a hnuchuak i a hmanna ding caah le òhannak

caah a hram a thawk òhan lo ahcun cu Khrihfa cu Thlarau leiah bawhte asiloah ngakchia bantukin a um peng ko lai.

**CATHIANG CHUNGIN A UMMI RIAN LE
LAKSAWNG HNA**

Cathiang nih a kan chimhmi cu Khrihfa chungin rian dangdang tampi le laksawang pek dingah kawh kan si lai a ti. A tanglei hna hianitel.

1. Lamkaltu, profet, evangelist, pastor, cawnpiaaktu saya (Efesa 4:11).
2. Profet biaphuan, mi ca rianòuan, cawnpiak, thazang pek, pekchanhnak, uktu sinak, zaangfahnak (Rom 12:6-8).
3. Fimnak bia, hngalhnak bia, zumhnak, mizaw danternak, khuanuahhar tuahnak, profet biaphuan, Thlarau chia òha hngalh khawhnak, holhtheihlo, holhtheihlo a sullam leh khawhnak (1 Korin 12:8-10).
4. Lamkaltu, profet, cawnpiaaktu saya, khuanuahhar, mizaw danhnak, bawhnak, uktu sinak, holhtheihlo (1 Korin 12:28).
5. Bishop (asiloah upa Titas 1:5,7 he zoh chih ding), Khrihfa upa (Fili. 1:1).
6. Nawlpiaaktu (Isaiah 59:16; 62:6,7).
7. Nunchung ah ngakchia cu Pathian kawhnak caah timhtuahnak (Biaceihlu. 13:3-5, Phut. 22:6).
8. A cozah leiah lutlai tu le uktu, atu le a ra laimi kum thongram caah (1 Sam. 16:1,12; Mat. 19:28).
9. Thlahmi (Lam. 16:9-10; Jonah 1:2).
10. Marta in thihnak (Mat. 24:9; Johan 21:18-19).
11. Nupi le va ngeih loin Pathian rianòuannak (Mat. 19:11-12; 1Kor. 7:7-8).
12. Hlasa tu le atuntu (1Kor. 14:26; 1Cha. 15:16).

Hi rian le laksawng hna lakin a cheu cu rian fiang deuh ah tapi cu khumh khawh a si. Tahchunhna ah, mi van bawmhnak rian chungah chiah khawh an si (Cucu vabawmh, thazaangpek asiloah thilrit chawn) hi rian hna cu mileng vadawt, thilthuam ser, sifak va bawmh, mizaw va zoh le thongtla va len kha an si. Khrihfa upa (asiloah sal) cu pastor bawmtu a si kho. Chungòuan asiloah tangka kengtu hna cu rian dang tapi an òuan khawh lai. Uktu sinak Thlarau laksawng a ngeitu cu Khrihfabu chung uktu asiloah Sunday School lutlai tu in òuan khawh a si.

A cunglei ah òialmi kha Pathian kawhna a dihlak cu an si tiah ruahnak pekmi cu a si lo. Bawipa nih cun mi cu duh pach in a kawh khawh ko hna, A cunglei kan òialmi kha a zulh lai tinak a si lo. Noah cu tilawng ser dingin a kawh ko. Heb. 11 chungah zumhnak leiah mi ralòha pawl kong kan rel tikah Pathian nih cun lamtapi in a kan hruai, a kan chimh khawh ko ti kha a kan hmuhsak.

ZEITINDAH PATHIAN NIH A KAN KAWHNAK CU A LANGHTER LAI?

Rian le laksawng cu phundang in tapi a urnak kong kan hngalh i Pathian nih keimah pumpak teh khuazei zawn ahdah a ka kawh ti kha hngalh duhnak kan ngei chin. Zeitindah Pathian nih a kan kawhna cu a langhter lai? A pakhatnak ah Bawipa kan kawh hrimhrih lai. Kan minung sining in hnuh khawh lo, theih khawh lo, hngalh khawh lomi kha Pathian nih a Thlarau in a hngalhter lai. (1 Korin 2:9-10). Lamkaltu Paul nih Efesa khua Khrihfa mi hna caah thla a campiakmi hna cu Pathian nih biaphuan Thlarau kha pek hna seh law Pathian kawhna, ruahchannak kha zeidah a si kha an hngalh lai, a ti.

Bawipa nih mi pakhat cu bia, mang, asiloah langhna in dairek in a chim khawh ko. Hitihinpei, Jeremiah, Josef, le Ezekiel nih cun kawh an sinak cu Pathian sin cun an theih. Cu lam dang pakhat cu Pathian minung nih a dang kawhna kha thleidanpiaktu

hmasa ding a si men lai. Hi caah pei profet Samuel nih tuukhal David cu chiti a thuh i Elijah zong nih Elisha lothlo pa chungah a puan kha a chiah tanak chancu a si.

Caan dang ah cun Pathian kawhnak cu hmuhsak dingah vawlei thil sining le pawngkam sining nih a kan bawmh khawh. A herh tik caan ah Esther 14:14 chung bang, *"Hi bantuk caan caah hin dakaw pennak chung i na phak hi a hei si ko hnga, aho nih dah a hngalh a ti bang, cu bantuk caan ah cun na thleidan thiam a hau ve."* Na chuahpimi thiannak na ngeihmi nih hin Thlarau rian chung na luhnak ding an bawmh lai. Peter zong ngatlaitu in minung tlaitu ah ser a si, Mat. 4:19; 1 Korin 15:46. A caancaan ah cun kan lungthin duhnak kha Bawipa nih a kan chiahnak hmun a si. Zeicahtiah Pathian kawhnak ah cun ser in kan um (Slm. 37:4; 1Tim. 3:1).

Kan min zong hi a kan kawhnak asiloah kan co dingmi rothil kha a hlan kan in chim phuangtu a si kho men. Abigal nih a fapa min kha a theih cangka ze bantuk ziadah a ngeih ti kha hman tein a thleidan thiam colh i hitin a chim, *"Zeicahtiah a min bantuk tein arah cu a si ko,"* a ti (1Sam.25:25). Amin sullam zeidah a si ti kha kan theih ahcun a min cun Pathian nih zeicadah a kawh ti kha hngalh khawh a si tawn.

Khrihfa leiah mino ka si lioah ka lungthli tein a duh tawmni cu kannu le kapa nih Baibal chung i a ummi min hi rak ka pe ve hna seh law ti hi a si. Norman si loin Johan, David, asiloah Joshua tiah ka ti hna seh law Bawipa rian ah hin thazang a hei ka pek deuh men lai? tiah ka ruat. Hi ka min hi cu sullam zeihmanh a ngei lo tiah ka ruah, Cun ni khat cu Norman timi bia hi biafang pahnih komh (North - Chaklei le Man - Minung) in a rami a si kha ka hngalh. Ka min sullam cu chaklei minung tinak a si. Pathian nih Asia ram le America laifang ah missionary òuan dingin a ka kawh tikah Pathian nih a rak ka kawhnak kha ka thei òhan. Kum 14 chung hi ramah tlawngleng in ka um tikah ka min te theih hi ka lawm tuk. Pathian nih America chaklei in missionary caah a ka kawhmi ka si. Pompok Khrihfa lawng nih a fiangmi

kawhnak ngeih khawh a si lo, mibupi zong nih a fiangmi kawhnak ngeih khawh a si ve. Pathian nih mibupi caah zeidah a timmi a si ti hngalh ahcun cu chung i a ummi zumtu pumpak ca cio ah ze bantuk caah dah Pathian nih a kawh hna ti kha kan thleidan thiam deuh lai.

Tahcunhnak ah Bawipa nih a kawhnak cu innchung in a chiah tawn. Biakam chungah cun tlangbawi rian cu Aaron cithlah pawl kha a pek hna. Cun siangpahrang sinak cu David le a Fale kha pek an si ve. Cuti bantukin missionary fa le pawl cu missionary an hung si ve tawn. Cu bantukin Evangelist fale zong Evangelist ah an hun cang ve (Billy Graham le a fapa zong an si). Mi pakhat cu Pathian nih zeicahdah a kawh ti hngalh khawhnak dingah cun an pupa hna nih zeidah an tuahmi a si ti hlatnak nih khan a kan bawh ngai lai. An pupa Pathian rian a òuan cang caah a si tinak a si lo. Khamhnak a cohlan lomipa zong kha Pathian nih cun a thiannak kha vawlei sinak caah cun a hman ve ko. Tahcunhnak ah kannih chungkhar chungah Robert Lows Stevenson aa tel ve. Amah cu Khrihfa a si lo. Asinain caòial thiannak talen cu kan innchungkhar cungha rothil bantukin a ra i keimah zawn a phak tikah cun caòial thiannak cu Bawipa sunpamak caah ka hman. Mission rian ka òuannak ah atu le atu ti awkin ka hmuhtommi cu an innchung chungah thlarau tampi he rian òuantu asiloah khuachia biaknak leiah tlangbawi a òuarmi an tam a si ahcun an innchungkhar in Khrihfa an hun can tikah a tam deuh cu profet lei asiloah phungchintu an si deuh tawn. Cucu zeicahdah tiah Thlarau leiah hmanrua an si khawh naknga cu innchungkhar chungah hin Thlarau lei thil tikhawhnak a pek chan cu a si. Asinain hi thil ti khawhnak cu Khrih sinah le a sal siding ah an i pumpek hlan cu Thiang Thlarau nih òha tein a hmang kho lo.

Khrihfabu nih cun a caancaan ahcun tlantlinh ding caah kawhnak le langhnak fiang tein a ngeih lai. Cathiang chungah harsatnak teminnak tuar ding caah Smyrna cu zeitindah kawh a si kha kan rel khawh. Cun Philadelphia Khrihfabu cu teinak le

khamnak lakah innka onpiaknak kha pek a si. Cun Israel phun hleihnih nih a dang cioin ro an comi a dang cio in kawh an si. Cun vawlei sinak (miphun le ram) le Thlarau lei miphun (Khrihfabu le hoikomnak) nih Pathian sin in kawhna a phunphun an hmuh khawh veve ko.

Khuaram lei in ti ahcun khuapi asiloah miphun chungah a ummi zong nih kawhna kha an ngeih khawh ve ko. Tahchunhna ah voi khat cu Khrihfabu no te pakhat, inn a cawka te ah kei zong phung va chim dingin kawh ka si kha ka philh lo. Phung cu a chim lioah cathiang chungbia a rami cu annih cu an pupa nuangah dawmi an si timi Rom 11:28 hi atu le atu Bawipa nih ka lung chungah a chuahter. Ka phungchim a canceo ah ka ngol ta i an pastor kha hi khuapi tuanbia hi na hlathlai a herh hrimhrim ka ti. Khrihfabu cu a no te rih. Asinain khuapi cu a hlun ngaingai i, khuapi a tlatu pupa hna nih hi Khrihfabu nih an co hnga ding caah Thlarau lei rothil an pek tami a um tiin ka lung ah a um.

A voi nolh i phungchim dingah ka va kal ah cun an pastorpa cu a rak hmuhchuakmi kong kha chim ding aa ngaih tuk cang. An khuapi cu Pathian a òihzahmi hna nih an rak tlak i thawngòhabia a chimphuangtu hna an i dinhna hmun a rak si. Cu khua ah cun phungchim tapi le missionary tapi an rak camnak a si caah a hmasa ah cun cu khuapi cu "Tlangbawi umnak" tiah an rak kawh. Pastorpa nih cu kong cu a hmuhchuak tikah khuapi a rak tlatu hna pupa nih rothil i an rak chiah tami, missionary rianòuan kha Bawipa nih tuah dingin a ka hmuhsak tiah ruahna a ngei.

KAWHNAK AH THENMI PATHUM

Pathian sin in siòunglo minung sin in a rami kawhna kha cohlan òih a nunning zong kha ruah a herh hrimhrim. Kawhna timi ah pathum asiloah khamthum tiin a um i, pachawng, minung asiloah mah tein tiin an um hna.

Pathian kawhnaq cu Pathian duhnaq in pek a si i karmah duhnaq reng sangpi va si i karmah pumsa duhnaq nuam tein khua va saknak caah kan i thimmi in asilo. Heb.5:4 ah Tlangbawi sang kawhnaq kong cu a kan chimh bang, "Ahohmanh ammah le ammah tlangbawi ah an i thim kho lo. Aaron cu Pathian nih a kawh i tlangbawi ngan ah a cang a ti. Asinain minung tumtahnak le saduhthahnak men va tlinter dingah mihna nih an rian ha va ton ve dingin a kan kawh caan a um. Mibupi asiloah Khrihfabu pakhatkhat nih Babel innsang sak an duh a si ahcun sang deuh in an sak khawhnaq ding caah minung cu ammah bantuk kha an kawh ko lai.

Kawhnaq phun hnihnak cu Pathian kawh si loin minung kawhnaq a si. Jesuh nih Farasi hna cu minung nih kawhnaq a duhtu reng le sinak a upattu hna tiah a ti hna (Mat. 23:6-7). Israel mi hna nih siangpahrang caah mi an kawh tikah Pathian duhnaq a si lo caah Bawipa nih Saul kha an siangpahrang caah nawl a pek hna. Rian kan òuannak ah reng asiloah sinak min a kan pek tikah Pathian sin in a si le si lo minung sin men in a si maw ti kha òha tein hlathlai hmasa a herh.

A pathurnak i kawhnaq phun cu mah tein sinak i pek asiloah mahte in i kawh kha a si. Uzziah siangpahrangpa cu aa porhlawmi le tlangbawi si a zuammi a si. Cucaah a ruahnak ruangah amah cu thinghmuihma nih a tlunh (2Cha. 27:16-21). Solomon cu siangpahrang ah Pathian nih a thim cang nain Adonijah nih amah tein siangpahrang thar ah aa hlorh (1Sia. 1:5,14). Pathian nih tuah dingah an kawh òung lo i tuah naa zuam a si ahcun òihnung a si. Rianòuannak ah a hman lom hriannak na hman ahcun rian kha na lim kho lai lo i na hriannam tu na khiah ko lai. Sikaru merhnak fung in tihthing cu va tan hlah, cun radio remhnak caah hreitlung cu va hmang hlah. Cu bantu kin Khrihfa upa nih Lamkaltu rian kha òuan i zuam hlah seh. Lamkaltu zong nih a caan ngeihchun cu Khrihfa upa rian kha òuan zungzal hlah seh. Nan numnak ah Thlarau caah Pathian kawhnaq kha kawh, "Cun mi kip cu kawh a sinak te ah khan nun peng ko seh," (1

Korin 7:20) .

2. PATHIAN THIMNAK

Hi cu Pathian kawhnak rian òuan ding naa tinh tikah a rami a si. A hmasa ah Pathian nih an kawh hrimhrim lai. Cun cu kawhnak cu tlantlinh dingah tinhcia tein na um khawh nakhnga na timlam lai. Na tinhcia hnu lawngah, a kan kawhnak asiloah rian cu awt kho dingin Bawipa nih a kan thim khawh.

"Mi tampi cu kawh an si, Asinain mi tlawnte lawng thim an si ti hi kan Bawipa Jesuh sinin ralrin a kan pekmi a si" (Mat. 22:14) . Cucu zeicahtiah Pathian nih a kawhmi hna mitampi cu thimding mi ah an i timlam lo. Tahchunhnak ah Gideon ralkap zoh hna u sih, 32,000 cu kawh an si i 300 lawng thim an si (Biaceihntu 7:1-7) . Moses hruainak tangah Israel mipa 600,000 renglo cu Izipt ram chungin kawhmi an si hna. Asinain nawlungeih lo le zumh lo ruangah, minung pahnih lawng biakam ram chungah lut dingin thim an si.

Kawhnak ah cun kan nun cu kan i timhlamh a herh hrimhrim. Cuti lo cun Pathian nih a kan thim lai lo. Hi vawlei kawhnak (Doctor asiloah Sihni) sinak caah cun òha tein timhtuahnak an ngei hna. Cu hnu lawngah cun micheu cu thim an si. Rian a ngan deuhdeuh a si ahcun timhtuahnak a ngan deuhdeuh ve. Thlarau lei kawhnak ah cun (Rian thiang khinhmi Pastor) caah cun thim kan si hlanah kum tam ngai timhtuahnak lak hmasa a herh. Cu bantuakin Pathian kawhnak a san deuhdeuh a si ahcun timhtuahnak ngan deuh a hau.

Moses cu firmak a ngei, a thawng upat awk tlak Faro fanu i a fapa a si lioah amah cu kawh a si. Asinain kum tampi chung ramcar ah a um hnu lawngah amah cu thim a si. Moses nih a tangdor hi vawlei a thimnak le a cacang nak hna kha a hlonh hnu lawngah thim a si 1 Korin 1:27-29. Caan tampi cu a kammah zong kan nunnak ah porhlawtnak le thil tuahkhawhnak cungah a kan hlorh tawn. Cu hna cu Pathian nih a kan hman

khawh nakhnga caah niam deuh in kan buah dingmi tlang cu a si. Hi ruangah cun Simon, Peter a kawh chan cu a si. Peter cu cathiamlo, santlailo ngatlaitu a si lioah Pathian nih a kawh. Peter nih hruh thil a simi voi tapi a buah. Khrih cu a hlawt hnuah Pathian kawhna kha zeitikmanh ah tlamtling ti lo dingin kaltak aa tim cang. Asinain Khrih nih Peter nih a buah khawh lonak le a sungnna zawnah a donhtlah peng i lungsi tein a cawi peng. A hnuah cun rian lianpi caah thimmi le timhlanhmi a si kho. Atu chan ah cun tahchunhna in Korean unau cungah Pathian velngeihna he a khat. Amah cu Baibal sianginn a kai lioah phungchim a thiam lo tuk le mi tapi nih rianouannak timhna hin ngol cang law a cha lai tiah ruahna an pek. Asinain kawhna ka hmu tiah a ruah bantu kin rian caah cun a timhna cu bang lo tein a zua peng. Atu cu pastor Yong-gi Cho a si cang i vawlei cungah a ngan biakmi Khrihfabu ah a hung cang!

Bawipa nih thimmi caah an i tim maw tim lo a kan hneksak ko lai. Asinain degree lakna caah, Asiloah thimna caah donghna camipuai pi cu Bawipa nih zeitik ah dah a kan pek lai ti cu kan hngal peng kho lai lo. Gideon ralkap pawl cu zeitindah ti an din ning a si timi in hneksak an si. Ralkap an dihlak dengmang ti din ahcun an kal tikah an khup an i bil i an hmai cu ti he hmuahchih in ti cu an din hna. Mi tlawnte lawng nih ti cu an kut in an suah hnuah an ka in an din a tangmi chate in a ral a zohmi ralkap lawng kha a thim hna. An ziaza timhlanhna cu zeitindah ti an din timi in an langter.

Hneksakna cu a dangcio. Abraham cu a fapa Isak kha raihawi dingah pek duhna a ngeih ruangah thim a si. Kan nunnak ah thil zeipaoh mahta lawng tiin milem ah kan chiah sualna hnga lo kan i ralrin a herh. Pathian thluachuah le kawhna in amah thimmi ah tlamtling tein kan i timh hnu zongah ralrin kan herh rih.

Rebekah cu Isak nupi caah thim a si. Cu mikhual pakhat i a kalauk pahra caah amah lungtho tein ti a dinh hna caah a si. Rebekah nih hin hi tluk a ti halmi saram caah tikur in ti a than

tikah hin pung 1200 cu a than a herh ko lai. Asinain kalauk pahra hi a thli tein hneksaknak kha a rak si. Asiloah (nambar pahra hi Baibal ca chungah cun hneksaknak in a chim tawn) Nam. 14:22; Dan.1:12; Biat.2:10. Hi hneksaknak pahra cu amah nu nih cun lunglawm tein a cohlan caah a rauh hlanah biakam ram le a fapa sinah a hruaitu a rak si. Caan tampi cu harsatnak kan nunah kan tommi hi Pathian nih a thli tein a tuahmi hriannam an si i cu nih cun amah he a kan ngaihter deuh i sunglawimi timhlanhna caah a kan timhtermi a si tawn.

Sianginn ah camipuai pi an tuah hna tikah an lungput asiloah siangkchia nih firnak caah zeitluk in dah an i timhtuah ti kha a tam deuh an zoh tawn. Asinain Thlarau sianginn ahcun Pathian nih zumtu hna i an ziaza le thlarau òhancho ning kha a biapi in a zoh tawn. Zeitik ah dah camipuai pi cu a si lai asiloah zeitin in dah a si lai ti kha Bawipa nih a zeimaw caan te lawngah a kan chimh. Israel mi pawl cu these ramcar chungah voi hra bak te hneksak hna an pawngkam thil in a pek hna, tidin awk a um lo, hruaitu an dah, eidin awk an ngei lo, tiin a rak hneksak hna.

3. ZUMHTLAKNAK

Zumtu cu nutling/patling leiah kalnak dingah cun a hmasa bik ah Pathian kawhna kha a cohlan lai ti cu kan hmuh. Timhtuahna a dih hnu lawngah Pathian nih a rianòuantu caah a thim khawh. A pa hnihnak karhlan a simi thimna hna zongah a kan kawhna tlantlinter ding caah cun zumhtlak tein kan kal lai i cuticun cu rian cu kan tlantlinh khawh lai. Tlantlinna le theitlai tampi chungah kan luh khawh i kan i timhmi kan khen hlanah mah hihi a pathumna kan lim dingmi cu a si.

Kan Bawipa Jesuh nih hitin a chim, "*Mitampi cu kawh an si, Asinain tlawnte lawng thim an si.*" Cucu hman deuh in kan chim ahcun mi tampi cu kawh an si, tlawnte lawng thim an si i, zumhtlak an simi cu an tlawm chinchin. Atu cu an kawhna ah zumhtlak a si lomi kawh le thim a simi minung pathum ruat

hna u sih.

1 Samuel Dal 2:4 ah Eli cu Israel mi hna tlangbawi sang caah kawh le thim a si tiah kan rel. Asinain tuah dingah kawh le thim chan a simi a rian cu òha tein a tlanglinh dingah zumhtlak a si lo. A ziaza a òha lomi a fa pale kha hmaan tein a chim hring hna lo. Asiloah rian kha a hngalter hna lo. Pathian inn a chiatteer hna i zumhtlak a si lo ruangah Pathian dan taknak in a thi. Hi tuanbia in kan cawnmi cu karmah nunnak ca lawngah rian kan ngei lo. Asinain Bawipa nih zohkhenh dingah a kan pekmi thlarau fale le vawlei kan fale pawl cung zongah rian kan ngei ve.

Samson cu zumhnak nganpi a ngeimi a si i Pathian nih Israel cungah biaceihtu si dingah a kawh i a thimmi a si. Asinain amah cu kawh a sinak ah zumhtlak in a um lo. Cun nu le pa sualnak a tuah i Pathian rianthiang pekmi kha a thlau. Cun mitcaw thongtla ah a cang. Pathian òihzah nakin kan kal lo ahcun sualnak nih kan mit a kan cawtter khawh.

Saul cu Israel siangpahrang a rak si. Asinain a porhlaw i Pathian aw kha ngai loin a òih ruangah mipi aw kha a zulh ruangah amah cu hlawt a si (1Sam. 15:24). Pathian duh lonak tuah dingah minih a kan sawm tikah Bawipa cungah cun zumhtlak in um kan herh ti hi Saul sungnakh nih a kan cawnpiak.

ZUMHTLAK SINAK CAAH A BIAPIMI PATHUM

Kan Bawipa nih zumhtlak sinak cawnnak caah a biapimi pathum a kan cawnpiakmi cu Luka 16:10-13 chungah kan hmuh, *"Thil hmete ah zumhawktlak a simi cu thil ngan zongah zumhawktlak an si tawn, thil hmete ah a hrokhrawlmi cu thil ngan zongah an hrokhrawl tawn. Vawleicung thil tuah ning i zumhawktlak lo nan si ahcun zeitindah rumnak taktak cu pek khawh nan si lai? Cun midang thil a simi ah zumhawktlak nan si lo ahcun aho nihdah nannah ta a simi thil cu an i pek hna lai? tiah a ti."*

Hika Baibal cang a hmasa ah kan Bawipa Jesuh nih a chimmi cu thil hmete ah zumhtlakmi kan si lai. Rian hmete a

simi kha nautat lo ding kha a biapi ngai. Kan i porhlawtnak nih cun thil ngan deuh tuah dingah kan i tlak tiah hal kan hmang. Naaman nih Elisha i na damnak ding caah tiva ah va kal tiah fawi tein a chimmi kha a ngai duh lo. Asinain David nih chiandaih le vom kha thah a thiam ruangah Golith thahnak caah a rak i tinhlamh a si bantu kin tlawmpal tein i thawnak thilci nih thil nganpi ah a òhang kho ko. Kan Bawipa nih thil hmete ah zumhtlak a simi cu khuapi uktu dingah pek an si lai (Luk. 19:17-19).

Khrih nih a hnu Baibal cang ah a chimmi cu hi vawlei thil tuahto ning ah zumhtlak kan si a herh a ti. Hi vawlei thil tuahto ning a ti tikah hin a chim duhmi cu hi vawlei thil òha. Asiloah hi vawlei thil kan ngeihmi kha a si. A biapi in hi ka zawnah a kan cawnpia kami cu hi vawlei rian ah zumhtlaknak a si. Cu nih cun Pathian duhnak ziaza kha kan chungah a sersiam khawh lai i cu nih cun thlarau le rian ah timhcia tein a kan timhtuah khawh lai. Baibal ca chung dihlak ah Pathian nih a kawhmi hna paoh cu hi vawlei rian an ngeihmi ah zumhtlak le a zuarmi an rak si dih hna. David cu tuu kha a cong h lioah Samuel nih a hnu siangpahrang ding caah chiti a toih i a kawh. Kan Bawipa Jesuh nih Peter le Andru cu ngatlaihnak ah a rian a tam lioah a kawh hna i Matthai cu amah rian a simi ngunkhuai a kholh cuahmah lioah a kawh. Elisha cu a cawtum he lei a thuan cuahmah lio ah Elijah nih a puan cu a cungah a chiah. Moses cu a tuu pawl kha a cawng h lioah Bawipa vanmi cu burbuluk kanghnak inn a rak lang. Pathian nih a kawh hna tikah an tha a thu lo i zaang-ei zongin an um lo. Thla an cam timi pakhat hmanh kan rel lo, thlacam cu a òha tukmi a si ko nain Baibal chungah kan relmi cu hi vawlei an rian ah zumhtlak tein an um ti kha asi.

Luka 16:12 chungah kan Bawipa nih a pathumnak a biapimi a kan cawnpia kami cu midang ngeihmi ah zumhtlak sinak kha a si. Hi ah hin thlarau thil le vawlei thil kha telhchih khawh a si. Rian cu a sining ah lamhruai kho dingin langhnak a ngeitu Khrihfa hruaitu tangah rian na òuan ahcun amah langhnak a

hmuhmi cu tlamtlinter dingah amah kut tangah na òuan chung paoh cu amah caah zumhtlak na si lai. Cu nih cun Bawipa nih nangmah pumpak caah tuah ding le langhnak na ngeih ve tikah si kho dingin bawntu a si ve lai. Joshua, Elisha le Timothy an dihlak in an cawnak cu misal sinak in an i thawk i an hruaitu hna i kawhnak le rian caah zumhtlak bawntu an si hna. Midang rian kha zumhtlak tein an bawmh hna hnuah an nih zong mah caah rian pek an si ve.

**KAWHNAK, THIMNAK LE ZUMHTLAKNAK
ANGEIMI MITHIANG HNA**

Kan nunnak ah kan i tinhmi kan khen khawhnak dingah Khrihfa òhannak ah dotthum a um i lei cungah cun tlamtling tein kan luh a herh tiah kan chim cang. Baibal ca chungah a dot khat asiloah a dot hnihnak tiang lawng a phan khomi nunnak kan zoh tuah lai. Asinain Pathian nih kan dihlak tein nunnak ah tinhmi cu tlamtlinter a kan duh i amah nih cun teinak cu tlamtlinh dingah a vel le lam hmuhsaknak cu a kan pek khawh ko. Kan i zuammi thilzuamnak ah thazang petu dingah Baibal chungah Pathian mipa le minu kawhnak thimnak le zumhtlaknak cu an nunnak in kan hmuh. A cheu tahchunhnak cu a tanglei bantukin fiang tein kan hmuh khawh.

Minung	1. Kawhnak	2. Thimnak	3. Zumtlaknak
Moses kum 40 in caan thum	Izipt ram chungah kum 40 hnu	Ram carah kum 40 hnu	Kum 40 Israel a hnuai hnu
Josef Anun chungah reng pathum	Fa ah kawhnak	Salah thimnak	Uktu in a zumtlaknak
Jakob minthum	Jakob tiaa a chuah ka ah a min an sak	Israel tiaa a ziaza thlen hnuah a min an sak	Jeshuarum tiaa a thih hnuah min an sak
David	Samuel nih	Judah Siangpa- hrang caah Judah pa hna nihchiti an thuh	Brael siangpahrang Israel upa pawl nih chiti an thuh
Esther im	Mordekai inn ah (uktu inn) a inn khatnak	Nu hna umnak inn (tinhuanak) a inn hnihnak	siangpahrang (nawlngeitu) a inn thumnak

MOSES

Moses nunnak cu kum 40 in caan thum ah fiang te le ningcang tein tuah khawh a si. Hi caan a dongh lai paoh ah a hmasa ah kawhnak, cun thimnak, cun zumtlaknak chungah a lut.

Kum sawm li chung cu Moses nunnak ah Faro siangparhang fanu pa ah canter in a um. Kum sawmli a donghnak

ah Moses nih Izipt rian ngeitu bawi kha a thah (Lam. 7:23–24). Hi tin a tuahnak chan cu, *"Pathian nih Moses kut in a kan chanchuah lai tiah a unau pawl hna nih ruah hna seh ti a ruah caah a si. Asinain an nihnih an hngal lo"* (Lam. 7:25). Cu caan lioah cun Moses cu Pathian nih a ka kawl ti cu a hngalh ko. Asinain Israel mi nih cun a hngal lo. Moses cu kawh a si lioah thim dingah timh in a um rih. Moses nih Izipt ram nih an pek khawhmi a òhabik cawwnak kha an rak pek. Asinain a biapi deuhmi Moses cu Pathian nih cawwnak pek òhan dingin timhtuahnak a herh rih. Israel mi hna cu a vainam le siangpahrang hruainak thilti khawhnak in a chanchuah hna hlanah cawn ding a herhmi cu, *"hriannam thazang in si loin ka thlarau thawngin a si lai, tiah Bawipa nih a ti, ti hi a si,"* (Zek. 4:6).

Pathian nih òha tein a timhtuah hlanah Moses cu a voi hnihnak kum 40 chung cu a kal a hau ko. Amah cu a thil ti khawhnak nih a lung a khonter i cu nih cun, *"bia ah siseh, thiltin ah siseh mi ngan ngaingai ah a hung cang"* (Lankaltu 7:22). Amah cu Bawi a si ti lo tangdormi tuukhal a si. Cathiang nih kan caah a òialmi cu, *"Moses cu vawleicung mi vialte lakah lungnembik a si, tiah a ti."* Hihi Moses nih kum 40 chung rancar chung a um lioah a hmuh tormi cu a si. Cucu Pathian rian a òuannak ah a herhbakmi cu a si. Moses cu toidormi kekkuaimi, a si hnuah Bawipa nih burbuluk kang lioah a thim (Lankaltu 7:30–35, Mat. 5:5).

Atu kan ni khua caan zongah laksawng tampi a ngeimi hna cu Pathian nih Moses a kawh bantu kin a kawh ve ko hna. Asinain kan laksawng kan thilti khawhnak hna cu amah tein khuaruahhar Pathian rian cu an buah kho lo. Kan nunah rancar kan tan hlan chung le Pathian hmaiah todor le kekkuai in kan um hlan cu, Pathian nih a lianngan mi tumtahnak chungah cun hmang dingin thimding ah tuukhal kan si lioah kan theih dingmi bia pakhat cu vailam locun suiluchin a um lo an ti.

Pathian nih Moses cu a thim hnuah Moses cu a voi thurnak le a donghnak kum sawnli chung a kal òhan. Hi caan

lioah hin Israel mi hna cu Izipt ram chungin a chuahpi hna i ramcar chungah an kal. Kum 120 a si ah amah cu a thi, cu van ahcun a tangleibia hi a tette kharmi cu a si, *"Moses cu Pathian innchung ah khan rianòuantu zunhawktlak a rak si"* ti hi a si (Heb. 3:5).

Moses nunnak ah kan hmuhmi cu kum 40 a si ah Pathian nih a ka kawh ti cu a hngalh. Asinain kum 80 a si tik lawngah Pathian nih cun a thim. Cu pinah Moses nih a rian cu kum 120 a siah a tlamtlinh. Cun a thih tikah tette khan khawhmi cu amah cu kawhmi, thimmi, le zumtlakmi a si ti hi a si.

JOSEF

A dang pakhat Baibal chungah kan hmuhmi cu Josef a si i amah cu a nunnak ah fiang tein dothum in kal vemi a si. Hi caanthum lioah vawlei lei in reng a hmuhmi vialte nih a chim duhmi cu, amah cu kawhmi, thimmi le zumtlakmi a si kha a si.

Josef cu mino asilioah amah cu dawt bikmi fapa a si. A panih a dawt khun caah man tampi a cawhmi angki leng pakhat a pek. Amah cu a pa inn chungah dawt bikmi asilioah Pathian nih uktu a si lainak kha mang in voi hnih a langhter. A u le a nau pawl nih an nahchuah i kawh a sinak kha tlinte lo dingah chawlet pawl sinah an zuar i Izipt ram ah an kalpi.

A voi hnihnak caan cu sal ah a cang. A hmasa cu Potifar inn ah a si i huah cun thonginn a si. Josef cu Pathian le a rian cungah zumtlakmi a si. A donghnak caan ahcun Josef cu Faro nih Izipt i vuanci ah a thim. Zeicahtiah firmak le thluachahnak cu a nunnak ah a um caah a si.

A nunnak a voi thumnak caan lioah Josef cu uktu nganpi ah cawisan a si. Mi vialte nih a hmaiah an khu an i bil dih. A nu le a nau hihi si kho lo dingin hlanpi ah khan a zuarmi a unau pawl zong nih hmaiah cun an khup an i bil i an kun. Josef nih harsat caan ah khamhnak a pek hna caah a pawngkam ram vialte cu Josef sinah cun an ra hna. A unau le a rammi phun he amah

kawhnaak a si bantukin uknaak le khamhnaak cu tlanhtlinh dingah zumhtlak a si. Josef nunnak hmanthlak bantukin Jesuh nunnak ah a tling ve kha a kan hmuhsak. Pahnihnaak thumkonhmi cu Pa Pathian nih a dawtbikmi a si zungzal vancung inn cu kaltak in vawlei ah sifah sal ah a hung cang i a unau pawl nih an hlaut. Hi vawlei rian cu a dih hnuah amah cu thihnaak thongchung khan an chuah. Khrih cu Pathian orhlei ah liangami uktu ah hlorh in a um i amah hmaiah cun mi vialte nih an khup an i bil lai i an kun lai. Josef bantukin Jesuh Khrih cu fapa ah a kawh a si, i cun sifah retheih sal ah thim a si. Cun khamhtu le Bawi ah zumhtlak in a um.

JAKOB

Jakob cu kawhmi, thimmi le zumhtlakmi a si tette khannak cu cathiang chungah a min pathum peknak in a kan hmuh sak. A chuah ka tein Jakob tiaah an sak. Hi a min i a sullam cu michuh hmang asiloah midang hmun lakpiaktu ti a si. Hi nih hin Jakob i a nu hrinnak ziaza a langhter. Zeicahtiaah a u pa i fa u pa covo thluachuahnak kha lak dingin khua a khang. A hmasa ah a u pa a hlen hnuah cun a Pa kha a hlen, a u pa Esau nih thluachuahnak le ro a co te laimi chimchungmi vialte kha Jakob nih a lak dih (Gen. 25:27-34; 27:1-36).

Mi a hlen hna ruangah Jakob cu a thin a hungtukmi a u pa sin khan zam a hau cang. Asinain cutin a tlik zongah Pathian nih mang a pek i Pathian nih kawh taktakmi na si i miphun nganpi ah na cang lai ti kha a fehter (Gen. 28:10-16). Jakob cu a pa kha a hlen, a u pa sinin thil a fir, a nunnak caah a zam, cucu philh hlah! Pathian nih Jakob bantuk minung hlen hmang le michuah hmang i a ko hnga maw? A si Pathian nih cun mi hrokhrawl bik le mihlen hmangpa cungah a kawhnaak cu a khin khawh ko. Asinain cu ni cu thim a si hlanah aa thlen dih hrim lai.

Jakob cu a pu pa kut tangah rianòuan in a um lioah Pathian nih a nun thlen hram a thawk cang. Jakob nih a pa cu a hlen

bantuk tein Laban nih Jakob cu a hlen ve. Laban nih a hlen ruangah Jakob nunnak cungah harsatnak tampi a phan (Gen. 31:38-42). Asinain Pathian nih Jakob nunnak ah harsatnak i a hrampi cu hngalhter a duh i cu lakah cun dehhlen zong hi a si (Oba. 15; Salm 18:25-26)!

Kum tampi harsatnak a in hnuah Bawipa nih Jakob cu a pa in ah kiròhan dingin a chimh. Jakob cu a innlei a kir pah ah a nunnak caah a òihmi a um. Zeicahtiah a upa cu minung 400 he arah ton awakah a ra ti kha a theih caah a si (Gen. 32:3-23). A hmasa ah cun Jakob nih a upa sin laksawng tampi kha a kuat i a upa sinin zaangfahnak hmuh kha a zuam òhan. Asinain a lungthin chungah cun Jakob nih a upa cu ka dehcawh kho ti lai lo ti kha a hngalh. Jakob cu a upa a rat tikah mithi bantuk a si kha a hngalh!

Hi tluk in a lungdongh lioah Pathian thluachuah hmuh awakah Bawipa vanmi kha Jakob nih cun a paih (Gen. 24:28). Zeitindah Bawipa vanmi nih Jakob cu thluachuah a pek kha? Jakob i a khel cu a khiah i, a upa sin zong cun a tli kho ti lo. Jakob i a timmi le a mang hna cu an kuai dih i Pathian a zumnak lawng a tang. A lung a dongh tuk lioah cu hlan i ziachiatnak caah a ngaichih i Pathian sinah bawmhnak a hal. Cu a thlacarnak cu a lehnak caah Jakob cu min thar le ziazathar a pek. Amin hnihnak cu "Israel" ti a si. Pathian fapa tinak a si. Amin le a nunzia cu aa thleng. Miphun ngan siding le Pathian biakarnak chungah lut dingin Pathian nih thimmi a hung si kho.

A thih hnuah Jakob/Israel cu a min thurnak an pek (Deu. 33:5; Isai. 44:1-2). Arah cu "Jeshurun" tiah a sak. A sullam cu a hman asiloah a ding tinak a si. Hi a min thurnak nih hin Jakob cu mihlen tu, mihrokhrawl sinak ziaza in a dingmi le a dingmi mithiang sinak kha a chimduhmi a si. Cun zumhtlak tinhmi khengtú a hung si i Israel kha miphun ah a tung dingtu a sinak zong kha a chim duh. Arah cu Jakob in kawh a si. Isarael in thim a si i Jeshurun in zumhtlakmi a si.

DAVID

David hi thlarau òhanchonak dot thum in a lut vemi a fiangmi tahchunh a dang pakhat a si. Hi thlarau chiti thuh voi thum a sinak nih hin a phi hei chuahmi cu kawlnak, thimnak le zumhtlaknak kha a nunah tonnak a ngei ti hi a si.

David cu Tukhal tlangval note in Bethlehem khua i a um lioah a voi khatnak chiti thuh cu a hmuh. A pahnihnak siangpahrang si dingah Pathian nih Profet Samuel cu tlangval no David cu chiti thuh dingah a thlah (1Sam. 16:1,11-13). A voi khat chiti an thuh in Pathian nih David cu kawh a si kha a hngalh. Asinain thimnak caah timhtuah hlan cu hmuhtonnak caah kum tampi a rau. Judah cungah David cu siangpahrang sidingin Judah pa pawl nih a voi hnihnak chiti an thuh tikah khan tlinhram cu a thawk (2Sam. 2:4).

David cu Israel dihlak siangpahrang caah a voi thumnak chiti thuh a si tikah Zion cu a lak khawh i ram pawngkam vialte cu a uk dih hna (2 Samuel 5:1-10). David cu Bathsheba he òha lo tein sualnak ah a tluak tikah a ngaichih i tlangling tein sersiannak a hmu òhan. Pathian nih zumhtlak a sinak a namhnehnak thil a thawngmi pahnihn in tette a piah. A hmasa bik ah cun Pathian hrimhrihm nih keimah duhnak a tuahtu ding, "*Keimah lungthin a kengtu David ka hmuh cang tiah a ti*" (Lam. 12:22). Cun a pahnihnak ah cu hlan ah kan zoh cang bantukin David cu kum thongram ah Israel siangpahrang caah Pathian nih a thin cang.

ESTHER

Esther hi a dang pakhat a fiangmi tahchunh awkah kawhmi, thimmi le zumhtlakmi a si. Inn thum ah a umnak nih hin, fiang tein hngalhnak dingah a kan bawrh.

Esther cauk aa thok lio caan ah hin, Esther cu apu Mordecai inn ah a rak um (Esther 2:5-7). Amah cu ngakòah a si caah a pu nih a rak i cawm i a pu inn cu a caah, "cawmnak inn" a rak si. Cu bantu te cun, khamh kan hong si ve tikah hin Pathian inn chungah, "cawmnak inn" ah a ummi cawmni fa kan hung si ve.

Esther cauk cu a thawk tikah Esther cu Mordekai inn ah a um kha kan hmuh. Siangpahrang sal pawl nih siangpahrangnu a thar thimnak ah i zuam ve dingin an kawh. Mordekai inn kha chuah takin nu umnak siangpahrang inn ah um dingin an kawh (Esther 3:8-9). A pahnihnak inn hi timhtuahnak inn tiah kawh khawh a si. Zeicahtiah siangpahrang hmaika ah chuah dingin nu tampi cu an i timhtuahnak hmun a si. Esther cu mi nawlngai a si caah siangpahrang nih a lung tling bik khawh nakhnga siangpahrang i a sal le rual nih ka thilthuan cu timhtuah ko hna seh a ti (Esther 2:15). Cu bantu kin amah he uktu dingah Jesuh siangpahrang nih a hodah ka mo a si lai tiah a kawl lio a si. Zeitindah thim dingah a òhabik in kan i timhtuah lai? Thiang Thlarau timhtuahnak tangah a nawl kan zult a hau. Zeicahtiah kan siangpahrang mit a dawh dingin zeitin tuah ding kha a hngalhok tu a si.

Esther cu siangpahrang ah thim a si tiah amah a umnak inn thumak ahcun a rak rat pi (Esther 4:13). Cucu siangpahrang inn a si i uknak inn tiah kawh khawh a si. Cuka ah cun siangpahrang nu inn a um i Haman miòhalopa nih Israel mipawl cungah thil òha lo tuah dingah aa timhnak khan a chanchuah dingah zumhtlak a si. Cu bantu kin Bawipa nih amah nawlgeihnak chungah lut dingin a kan thim tikah kannih zong cu nawlgeihnak kan hman tikah zumhtlak kan si lai. Karmah miaknak si loin a dang Pathian mi bawmhnak caah a si lai.

Esther le a dang sin in nunzia kan cawmni hi kan zoh tikah kan caah a cancaan ah cun le a biapi ngai a fiang ngaimi an si kho. Kum tam ngai a luan cangmi caan ah Bawipa ah kafar a simi caah thla ka campiakmi kha a philh lo. Cu lioah cun Khrihfa

upa bia ngeih maw a òhat hnga asiloah inn dang ah dah um a òhat hnga tiah lung thlek kho loin hamak a tong. Kan tampi in kan zo kan zoh ahcun a umnak inn cu umnak ding cu a si ruam lo. Asinain Bawipa nih amah nu caah biaphuan a ka pek. Khrihfa upa nawl kha a zulh i cu inn ah a um ahcun amah caah tinhtuahnak inn a si lai, Cun Bawipa nih siangpahrang inn ah cawisan na si lai ti a si. Cu kan famu te cu Khrihfa upa bia cu a ngaih i cu ka inn ah cun a um. Kum khat a tlin hlanah cu biaphuan a tlinnak ding caah thil a siphung lo ning piin Bawipa nih a cawisan. Philippine siangpahrang inn i thla camnak hmun Malncanyang ah zarh chiarte thlacam hruaitu ah a cang.

Hi mithiang hna kong kan cawn bantukin Baibal chungah nu le pa tampi hna cu kawhmi, thimmi, le zumhtlakmi an um cio hna. An dihlak in a liangarmi tette he a um hna. Heb. 12:1 kan Khrihfa tlikzuammak i kan i zuam lioah cu hna i an teinak nih cun atu cu thazang a kan pe khotu an si.

Hi tette a simi hna cu tette kharmi cu zulh dingin kawl cio hna u sih! Cuticun kan nunnak ah òha tein rian kan lim khawh ve lai i Bawipa nih a tanglei bia chimmi hna hi kan theih ve lai" Salòha, sal zumh awktlak, *"Tangka a tlawmte lehthalnak ah zumhawktlak na si, Cucaah tangka tampi tawngthantu ah kan chiah lai. Ra law ka lunglawmhnak hi i hrawm ve tiah,"* a ti (Mat.25:23). Bawipa cu thangòhat si ko seh! Hi vawlei cungah a dih dingin a rat òhan tikah siangpahrang hna i an siangpahrang in a ra lai i kannih zong amah he uktu, amah he um òitu kan si ve lai.

Dal 7

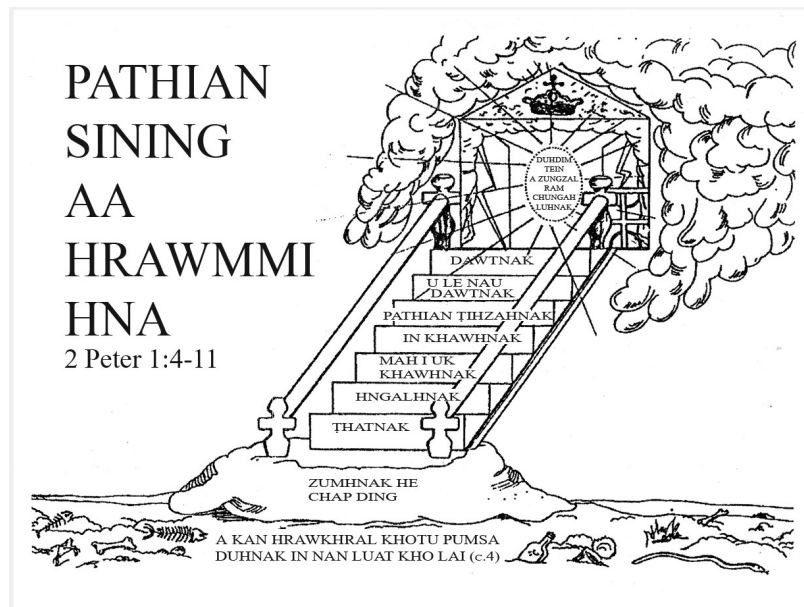
PATHIAN SINING AA HRAWMMI HNA

Kan Khrihfa kawhauhnak a liannganmi ruahchannak kong cu tam deuh in kan cawn tikah kan donghnak biahalmi cu, zeitindah ka luh lai? kan i tinmi a sunglawi tuk, Asinain zeitindah cuka ahcun kan phan lai? 2 Peter 1:4-11 chungah Pathian sining i hrawmnak le zeitindah kan saduhthah hna cu kan phanh khawh lai timi kha lam hmuhsaknak a kan pek. Cucu hi hin kan rel.

"Cuticun a ngan ngaingaimi le a sang ngaingaimi laksawang a kan kamhmi cu a kan pek i cu laksawang a kan pekmi thawng cun a kan hrawkhral khotu vawlei pumsa duhnak chung hin nan luat kho lai i Pathian sining cu nan i hrawm kho lai. Hi ruang hrimhrim ah hin nan zumhnak i òhatnak chap kha fakpi in i zuam u. Cun nan òhatnak ah khan hngalhnak i chap u, nan hngalhnak ah khan mah le mah i uk khawhnak i chap u, mah le mah i uk khawhnak ah khan in khawhnak i chap u, inkhawhnak ah khan Pathian òihzahnak i chap u, Pathian òihzahnak ah khan unau bantukin i dawtnak i chap u law unau bantukin i dawtnak ah khan zawnruahnak i chap u. Hi thil hi nan herhmi an si i tapi in nan ngeih hna ahcun Bawipa Jesuh Khrih nan hngalhnak ah khan òhawnnak an pek hna lai i rian tapi an òuanter khawh hna lai. Sihmanhsehlaw cu thil a ngei lomi cu lamnaite lawng a hmu khomi a si i thil dang zehmanh a hmu kho lomi bantuk a si. Arah nih cun ka sualnak kha òawlpiak ka si cang ti kha philh hlah. Cuaah cun ka u le ka nau hna Pathian nih an thimnak hna le an kawhnak hna cu nan chungah fehter chinchin ko u. Cuti nan tuah ahcun na tlu bal lai lo. Cuticun kan Bawipa le kharhtu Jesuh Khrih pennak, zungzal in a hmurmi chungah khan luhnak nawl

nan hmu lai."

Zeitindah Pathian sining cu kan i hrawm ti cu a dotdot in a kan cawnpiaak. Cuticun Khrihfa ruahchannak chungah cun kan lut kho lai. Vawlei in vancung ah hlei bantuakin a tanglei hmanthlak bantuakin hlei thlak cu kan hmu.

2 Peter 1:4 chungah a kan hrawkhal khotu vawlei pumsa duhnaak chung hin kan luat khawhnaak dingah kan Bawipa he cun hmunkhat ah kan kal òi dingin kan i thawknak kha kan hmu. Cang 5 in 7 tiang dot sarìh a chiahmi cu kan kai khawh tikah zungzal a hmunmi kan Bawipa ram chungah cun duhtlinnak tampi he kan lut kho lai. Mah hi cikdot hna hi kan zulh i lungsau tein kan tuah ahcun zeitikmanh ah kan tlu lai lo tinak kha cang 10 chungah biakamh mi kan hmu. Zeitluk in dah a sunlawi, zeicahtiah hi ni donghnaak leiah Pathian nih timhamhnaak hram a thawk cang i mi tampi cu an tlu cang. Asinain Khrih sining kan i hrawm khawh nakhnga mah hi cikdot hi kan zulh a si ahcun Pathian fale hna chungin a kan kawh (Asiloah zungzal a kan

chiahnak) cu a him ko lai.

ZUMHNAK CU KAN HRAMPI

Zumhnak cu hi Baibal cang a panganak ahcun kan hrampi kan Khrihfa hmuhtonmi a hram a si. Khrih cu kan khamhnak lungpi a si. Cun zumhnak a kan hrawkhral khotu hi vawlei sinin luatnak ah cun Khrih cung dir ah a him. David nih hitin a rak chim, *"Oih a nungmi khor chung khan a kan chuah, nawncek khor chungkhan a ka chuah. Him tein lungpi cungah khan a ka dhutter i fek tein a ka umter"* (Salm 40:2). Asinain 2 Peter 1:5 chungah a chimmi cu zumhnak ah òhatnak chap kha i zuam u tiah a ti. Cu he loin Heb 6:1-3 ah a chimmi cu zumhnak i kan hram cu i tlaih kan herh i, *"Cuticun Pathian nih a kan hnatlakpi a si ahcun tlamtlinnak leiah cun kal ko u sih."*

Pathian sining i hrawm dingin cawn i cu hnucun tlamtlinnak le Khrih muisam kennak tiang phak kha Pathian tinmi a si. Asinain sunpamak in sunpamak ah kal chin ding kan i timh le timh lo kha Pathian cu kan biaceihtu a si. Siangngakchia pakhat cu cadang dang kai dingah awn dingin a tim maw tim lo tiah camipuai a tuahtu cu sayate an si bantu kin a san deuhnak hruai dingah kan i timh le timh lo Bawipa nih cun camipuai cu a kan buah lai. Kan camipuai ah kan sungah ahcun hei kal chin dingah onh kan si lai lo. Israel mi hna cu biakam ram chung va luh dingah an tlak lo. Cuaah an thih hlan these ramcar ah kum 40 chung an vakvai. Pathian nih annih cu thil um bal loin in a khamhnak damnak le herhbaumi cu peknak in thluachuah a pek ko hna. Asinain Pathian nih tlamtlinnak chungah va kal ding cu a onh hna lo. Cuaah Bawipa nih kan herhmi a kan pek a kan damter i khuaruahhar kan sinah a buah zongah Pathian he kan um kal òi ko ti kha arah khan cu a si lo. Israel mi cu these ramcar chungah an buah bang kan nunnak ah Pathian tumtami chungah lut kho loin thlarau leiah these ram chungah cun kan i zelkual ve kolai.

Kum tam ngai a luan cangmi ah Khrihfabu 50 pawl komhnak ah hruaitu ka si i cu lioah cun pastor tampi cu Bawipa he an lungthin dihlak in an i pawlkomh lo kha ka hmuh. Hi bantu kin ka aa tuai lioah Bawipa nih vancungmi kha van in rianòuantu pakhat cio an lungthin hlathlai dingah a runthlah kha a ka hmuh sak. Varmi nih cun cauk kha a kut in a put i cu chungah cun pastor a cheu hna an min cu a òial hna. Cu chung i òialmi cu "Pathian nih kal cuahmah dingin a onhmi hna kha an si (Eze. 9:1-6, Dan. 12:1; Biathlam 7:2-3; 20:12). Cuticun Pathian an thlarau òhanchonak leiah kal dingin a min a òialmi hna cu ka hmuh tikah Bawipa òihnak thlarau cu ka chungah a rak phan i Bawipa sinah hitin ka au, "*Cauk chungah cun ka min zong ka òial ve,*" tiah ka ti. Asinain ngaihchiat awk ngai a simi cu varmi nih cauk chungah a òial lom hna pastor cu tlawnte lawng an si.

Hi biaphuan a hmuh chung caan tawite chungah cun vancung mi nih cauk chungah an min a òial lom hna pastor pawl cu, cu pawlkomhnak chung cun an chuak i anmah lamte ah an kal. Baibal sianginn kha a thawk i Pathian caah rian lianpi tuah an i zuam. Asinain Pathian nih an rian cu thluachuah a pe lo, Cun kum tlawmpal hnuah an sianginn cu an khar an ram cu a rawk. Cun a Khrihfabu a hrampi hmanh nih khan a hlawt hna. Rianòuan tu an dihlak in Pathian cu an zumh ko. Asinain an zumhnak chungah khan thilòha pakhat hmanh an fonh duh lo. Cucaah cun Bawipa nih an thlarau nunnak leiah kal a onh ti hna lo i cun rianòuantu hna caah van chungah duhdinnak pekmi cu onh an si lo (2 Peter 1:11). Kan dihlak tein Bawipa òih le zumhnak ah òhatnak chap cu i zuam dingin kan cawn khawh nakhnga, a tanglei dot sarh in kan cawn lai.

Doh # 1 ÒHATNAK /ZIAZA ÒHATNAK

A pahnihnak dot kan kai khawhnak dingah òhatnak asiloah ziaza òhatnak kha kan i zuam a herh hrimhrim ti kha a kan chimh. Thiang Thlarau nih thilòha tuah duhnak cu Khrihfa a hrintharmi

hna lungthin chung kip a chiah dih. Cun kan Khrihfa nun òhanchonak caah kan kal khawhnak hnga timhmi kan ngeihmi kha kan i pom buin timhtuah hrimhrim lai. Daniel 1:8 chungah siangpahrang nih a pekmi hna ti le rawl in thurhnorh lo dingin amah tein tinhtuahnak cu David nih tlangval note a si lioin a tuah cang, ti kan rel khawh. Nihin ni ah Babylon siangpahrang thlarau cu hi vawlei cungah hin a khat. Cun kan pawngkam i thil òhalo nih a kan kulhmi chungin kan i thornomhter nakhnga lo kan lungthin chungah timhtuah kan hau.

Tahchunhnak ah Samson cu zumhnak a ngei ko nain a nunnak ah òhatnak tuah a zuam lom pa a si. Pathian òhawhnak cu a zumh i chanchuahnak rian lianpi a tuah ko. Asinain nu tampi a duh hna, thianhlimnak ah a biakam mi kha a hrawk, zumhnak lawng a zat lo zia. Kan hmuh 2 Peter 1:9 ah ralrin a kan pek bantuikin òhatnak tuah a duh lo ruangah a mit a caw tiahati.

Nihin kan Khrihfa sinak ah an zumhnak he ziaza òhatnak kha an i zuam lo ahcun khuaruahhar thilti khawhnak he rianòuannak a ngeimi Khrihfa sihanh hna seh law, thlarau leiah mitcaw in le tlakcham khawh zong a si ko. Rianòuan tu nih amah zumhnak kha a bochan ahcun òihnung a si. Asiloah Samson bantuikin a rian òuarmi thilti khawhnak kha an i bochan ahcun òih a nung. Pathian nih a rianòuannak kha thluachuah a pek caah rianòuan le nunzia cungah Pathian lungtling tiah arahkhan khawh asi lo.

Dal # 2 HNGALHNAK

Ziaza òhat duhnak lawng a za lo. Ziaza òha nun in kan hruai hna naklai hngalhnak ngeih zong kan herh rih. Bawipa thihni ni nga ni ah cun ram tam deuh ah mi tampi nih a rit ngaimi vailantah tung kha an phorh, vawlei ah an bawk. Asiloah amah tein fung in an i tu, cucu Khrihfa nunzia òha an kawl caah a si. Asinain ziaza òha nun a ngeih khawhnak caah Pathian sinah firmak an

ngeih lo caah an rian òuarmi hna cu pakpalawng le sal ah a cantertuhna a si.

Hihi Farasi mi tampi hna caah harnak an tonmi a si. Paul nih ca a òialmi ah Pathian caah cun duhnak lungthin fakpi in an ngei. Asinain cucu hngalhnak he zul lomi a si. Mi tampi nih ziaza òha caah duhnak a ngei. Asinain Jesuh cu ahodah a si ti kha òha tein an hngalh lo caah thlarau leiah an mit a caw. Velngeihnak in an tlau i ziaza òha le zunhnak i an rel ah an cang. Kan lungthin in i thleng u sih law, Pathian duhnak hngalhnak in kan khat lai (Rom 12:2).

**Dot # 3 MAH LE MAH I UKKHAWHNAK
LUNGSANAK**

Zeitindah Khrihfa ziaza nun in kan hrui lai ti cu kan hung hngalh i, hi hngalhnak cu mah le mah i uk khawhnak asiloah lungsanak in kan hman. Mi pakhat nih ziaza òha nun in ka nung lo ti kha hngalh khawh a si ko. Asinain zeitindah ziaza òha in ka nun lai tiah hngalhnak a ngeih ko nain cu phunglam ningte in zulh a herhmi kha a zul duh lo. 2 Timothy 2:3 ah a kan hngalhter òharmi cu Jesuh Khrih ralkap òha sinak dingah cun harsatnak kha kan tuar a hau ti hi a si. Hi vawlei ah i foih in Pathian ralkap caah hmanthlak lomi hmapumi, a derthawm mi, asiloah hnonmi kan si kho. 1 Korin 9:25 chungah zunhnak chungah a telmi lencecelhtu pa nih cun mi kha a tei khawhnak hna hnga lencecelhnak phunglam ningin a pum kha a hram a herhnak kong pawl nih a kan hngalhter òhan. Thilòhalo tiksa duhnak le hi vawlei kan tei khawhnak dingah cun kanmah le kanmah kha fakpi in kan i uk khawh a hau. Cu chungah cun kan vawlei sining in kan tuarmi (eidin, ih, le rianòuan) le kan thlarau caah tuarmi nifate thlacam le Baibal rel) an pahnih in an i uk khawh dingah a tel. Teitu si dingah cun mah le mah i ukhnak kha nifate in kan tuahding a si. Solomon nunnak kan zoh tikah amah le amah a uk khawh lo

caah a nunnak ah a sungmi a si kha tahchunhnak pakhat ah kan lak khawh. Zumhnak dik in le ziazaòha le finnak in hngalhnak lei ah a thlarau hmonhton mi cu a thangmi a si (1 Sia. 3:3-12). Asinain, Solomon nih lungsau nak a ngei lo! A nunnak a dongh leiah a òialmi cu, *"Ka duhmi paoh kha ka hmuh khawh, nomhnak kha zehmanh ka tlohmi a um lo, Thil ka tuahmi paoh nih khan thangòhatnak an ka pek i cucu ka laksawng a si"* (Phung 2:10). Nupi tampi ngeihnak, rumnak, le nunsum lo nih milem biaknak le dantatnak leiah a hruai. Ka hman tiah kan hngalhmì cu òha tein zulh u sih law, kan chimmi bantu kin zulh i zuam hna u sih.

Dot # 4 TEIMAKNAK/ LUNGSOUNAK

Khrihfa ziaza òhami kan si nakhnga kan hngalhnak cu zulh in le kan nunzia cu uk khawh nakhnga lungsau tein kan cawn peng a herh ko. Zuannak ah òha tein a lutmi cu zuannam pek an si lo. Tlikzuannak ah lungsau bu tein le lungdong lobu tein zuannak dihlak kha teinak a hmutu ca lawngah a si. Lungdongh in um lo ding le kan pum kan i uk khawhnak kha sunghter lo ding, Zeicantiah Pathian tinmi can ah rawl òuan caan a zat hlan tiang lungsau tein kan um peng ahcun laksawng cu kan zumh te ko lai (Galati 6:9). A cheu thingkung cu a òhang i theipar a chuahnak caah kum tampi a rau. Cu he loin, kan nunnak ah thlarau theitlai chuah khawhnak caah lungsau tein kan òan ngaingai a herh tawn.

Dot # 5 PATHIAN ÒIHZAHNAK

Mah ka dot kan phanh tikah cun, lungsau tein kan òuannak cu pali chungah a pakhatnak theipar kan zum hram a thawk. Hi pakhatnak chung i a ummi dot hna nih kan nun ah Pathian òihzahnak cu zeitindah hmunkhat tein an òuanti kha a tanglei bantu kin zòhòhan hna u sih.

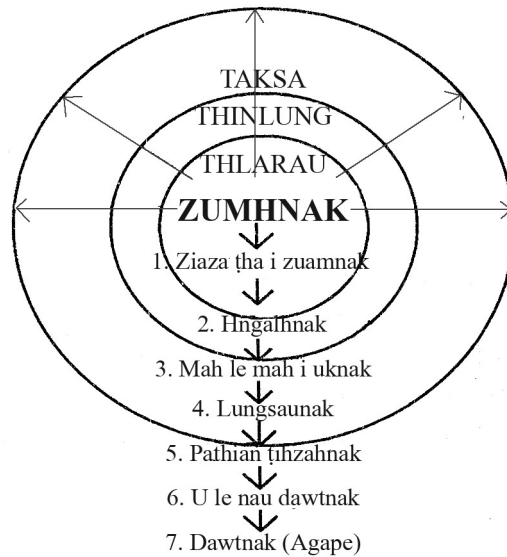
Dot # 5 Pathian Òihzahnak Phanhnak Caah

Dot # 4 Lungdongh Hrimhrim Lo Ding

- Dot # 3 Kanmah Le Kanmah I Uknak Chungah
- Dot # 2 Kan HngalhnaK Kha Zulhding
- Dot # 1 Ziaza Òhami
- ZumhnaK- Zumtu Khrihfa

A dikmi Pathian òihzahnak cu lenglei le phunglam zulh kha a si lo. Asinain kan chunglei thlarau nunnak kha òhawwnak he a òhantermak a chuahter. Cucu zeitindah kan hngalh khawh tiah cun a tanglei i suaimi chungin Pathian sining nih a rianòuarmi in ruah khawh a si.

Khanhmi kan hung si tikah, Khrih cu zumhnaK thawngin kan lungthin (Thlarau) chungah a um. Cuka cun òhawwnak cu a thawk i Pathian sining cu kan i hrawm kho i cun Khrih muihmai kan ken khawh. Asinain zumtu thar cu a nunnak ah sualnaK tampi cu a cawhòhup ko lai (Jer. 17:9; Rom 7:15-24). Kan chungah a ummi Khrih cu thawh i a ral hna kha òhek dih a òh. Khrih nih kan taksa, thinlung, thlarau cu thianter i tharchuahter a òh (I The. 5:23). A hmasa ah ziazaòha chapnak dot ah i thawknak cu

kan thlarau kha thianter le thurhnomhter lonak in a si. Kan hngalhnak cu kan chap tikah, Khrih sining nih kan thlarau in kan lungthin ah rian a òuannak thawngin kan lungthin cu tharchuah kan si. A hnu i mah le mah uk khawhnak le lungsau nak cu kan chap tikah kan pum cu thlarau nih a hnuai i a thiangmi ah a hung cang.

Hi dot li hna in kan Thlarau, Thinlung le Pumsa ah Khrih sining rianòuannak cu kan onh ahcun Pathian rianòuannak cu dot # 5 tiang a peh lai. Hika hin Pathian òihzahnak nun cu midang sinah ka ceuter dingin kan i thawk. Hihi cu karmah dinfelnak in tuahmi le biaknak phunglam kan zulhnak thawngin cu a tlantling kho lai lo. Pathian sining a hrawmni ka hung sinak le Pathian òihzahnak ah a kan sertu cu amah Pathian òhawnnak hi a si. Asinain hi Khrihfa ziaza òha cu duh awktuk a si caah Lamkaltu Paul nih ralrin a kan pekmi cu ni dongh lai ni ahcun a lenglei biaknak thuan in Pathian òihzahnak a kawmni cu um te lai tiah a ti 2 Timothy 3:5. Asinain, Pathian òihzahnak a dihmni cu an chunglei thlarau nunah zumhnak he lungsau tein dot khat hnu dot khat a chapmi hna ca lawngah a si khomi a si.

Kan Khrihfa òhannak leiah hi dot nga hi kan chap a si ahcun, Pathian sining nih kan thlarau, thinlung, pumsa ah a kan thlen lai. Cuticun kan pawngkam mi hna caah Pathian òihzahmi nunnak in kan lang lai. Hi nih a chim duhmi cu Khrih ah kan ziaza nutling/patling kan sinak kha a si. Asinain, hihi Khrih nunzia kan tlantling cang tinak a si lo, Zeicahtiah Khrihfa kan nunah òhen hnih in a um i ziaza le rian a si. A hmasa ah Bawipa ziaza cohlan ding kha kan ruah hmasa lai. Asinain a rian zong cu midang sinah va kal in kan chim hna lai. Hihi Pathian nih, atu cu minung karmah he loin kan ser cang hna lai a ti lioah a thiltum mi a si. (Cucu ziaza kha a chim) Cun, vawlei hi uk hna seh (cucu rian kha a si) (Genesis 1:26). Pathian sining a ningcang in a dotdot le a tlangpi in an chiahnak cu 2 Peter 1:5-7 chungah kan hmuh. A hmasa panga (2 Peter chungah òialmi) nih kan chunglei ziaza chungah rian a òuan lioah, a hnu dot i a ummi pahnih kan cawn

dingmi nih hin lenglei rianòuannak cu an chuahpi lai.

Dot # 6 U LE NAU DAWTNAK/ PHILEO DAWTNAK

Hi a sang deulmi dot, Khrih sining rianòuannak cu Pathian sining in u le nau bantuikin i dawtnak a hung chuakmi a si (Phileo timi cu Greek Biakam Thar holh) a si. Midang sinah rianòuannak in a phaktertu, Pathian òihzahnak nun cu kan chungin kahcham tiluan bantuikin kan hei òuantermi a si. Cuti in ka tuah peng lawngah Pathian thlarau kan chung i a rianòuannak cu a thumi tibual si loin a luangmi le a nungmi tiva a si lai. Galilee (nunnak in a khatmi) Rili le Rili thi an i tonnak cu hi bantuik tein a si. An pahnih tein Jordan tiva in ti cu an hmu veve, Asinain Galilee rili ti cu a chung i a ummi ti kha midang a hei pek ve hna. Asinain Rili thi cu a chuahnak a umti lo, a luang ti lo, aa dil i cite bang a al i zehmanh an nung kho lo. Kanmah zawn lawng aa ruatmi Khrihfa kan si i thluachuahnak lawng kawl lengmang i midang kha kan pek hna lo ahcun rili thi bantuikin luang loin kan i dil lai. Cucaah cun kan Khrihfa nunah a dot dang kha chap u sih law midang kha u le nau dawtnak in daw hna u sih.

Dot # 7 "AGAPE" DAWTNAK

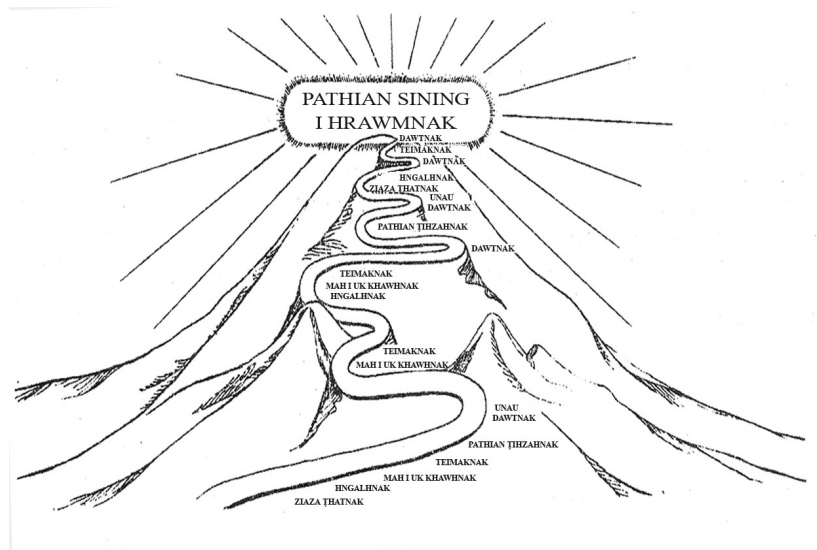
Hihi cu kan òhannak a donghnak dot, Kan chungah a ummi Khrihfa nun tlamtlinnak a si. Pathian dawtnak cu ka lungthin le kan nunnak in rian chungah Pathian le minung sinah a toih i Pathian cu dawtnak a si bantuikin Khrih sining ah cun a kan lawhter (1Johan 4:8). Pathian sining cu tlamtling tein a hrammi kan si lai, a kan kawhnak le thimnak cu a kan fianter lai, a hmun zungzalmi kan Bawipa ram chungah cun duhdim tein kan luh naknga kan i timlam lai (2 Pet. 1:4,10-11). Bawipa cu thangòhat si ko seh, hi a lian ngarmi le a sunglawimi biakannak cu Khrihfa dihlak caah a si.

TEIMAKNAK

2 Peter 1:5-10 chungah a dihlak dot phanh dingah teimak chuah dingin a kan forh. Khrihfa pakhat nih a Khrihfa nunnak ah mah dot dihlak hi a chap dih lo i sinak reng sangpi a tlaih ko rih ahcun, Samson le Solomon bantuk an si lai. Asinain, a thlarau hmuhnak kha a mitcawtnak he a òhang lai i fakpi in rawhnak chungah a tluak lai kha òihnung a si. Pathian velngeihnak kha kawl u sih law, Bawipa chungah cun fekte in zumhnak kan ngei lai i kantlubal lai lo.

BAWIPA TLANGCUNG AH KAINAK

Iam cu tlangcung leiah dingèo tein sial a si lo. Zeicahtiah va kai dingah a hartuk lai, Cuaah hi dot dihlak hna hi chikkhat ah kan cawng kho dih hna lai lo. Caan khat hnu caan khat, rian khat hnu rian khat, Bawipa nih amah nunning i hrawmnaak dingah dot pasarih cu tam deuh in a kan cawnpiaak lai. Zei ruangah ti cu damnak a um men lai i cu nih cun dot niam deuh ah a kan hrui

òhan lai i cu a niam deuhnak dot ah cun thildang kha kan ruah òhan a hau lai. Hi ruangah hin kan Khrihfa sinak ah nutling/patling si dingin cun a hlei in dot pasarih lawng kan ngei (asiloah Pathian kawhnak, thimnak, zumhtlaknak) lawng kan ngei kan ti kho lo. Zeicahtiah Bawipa nih hi dot phanhnak dingah hin òhannak lam phun tampi in a tuahpiak hna. Asinain Pathian nih a timhmi cu Khrihfa nutling/patling nunziadha ah si ding i tuah kha a si i, amah sining i hrawmnak a sunglawimi timhmi leiah cun sang deuh chinchin in a kan hruai lai.

Tlu loin an umter khotu hna le a hmaika ah soi awk zehmanh um lo le lunglawm tein an chuahpi khotu hna kan Pathian le kan khamtu cungah cun a liam ciami caan vialte in atu caan in zungzal caan tiang kan Bawipa Jesuh Khrih thawngin Lianhngannak le sunpamak le òhawnnak le nawlungeihnak cu um zungzal ko seh. Amen. (Jhn. 24-25).

Dal 8:

**ARUALREMMI NUNZIA LE RIAN
(PATHIAN SAL HMAI PAU)**

A hrintharmi Khrihfa paoh nih a chungin thilti khawhnak cu ri ngeilo in a ngei, zeicahtiah Pathian hrimhrim cu kan chungah a um caah a si. Bawipa nih kan nunnak hmang in a dawtnak, firmak, thilti khawhnak le lam lianpi in le kan ruah khawh leng le mangmanh kho lom i a sunparnak cu phuan a duh. Asinain a sunglawimi ruahchannak chung i va luhnak dingah cun, a hmasa ah Pathian hmanrua asiloah tiluannak caah ka i timh a herh cu nih cun Pathian nih phuan a duhmi vialte kha a kham lai lo.

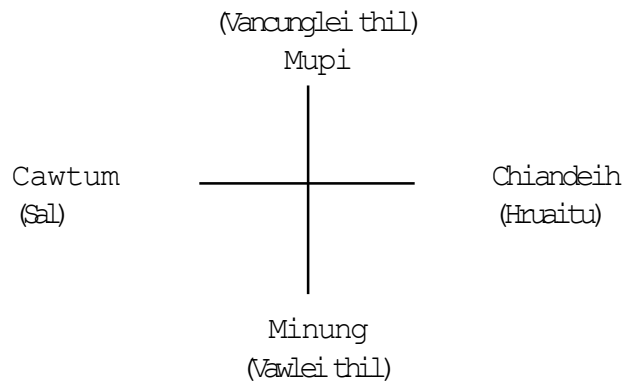
Hi tinhnak leiah a kan bawmh nakhnga, Bawipa nih a sal le hna cu zeitindah a timhtuah i a hmanna kong cu Baibal ca chungah tampi kan hmuh. Sermon tampi cu mi lianngan a simi Paul, Moses le David hna nunnak in chimphuan a si. Asinain Pathian sal hna lakah a lianngan bikmi a cheu cu minung an si lo.

Vancung ah semi, Cherubim tiah kawhmi kong cu Baibal chungah kan rel khawh. Semi vialte lakah Cherubim cu Pathian sal hna lakah sang bik hlorhmi le a lianngan bikmi a sinak cu ka hmuh khawh. Adam le Eve cu sualnak in an tluh hnuah Cherubim nih Eden dum innka cu a cong. Profet Ezekiel nih a hmuhmi cu hi varmi Pathian sal nih Pathian sunparnak le a Bawidhuda hna cu a cawi kha a hmuh (Ezekiel 1:26-28; 10:1,18-20;11:22-23). Cherubim hna cu Seraphim he an i khat t2n (Isaiah 6) kan hmuh i (Biathlam 4:6-9) ah cung sahrang pali tiah ti a si. Salm caoialtupa nih Salm 80:1 ah a chimmi cu Pathian cu Cherubim lakah a ohu tiah a ti. Bawipa nih Moses sinah milem zeihmanh ser hlah, tiah a ti. Asinain sui in Cherubim cu ser law a thiang bik hmuh i chiahmi velngeihnak kuang cu khuh seh, tiah a chimh. Zeiruung ah dah Pathian nih Moses cu hitin tuah tiah a chimh hnga? A fiangmi cu Pathian sal vialte hna lakah Cherubim cu

bochan cermi le ahohmanh nih tluk lomi a si.

Cherubim nih kan dihlak in, Bawipa he naihte in um a duhmi le amah sal siduhmi paoh cu a biapimi tampi a kan cawnpiaak khawh ko. An zia le amah bantu kin si duhna kha na duh ah cun Bawipa nih amah bantu rian kha na cungah an khinh ve ko lai.

Abiathli cu zeitindah kan theih lai tiah cun an hmai nih a kan hmuhsak. Ezekiel 1:10 nih a kan chihmi cu, *"An hmai lei hmai cu minung hmai an si, an pali khan an orhlei kap hmai cu chiandeh hmai an si i an pali khan an kehlei kap hmai cu cawtum hmai an si i an pali khan an hrulei hmai cu mupi hmai an si,"* tiah a ti. Cherubim pakhat cio nih hmaili an ngei, an lu in kap khat lei cio ah khan a si. Hi minung hmaili, chiandeh, caw le mupi nih a kan cawnpiaakmi cu zeitindah a ruangmi nunzia le rian he Pathian sal cu ka si khawh lai ti a si. Hihi zeicadah a si tiah hmai nih a langhtermi cu kan ziaza a si. Mi pakhat cu a nuam maw, a ngeih a chia maw, Asiloah a thin a hung maw ti hngalhnak dingah a fawi cem bikmi cu an hmai kha va zoh hna. Hmaili a simi chiandeh, cawtum, mupi le minung, pakhat cio nih a ralkah in ziaza kha an chim cio. Asinain rual tein rian an òuan tikah a òhawngmi, Pathian òihzahnak rian kha a chuaipi. A tanglei hmanthlak suaimi nih hin mah hmai pali le an ziaza an phuarmi an i pehtlaihna cu a piah ko lai.

Hi sermi pali hna i an zia aa ralkahmi lawngte an si. Chaindeih cu hruaitu, saram hna i a ral a òhami siangpahrang a si. Cawtum cu sal sinak ziaza a ngei, a bawipa caah lungsau tein rian a òuan. Mupi cu van lei lawng teah a zuan lioah minung cu hi vawlei ah a um. Asinain hi a ralkahmi pali hmunkhat i rian an òuan ti tikah, pakhat le pakhat kha an i bawm i, a rualter hna kha kan hmuh. Cherubim bantu kin Bawipa sal hna cu ziaza rualter a si tikah Bawipa nih a lianngarmi rian pakhat a pek hna lai i cu nih cun Pathian sunpamak le nawl ngeihnak cu a tlunter lai.

CHIAND E I H

Chiand eih cu hruaitu, ramlak siangpahrang tiah theih a si. Amah cu a òhawng, a ral a òha. Cun mi zehmanh a òih hna lo (Phungthlukbia 30:30, 28:1; Isaiah 31:4). Cathiang nih a kan chinmi cu chiand eih a awmi cu siangpahrang bantu kin òih a nung, Cun Pathian bia cu nawl ngeihnak chim bantu k zong a lo fawn (Phut. 20:2, Hos. 11:10; Biat. 10:3). Hi hna in kan hmuhmi cu chiand eih bantu kin ziaza le rian kan ngeihnak dingah cun hruaitu ral òha si kan hau. Pathian bia kha siangpahrang nawl ngeihnak he chiand eih a awmi bantu kin chim a hau. Hi bantu k tein profet Nathan nih David siangpahrang pa cu, "*Cucu nangmah na si*" tiah a phuan ngarmi kha a si (2 Sam. 12:7).

Saul Siangpahrang cu chiand eih bantu k ziaza kha a bau. Cuaah Pathian nih siangpahrang sinak in a hlawt. Saul nih a mi hna cu Pathian bia ngaihnak leiah hruaitu ding a si nain, mipi aw kha a òih caah an nawl a ngeih i, cun Bawipa bia kha a hlawt (1 Sam. 15:24-26). Sualnak nih Khrihfa cu a tei i a uk caan a um tawn. Cun Khrihfabu dihlak rian kha a derthawm i cun chiand eih bantu k amah kha a um kho ti lo.

Mizeimaw Khrihfabu nih phungchim dingin an ka kawh tikah a chelah cun ka ral a òha i a chel ahcun ka ral a chia, Cucu ka nunah ka hmuh khawh. Pumkhomhnak a hramthawk leiah cun a òha ngai. Cun Bawipa cu kan sinah a um. Ka thawng òha

bia chim caan a pahnih hlanah, Pastor pa nih mipi chungin tette khan a duhmi kha a kawh hna. Nutar pakhat a hnulei tlang in a tho i bia cu a chim.

Kan hnulei te ah an inn pawngah mi an i thahnak in a hram a thawk. Cumi nih cun a chim lengmang i, mifir, tlaih hrem le lainawn kong cu a chim i Bawipa timi a chim ti lo. Cucu minit 20 in 30 kar a rauh tikah keitu cu khrihfabu i thlarau lei boruak lawng kha ka ruat cang. Pathian kan sin i a umnak kha a lo cang i, òihnak le thurhnornhnak nih hmun a rolh cang. Pastorpa cu ka mit in ka zoh chih, pastor pa nih cun minu tette a kharmi cu a nihpah in a lu a suk i thazang a pek kha ka hmuh.

A donghnak ahcun pastor pa cu kamit kha kaupi in ka au i ka zoh chih. Rak ka zoh seh law, Cun hihi thil kalning a hman lo tiah ruahnak ka pek lai tiah kaizuum. Khrihfabu caah karuat ngai zeicahtiah an i purhning cang ka zoh tikah mi kha a namchih tukhna!

Cun Khrihfabu chungin nu pakhat cu a hung tho ti bia a phuan. Cu nu cu Thlarau lei in chiti thuhnak a ngei i, thlarau lei a ngei, cun cu mi cu chiandeh onh bang bia a phuanmi cu minu pakhat kha sui in thlarau òhalo nih bia a chim. Dai tein um seh law purhnak caan ah bia chim ti hlah seh a ti. Cun pastorpa cu, cu nu biaphuan mi cu a hman i Bawipa sinin a rami biaphuan a si tiah hnatlakpi dingin pastorpa lei cu ka zoh i chimh ka tim. Asinain, cu nu biaphuan cu zehmanh ah rel loin a dir i biachimnak hmun in hitin bia a chim. Ka unau pa "Holmes" hi kan khrihfabu ah a kan leng bal lo i kan khrihfabu chungah zeidah a cang timi zong a hngal men lai lo. Kannih cu dawtnak in a khatmi khrihfabu kan si. Cucaah cun nutar nu hi kan i purh fate le zeitluk in dah ka a kan ruah ti kha kan chimtermi a si. A caan ahcun 30 minit asiloah 45 minits tiang zeitluk in dah a kan dawt tinak kha langhter dingah bia kan chimter tiah a ti.

A chimmi bia cu ka theih tikah ka zum kho lo, òihnak le a thiang lomi thlarau he minu tu bia chimnak cu purh fatin te chimnak nawl an pek i Bawipa bia he chiti thuhmi nu tu cu zeirel

loin an um. Thlarau bia he bia a chimmi tu cu pastorpa nih a chimkanpiak tikah, cu punhnak cu keinih cun tlawmpal telawng ka bawmh khawh cang. Cu hnuah pastor pa cu kanmah pahnih te lawngin biachimnak kan ngei nain pastor pa nih cun nutar nu nih punh fatin te dawtnak in bia cu chim ko seh, ka thloh lai lo a ti. Zeiruang ah dah mah nu a palhnak a renhpiak duh lo chan ti ka nuah tikah nuhmei mirum ngai a si ruangah a si.

Pathian rian òuantu kip nih Pathian duhnak maw asiloah minung duhnak dah ka tuah lai tiah duh thimnak caan an tong cio lai. Pathian nih biachim ding a kan pek tikah, minum asiloah a biapi ngaimi minung an um tikah an thin hna hung sual lai tiin thlen kan i zuam lai maw? Pathian nih a bia cu Chiandeh hmai bantu kin ralòha tein chimphuan ding a kan pek cio.

Asinain Chiandeh nih onh lawng si loin thil tapi a tuah khawhmi a um. A òhawngmi a ha le a tin in a ral hna kha a cheuhmal khawh dih hna (Mikah 5:8). Rianòuantu pakhat nih biachim thiamak in thilti khotu a si deuh lai. Sualnak nih Pathian nu hna uk aa zalh tikah, Pathian nawlpeknak in tuah kha karmah rian a si. Dinnak le khrihfabu chung ziaza zulhnak nih a caan caan ahcun khrihfa chungin lengchuahnak a umter fawn (Mat. 18:15-17; 1Kor. 5:11), biaceihnak in biaphuan a um tawn (Iam. 5:9-10; 1Sam. 12:10-11; Lam. 13:9-11). Asiloah micheu cu Satan sinah ap a herh tawn (1 Korin 5:3-5, 1Tim. 1:20). Kan Bawipa nih a pennak on nak le kharnak tawh hong dingin le a biaceihnak kha hmang dingin rian a kan pek (Slm. 149:9; Mat.18:18-19). Ka rianòuannak ah chiandeh bantu kin naw ngeihnak kha zeitindah ka ti lai hmah na hngal maw? chiandeh hmai ngeihnak caah na cawn tikah misual hna nih Bawipa kha òihzah hram an i thawk i, Cun mi hna nih an hruaitu nawl kha an ngeih lai.

Kum tapi luan cangmi ah pastor bawmtu in khrihfabu pakhat ah ka òuan lioah mi pakhat cu a caancaan ah sualnak leiah a kal tawm a um. A caancaan ah cun Khrihfa nunzia in a nung, a chel caan ahcun zarhkhat asiloah thla khat a rau i cu hnucun

phekahnak le zudinnak ah a kal òhan tawn. Cu ti i sualnak leiah a kal tikah pastor pa he amah cu kan va chimhhrin i Bawipa leiah kir òhan ding caan tampi le a caan ahcun a ni in kan rau tawn. Cuticun a kum in kan rau i a hribik ahcun a lungthlen ning a dik lo ti kha kan hngalh. *"Cu pa cu sualnak chungah a kal òhan tikah a taksa rawknak dingah Satan sin tu ah kan ap."* 1 Korin 5:5 Bawipa hi pa hi a sualnak ruangah a pumsa nih harnak tuar seh law cuticun sualnak kha hmu seh law nangmah kha in òih seh, tiah thla kan cam.

Cu zaan ah cun cu pa cu zudinnak le phekanak ah a kal òhan. Cu hlan bantukin phekanak in phaisa tampi a hmu. Cuticun zaanlei a phanh tikah a hawile sinin a miak dih hna i an phaisa cu a lak dih i ka kal ah a òha lai tiah phaisa cu a khomh. A chuah hlanah phaisa a sung dihmi pa nih a dir i namte in chunh a timh. Sualnak leiah a kalmi ka hawipa cu nam in voi tampi an chunh hnuah kawi lengrang in inn ahcun a donghnak ah inn a phan. A hma dannak ding caah inn ah zarh tampi aa thlawp. Cu ti i caan tampi ihkhun ah a um lioah thilsual a tuahmi cu kong kha caan saupi ruah òhannak a ngei. A hma nih nu dang phung chimmi nakin fak deuh in phung a rak chimh. Cu caan cu a nunnak ah thlennak hram a thawknak a si. Kum tampi cuticun khrihfa nunzia dawn in a nung cang. Cu pa cu Chiandeih onhnak in si loin Chiandeih sehnak in a nunnak cu òhatnak leiah a memi asi.

C A W T U M

Pathian sal le hna nih Chiandeih hmai ngeih kan herh, Cu ti i hmai pakhat lawng kan ngeih a si ahcun kan rianòuannak ah a rualrem lai lo. Tahchunhnak ah khrihfabu pakhat ah hruaitu va si law biakinn innka hmaiah dir in a rak lut duhmi hna pach kha chiandeih bantukin na onh hnawh hna lai maw? Asiloah na seh hna lai maw? Cuti tuah na duh a si ahcun a zarh nolh ah cun na khrihfabu chung i buainak vialte kha a minung he na òhawl dih

hna a hau hrimhrih lai.

Kan Bawipa Jesuh nih hruaitu nih cun a rian kha aa sual remnak dingah cun sal sinak in a si lai tiah a kan chihh. A chihmi cu nan lakah "*Bawi cem si a duhmi cu nan dihlak sal a si awk a si,*" a ti (Marka 10:44). Cu bantuk cu a hmasa pung kan suai ciami ah chiandeih hmai kha Cawtum he rualremter dingin kan piah cang.

Cawtum cu sal a si i, inn zuat sadil a si i a bawipa caah rian a òarmi a si. Rianòuannak caah a òhawng i a rianòarmi in òhathnemnak tampi a chuahpi (Slm. 144:14; Phut. 14:4). Lamkaltu Paul nih cawtum cu rianòuantu nih a bawipa caah thlarau lei i rianòuannak kha a chim duh (1Kor. 9:9-11; 1Tim. 5:17-18).

Pathian sal a simi nih cun mi hna nih a herhmi caah rianòuan le thilrit phurh kha ni khat hnu ni khat lungsau tein òuanpiak ding kha a cam lai (Gal. 6:1-2; 2Tim. 2:24). Mi caah pakhat hnu pakhat rian khat hnu rian khat, Zeihmanh phunzai lo tein lungsau tein kan òuan. Hi bantuk nunzia cu chiandeih he a ralkahmi a si. Chiandeih cu rianrang tein a on. Seh cun a uk hna. Asinain hi bantukin nunzia ai ralkahmi nih hin kan nunzia le kan rianah rualremnak a chuahpi.

CHIANDIEH LE CAWTUM

Chiandeih hmai le Cawtum hmai cu Khrih nih biakinn a thianh lioah kan hmuh khawh. Mat. 21:12-14 chungah hitin kan hmuh.

"Jesuh cu biakinn ah khan a va lut i biakinn chung i chaw a rak zuarmi le a rak cawmi kha òhawl dih hna. tangka thlengtu pawl cabuai le laileng zuartu pawl òhutdan kha a leh dih hna i, a mit cu, "cathiang chungah, Pathian nih ka inn cu thlacannak inn a si lai a ti," tiah a ti. Sihmanhsehlaw nannih nih cun mifir kua ah nan ser cang tiah a ti hna. Mitcawmi le kebai mi kha biakinn chungah cun a sinah khan an ra i a rak danter hna.

Hi tuanbia cungah Jesuh cu chiandeih onh bantuikin a ra i chawlet tu hna cabuai le phaisa thlengtu hna kha a leh hna i Pathian bia in a sik hna. Cu hnu tlawmpal ah mizaw mi hna dihlak kha cawtum bantuikin lungsau tein rian a òuan piak hna i a denter di hna. Chiandeih le cawtum, hruaitu le sal, hi rian pahnih hi hmunkhat tein rian an òuan tikah a tlantling mi le a ruahremmi rian kha a tlantling.

MUPI

A pathurnak Cherubim hmai cu mupi in kan zoh lai. Cathiang chung kan zoh tikah mupi cu cawnsan mi le vanlei nunzia a kengmi tiin kan hmuh. Job 39:27 chungah a kan chimhmi cu, mupi nih cun a bu kha cungsangpi ah a ser, Efesa 2:6 chungah a chim bang, *"Khrih Jesuh he kan i pehtlaihnak thawngin vancung khua i arah sin i umi kan si,"* tiah a ti. Phungthlukbia 23:5 ah a chimmi cu, vancung leiah mupi bantuikin an zuang. Isaiah 40:31 chungah Bawipa aa bochan mi cu mupi bantuikin a sannak ah an zuang lai, tiah a ti i cucu kan cawn khawh fawn. Mupi nih cu thil a hmu kho ngai. Cun lamlatpi in a hmu kho. Cu bantuikin thlarau leiah thil a hmu khomi nusal le pasal si kan herh (Job. 39:29, Phut. 29:18; Efe. 1:17-19). Mupi in tahchunhmi rian le vancung lei nunzia kan ngeih khawh nakhnga Bawipa nih kan bawm ko seh.

MINUNG

A hnu bik ah Ezekiel nih a hmu hmi hmai cu, mupi he aa ralkahmi minung hmai a si. Iaitlang chungah minung ziaza cu vawlei thil a duhtuk mi in a langhter. Adam in kan rel khawhmi cu, kannih cu hi vawlei muisam he loin hrimi kan si tiah a ti (1Kor. 15:49 KJV). Hi vawlei i kan um chung caan paoh ahcun hi vawlei thilri a simi rawl, inn, le ih hna cu kan ruah awk a si ko. Hi vawlei ah kan tuar a hau, hi vawlei ah kan um lawng si loin

midang rianòuantu hna he kan innòì a hau. Rom 12:15 chungah a chim bang, *"Ngaihchiami hna sinah nan ngaih va chiatpi ve u law aa lawmi hna sinah va lawhpi ve u,"* tiah a ti.

Pathian hrimhrim zong mi hna he um òi i mi fapa caah rian òanpiak dingah minung in a rat kha kan hngalh (Fili.2:5-8, Luk.19:10, Heb.4:15). Lamkaltu Paul nih zeimaw ti tialin ka khamh kho hna hnga maw tiin innkip sinah an sining pahin ka um ve tiah a ti. 1Kor. 9:22-23. Cuaah cun minung hmai bantu kin ngeih zong a òhatnak kha kan cawn a herh i, cuticun mi hna nih an herhmi kha kan hngalh khawh hna lai i kan bawmh khawh hmalai.

MUPI LE MINUNG

Hi hmai pahnih a simi mupi le minung hi kan nunzia le kan rian ah rualrenter ding a si. Mupi bantu k mithiang nih cun langhnak le thlarau lei thinlung a ngei. Zapi nih an chimmi kan theih tawmi cu amah cu vawlei thil lawng a ruat i vawlei thil ah zeihmanh a òhatnak a um lo ti hi a si. Mi pakhat cu vancunglei thil ah a lung cu a um ko men lai. Asinain a hmuhtonmi kha mi ca òhatnak ding caah a hmang in a pe kho hna lo. Cu he i ralkah in khrihfa pakhat cu hi vawlei thil ah a lungthin a lak dilmi a pawngkam thil a hmuh tonmi nih hi vawlei mi bantu kin a unter. Hi vawlei cung i khua an sak lioah midang thlarau lei ca òhatnak an tuah kho lo. Zeicahtiah mupi hmai kha an bau caah a si.

Jesuh nih a ralkah mi mupi hmai le minung hmai cu zeitindah hmunkhat tein rianòuannak ah kan hman lai ti cu minu pakhat tikhur ah an i tonnak ah khan kan hmuh khawh (Johan 4:6-26). A hnu tuanbia kan zoh tikah Jesuh nih minu cu minung hmai hmang in bia a chonh. *"Jakob tikhur cu a um. Jesuh cu a khual tlawrak in a tha a di ngai i, tikhur pawngah cun a òhu. Chunlai ah khin Samaria minu cu ti than awkah a ra. Jesuh nih minu cu a thawh i ti din awk ka pe tuah,"* tiah a ti.

A pakhatnak ah minu nih Jesuh cu a hmuh tikah a tha a

di i a ti a hal lai tiah a ruah òheu lai. Asirain, Jesuh nih cunak in a thuk deuhmi thil kha minu nih ruah ding a duh kan relmi ah, *"Samaria minu nih a thawh i nangmah cu Judah mipa na si keimah Samaria minu sinin zeicadah tidin awk na ka hal, tiah a ti. Zeicatiah cu caan lioah cun Judah mi le Samaria mi hna cu pakhat le pakhat an i chawn bal lo."*

Samaria minu nih Jesuh cu mi sawhsawh a si lo kha rianrang tein a hmuh khawh. Minu nih Jesuh cu midang Judah a si i mi phundang kha ze i a rel lomi le Jentail mi kha uico a ti hmangmi Judah mi a si lo kha a hmuhkhawh. Minu nih cun Jesuh cu a zoh tikah Jesuh nih a sang deuhmi thil in bialehna a tuah. *"Jesuh nih Pathian laksawng kha na hngalh a si ahcun keimah tu hi tidin awk cu kape tiah na ka hal hnga i, amah nih cun tinung cu an pek lai tiah a ti. Minu nih Jesuh cu a thawh i, tikhur le a thukfawn ze in dah ti cu ka than lai, khuazei ah dah tinung cu na hmuh lai, a ti. Nangmah cu kan pu Jakob nakin a ngan deuh ah maw na ruah,"* tiah a ti.

Hika zawnah hin Jesuh cu tikhur i a ummi, minu nih cun a tha a di i, a ti cu a hal deuh ko. Khrih nih mupi hmai kha a hman i vancung lei thil kha cuan in Jesuh nih Thlarau lei thil kong kha a chim. Samaria minu nih cun langhna a hmuhmi cu sang deuh ah a hun chiah i Jesuh hi kan pu Jakob nakin a ngan deuh ti kha a hun hngalh. Jakob cu Israel hringsortu hna mi lianngan hna lakah pakhat a si ve. Cuticun minu cu Thlarau leiah a ti cu a hung hal i zungzal nunnak ti cu Jesuh cu a hal. Cun Bawipa nih fei bantu a zummi mupi hmuhna in a zoh tikah zeidah amah sinin nunnak ti a donkhantu a si kha a hmuh khawh. Cun Jesuh nih minu a nunzia a òha lonak kha a hman tein a chim, minu nih a hmuhna kha a vun sauter deuh tikah, Bawipa profet na si hi ta tiah a ti. An biaruhnak cu a sang deuh chin lengmang i van lei thil kong tiang an i ruah i Khrih nih biaphuan chim hram a thawk, *"Sihmanhsehlaw Pathian a bia taktakmi nih cun thlarau le biatak in an biak caan kha a ra lio i hika hi a phan cang"* tiah a ti (23). A donghna ah cun minu nih a hmuhna cu

a sang chin lengmang i Jesuh cu Khrih a sinak zong kha minu sinah cun phuan in a um (26) .

Jesuh nih a pakhatnak ah minu cu mupi hmai hmang in a nih cu vancung lei i a rami ka si tiah a ti hmasa lo. Minu nih zeitindah Jesuh cu ka chawnh lai ti a hngal lo. Cun minu nih Jesuh cu mihrut ah a ruah men lai. Jesuh Khrih nih a hmasabik ah lungtlin lonak a ngei lomi Judah a si kha a hngalhter. Cun Jesuh nih Amah nu nih a hngalhmi ti kong kha a ruah. Asinain an biaruahnak a dongh tikah cun minu nih cun Jesuh cun Pathian nih a cawisanmi Khrih a si kha a hmuh khawh. Hi bantuakin minung hmai le mupi hmai hman thiamnak nih hin Samaria mi hna lakah khamnak lianpi a chuahter (Joh. 4:29-42; Lam. 8:5-25) .

**CHERUBIM HMAI PALI CU
KHRIH HMAI PALI A SI**

Hi Cherubim hmai pali kan cawn tikah, an ziaza le rian i rualremnak thawngin zeitluk in dah Pathian caah sal liangan a sinak kha kan hmuh khawh. Asinain cu hmai pali hna nih cun thuk deuh piin sullam an ngei. Hi hmai pali nih hin Khrih sining kha an langhter. Hihi cu thawngohabia pali nih Jesuh cu hmanthlak bantuakin a langhter ti kha kan zoh tikah kan hmuh khawh. An pali cio in Jesuh Khrih ziaza asiloah a hmai kha a dang cio in an langhter i Cherubim hmai pali he an sining cu a khat cio.

Thawngohabia Mathew nih Khrih cu siangpahrang bantuakin a langhter. Thawngohabia hmasa Baibal cawng ah i a hmasa bik ah Jesuh cu David hrinsor siangpahrang a si tiah a kan phuan in a chuakmi a si tiah a kan chimh. Dal hnihnak a hramthawk ah nichuahlei mifim an ra i Judah siangpahrang biakding ah an rak kong kha kan rel khawh. A cauk ning piin Khrih cu siangpahrang Judah phun in a ram mi chiandeih in a langhternak kha kan hmuh.

Thawngohabia Mark nih cun Khrih cu sal in a langhter

dingin a òial. A biapi bikin a hmami biafang cu cikhatte ah ti hi a si i Biakam Thar cauk dang dihlak fonh dih ah Mark chungah tam deuh kan hmuh i Khrih cu a pawngkam i a ummi hna caah rianòuan ding kha timhcia a sinak a langhter. Hi Thawngòhabia nih Khrih chintmi bia cu a tlangpi a òialtu a si i Khrih rianòuannak le khuaruahhar a tuahmi kha biapi ah a chiah deuh. Mark thawngòhabia chungah Khrih cu cawtum hmai in kan hmuh.

Luka nih cun Khrih nunzia cu Mi Fapa tin hmuhnak dangin a langhter. Minung a sinak kha biapi ngaiin a chiah. Dal khat le dal hnih chung cu sau ngaiin a chuah lio pawngkam kong kha a òial. Dal thurnak ah a hrinsomak cu a hnulei ah a kirter i Adam in a rami a sinak kha a langhter. Khrih hrimhrim nih thawngòhabia chungah atu le atu in a hmami le a duh bikmi min cu "*Mi Fapa*" ti hi a si. Hika ah hin Bawipa nih minung hmai in a kan piah.

Thawngòhabia Johan nih cun Bawipa cu vancung Pathian Fapa in a langhter. A hmasa bik a caòialmi ah a hranthawk ah bia a um, cu bia cu Pathian a si, Cun cu bia cu hnuah titsa ngeimi minung ah a hung cang. Johan nih Khrih cu vancung in a rami a si i, amah cu vancung ah a ummi a si ti in a chim (Jhn. 3:13; Jhn. 6:33) chungah Khrih cu Pathian changreu vancung in a rung òummi a si, tiah a ti i Johan 8:12 chungah cun vawlei ceunak a si tiah a ti. Cun Johan 11:25 chungah cun nunnak le thawhòhannak a si tiah a chim. Thawngòhabia chung dihlak ah Khrih cu vancung leiin a rami le mupi hmai in a langhter.

Cherubim kong hi kan cawn tikah an hmai hna nih Khrih sining an i hrawnnak kha a langhter. A ngaingai tiah cun kan Bawipa nih amah pum cungah hmai pali cu a ngei lo. Asinain hi thawngòhabia pali chungah kan hmuh bantu kin sining pali a ngeih cu fiangte in hmuh khawh a si ko.

DONGHNAK

Cherubim nih kan nunnak ah nunzia pali kan herhnak kha a kan cawnpiaak. Kannih cu Pathian thlarau nih a kan cawnpiaak i a kan rualremter bantukin, hi a ral kahmi Khrih ziaza pali hna hi kan nunnak ah umter khawh a si. An dihlak fonh in Pathian òhawnnak le sunpamnak cu kannah hmang in a langhter khawh lai. Cun Pathian firmak le velngeihnak cu an thangòhat lai.

Hi mi donghnak ni hna ah hin Bawipa nih kuaruahhar in hman duhnak an ngei maw? Na nunah le lungthin chungah hi nunzia pali le Pathian òihzahnak ziaza a um cang maw? Pathian nih hruaitu lianpi ah ser an duh i hi hruaitu lianpi sinak ahcun zultu lianpi sinak cawn zong a herh ve. Kan ke nih hi vawlei cu fek tein a lamh lioah kan lungthin cu vanlei a hoih i langhnak a hmu khomi si a herh. Cuticun a tak in kan nung kho lai i thlarau lei zongah kan nung kho lai. Hi pali hi Pathian sal hna hmai cu ansi.

Pathian nih hi ni donghnak ni hna ah hin a sunpamnak le a nawlungeihnak cu him tein a pek khawh nakhnga zumhtlakmi salòha le a rualrem mi nun ziaza kha a kawl. "Zeicahtiah vawleicung dihlak ah hin Bawipa mit cu aa chok dih i amah lei i an lung soisel awk a um lomi hna cungah a òhawnnak kha a langhter. 2 Chanrel 16:9 amah timhcia tein a ummi in an hmu hnga maw? Amah velngeihnak thawngin Bawipa muisam kan ken khawhnak hnga amah cu nawl pe u sih law, cuticun kan dihlak tein a sunglawimi kan i ruahchannak chungah cun tlantling tein kan lut lai.

Dal 9:

A TEMHINNAK CHUNGAH I HRAWMNAK

Khrih muisam kan lawh khawhnak dingah a dang a biapimi cu amah he temhinòi kha a si (Rom 8:16-18) chungah hitin kan rel khawh.

"Cuti kan aunak ahcun Pathian thlarau le kan thlarau cu hmunkhat ah an i fon i Pathian fa kan si kha tehte an khan, Fa kan si ahcun rocotu zong kan si colh. Kannih cu Pathian rocotu zong kan si, Khrih roco hawi kan si. Zeicahtiah Khrih temhinnak kha kan i hrawm ahcun a sunparnak zong kan i hrawm ve lai. Atu caan i kan in mi temhinnak hi cu hmailei i kan sin i phuan a si te laimi sunparnak he cun tahchunh awktlak ah ka rel lo."

Pathian fale kan si ruang i kan co hngami chungah kan luhnak dingah cun hika zawnah hin a kan fialmi a um. Kan roco dingmi cu thil pakhat cungah a hngatmi a si i, Khrihfami nih kan i ruahchanni ka hmu kho rih lo. A herhmi pakhat cu Khrih he a temhinnak kan i hrawm ahcun a si khomi a si. Amah temhinnak chungah kan luh a si ahcun, Khrih he sunparnak kan i hrawm òilai i amah he cun rocu kan co òi lai. A sunglawimi ruahchannak kan luhkhawhnak dingah cun hi cungah hin aa hngatmi a si.

Kan nunnak ah vailamtah rianòuannak cu thlarau leiah nutling/patling sinak ding le a zungzal a roconak hmun i valuh nak dingah a biapi tukmi timhtuahmi a si. Lamkaltu Paul nih hngalh a duh tukmi cu, a temhinnak ah i hawikomhnak kha a si. Cuticun cunglei in Pathian kawlnak chung ahcun a lut kho lai. Filipi 3:10-14 chungah ka relmi cu,

"Ka duhmi cu Khrih hngalh le a thawhòhan òhawwnak hmuh ve le temhinnak a irmi in ve le amah thih bantukin thih ve lawng kha a si ko. Cun kha ruahchanni cu thihnak in thawhter ka si vete lai ti hi a si. Hi thil ah hin ka tlam a tling cang ti si loin kan tling cang ti zong a si fawn lo."

Sihmanhsehlaw a ka ngeitu cu Khrih kha a si cang caah cu thil cu ka ta a si khawh nakhnga ka zuam lengrang. Ka u le ka nau hna, cu thil cu ka phan cang tiah ka ruat hrimhrim lo. Sihmanhsehlaw thil pakhat ka tuahmi cu, hmulei thil kha philh i hmailei thil banh i zuam kha a si. Cuccah kawltung, leiah cun laksawng cu Pathian nih Khrih Jesuh thawngin cunglei nunnak i a kan kamh hi a si."

Hika ah hin Paul nih cunglei kawhnaak caah laksawng hmu dingin zeitindah a zuamnak kong kha a òial. Amah cu ram chungah òhanghnaak a phurtu, a liangarmi lamkaltu si dingin kawhnaak chungah a lut cang. Asinain Paul nih hi vawlei ka nunnak chung a lut rih lonak hmun nakin a sang deuh mi kawhnaak a um ti kha a hngalh. Thihnak in a tho òhanmi si khawhnaak kha a duh.

Paul nih hi vawleicung ah kum thong khat Khrih uknak a dongh leiah biaceih dingin mithi a tho òhanmi kong kha a tlangpi in a chimmi a si lo (Biat. 20:11-13). Cu caan ah cun miòha he miòhalo he, Pathian hmaika ah cun dir dingin an tho òhan lai. Cu caan ahcun thawhòhan dingah a hlei in a herhmi a um lem lo. NKJV nih Filipi 3:11 chungin Paul nih a lak duhmi cu thihnak in thawhnaak kha a si i mithi mi hna he a si lo. A hram Greek caòialmi ahcun fiang tein a langhtermi cu thihnak chungin thawhòhannak hmuh khawh kha a si. Paul nih a chim duhmi cu kum thong ram uknak thawk tikah a hmasa bik thawhnaak hmun i luh khawh kha a duhnaak kong a chimmi a si. Cu kong cu Biathlam 20:4-6 chungah hitin kan hmuh.

"Cun bawiòhutdan hna le a cung i a òhumi hna kha ka hmuh hna, amah cu biaceihnak nawl kha pek an si. Jesuh nih a phuanmi biatak le Pathian bia an chim ruangah thahnak a ingmi Thlarau hna zong kha ka hmuh hna. Sahrang kha an bia lo, a milen zong an bia lo, an cal le an ban zongah sahrang hmelchunhnaak kha an ngei lo. An hung nung i Khrih he cun siangpahrang bantuakin

kum thong khat chung uktu bawi an si. Mithi mi a dang cu kum thong khat a dih hlan kha cu an nung lo. Mah hihi mithi thawhter an si a hmasa u cu a si. Hi mithi thawhter an si a pakhatnak i aa telmi hi cu lunglawmi le thluachuak hringhran mi an si ko. Thih voi hnihnak nih an cungah nawl zeihmanh a ngei lo, annih cu Pathian le Khrih tlangbawi an si lai i Khrih he cun kum thong khat chung uktu bawi an si lai."

Khrihfa ruahchannak le roconak chungah a telmi cunglei kawhnak le cunglei ah luh khawhnak caah kawl in tlik aa zuarmi a si kha Lamkaltu Paul nih a hngalh. Hi vawlei nunchung rianouannak kha a tlantlinh tikah a hmasa bik ah a òha òharmi si kha a duh. Kum thong khat uknak a dih hnu a voi hnihnak Khrih hi vawleicung a rat tik i thawhòhannak chung luh men kha a duhmi a si lo. Kan cawn cia bantukin kum thongram a dih hnuah an tho òhan dih lai i, Khrihfa dihlak cu Pathian fale hna tiah vanthar le vawlei thar ah cun kawh an si lai. Asinain Paul cu a hnu bik ah mi va teitu si kha a lung a tling lo. Thihnak hmasa bik in thawhòhan i hi vawleicung ah Khrih Jesuh he kum thongram ah sunpamak in a khatmi Pathian fa, mi uktu si kha a duhmi cu a si. Asinain Paul nih hi cunglei kawhnak cu zeitindah ka hmuh khawhnak caah a herhmi cu fiang tein a tuah. Cucu Khrih harsatnak chungah i hrawnak le amah thihnak bantukin thihnak lawngin kan lut kho (Fili. 3:10).

Khrihfa pakhat nih rianrang tein le duhdim tein Khrihfa ruahchannak chungah luh a duhmi nih cun vailantah rianouannak kha a nunnak chungin a pum kha a cawn a herh. Matthai 16:24-26 chungah kan Bawipa nih a chim bantukin, "*Ahohmanh nih zulh nan ka duh ahcun narmah le narmah nan i philh i nan vailamtahnak nan i put i nan ka zulh a herh. Zeicahtiah ahohmanh, mah nunnak humhak a duhmi cu a nunnak kha a sung lai i kanmah ruangah a nunnak a sungmi cu a nunnak a hmumi a si lai,*" tiah a ti.

Lamkaltu Paul nih zeitindah a vailantah cu a put kha a

cawn. 1 Korin 15:31 chungah hitin Paul nih a òial, *"Nitin in a thitiah a ti,"* Galati 2:20 chungah a rawk kho lomi ca hitin a òial, *"kei cu Khrih he a vailantahnak ah khan thah ka si cang. Cucaah a nungmi cu keimah kha ka si ti lo, ka chung i a ummi Khrih tu hi a si deuh. Atu i ka nurmi nunning hi, a ka daw i ka ca i a nunnak a pemi Pathian fapa zumhnak thawngin ka nung."* Hi vawleicung i a nunlio hmanh ah Paul nih cun zeitindah Khrih cu a chungah i hmuh tonnak chungah a lut, zeicahtiah Paul nih Khrih he vailam cungah kenhchihnak kha a cawn caah a si.

TEMHINNAK PHUN THUM

Khrih temhinnak i hrawnnak chungah zeitindah kan luh lai ti kan ruah tikah, a hmasa bik ah temhinnak phun dangdang a un kha kan thleidan thiam a herh. An dihlak tein Khrih temhinnak an si dih lo! Hi vawleicung i kan khualtlawn lioah harsatnak a intuami a cheu hna cu kan soal ruangah le nawl kan ngeih lo ruangah a chuakmi an si. A dang cu kan ralpa rianòuannak zong a si kho. Amah nih cun Khrihfa kan nunnak ah Pathian rianòuannak cu a doh tawn.

A hmasa ah kan soal ruangah harsatnak phun khat kan tuami kha ruah buah u sih. A tam deuh harsatnak kan tuami cu mah ruangin a rami a si. Hi bantuk hi cu hi vawlei sining bantukin kan buah ahcun kan zun bantuk a si. Galati 6:8 chungah ralrin a kan pekmi cu, *"A pumsa duhnak lawng a buah ahcun thihnak kha a zun lai, Thlarau lo ah a tuh ahcun, Thlarau nih zungzal nunnak kha a pek lai."* Sualnak kha na buah òhan lengrang ahcun, a donghnak ah cun cu sualnak nih cun harsatnak kha a chuaipi ko lai, kuak zuk a hmanngmi nih a cuap aa khensar tawn i phekah a hmanngmi cu a si a fak kho. Mi kong ceih a hmanngmi cu mi nih a kong an ceih ve tawn hna i thazang hmanng in mi cungah sualnak a buah tu nih amah cung zongah intuarnak a in ve.

Hi bantukin kan sualnak ruangah kan temtuar i kan zurmi nih cun zeih bantuk laksawng le dinfelnak kan hmuh lai kha

biakannak pakhat hmanh a kan pe lo. Cu nih cun Bawipa duhnak kawl kha a kan forhfial khawh i ngeihchiatnak le remòhannak a chuahpi khawh, Asinain harsatnak kan immi nih cun kan nunnak thlen dingah òhawnak asiloah velngeihnak zeihmanh a ngei lo.

A dang pakhat harsatnak cu Satan sinin a rami òemòawnak a si. Khrihfa a simi paoh cu Satan sinin a rami òhawnak in dohnak kha an tong cio lai. Satan sinin òemòawnak kan intuar tikah, kan cung i a tlungmi thilòhalo kha cohlan riangmang in le derthawn bu he Bawipa duhnak bang si ko seh tiah a ti ding kan si lo. A caan caan ah cun Bawipa nih zeiruag ah dah hi bantu kin kan ral nih doh awkah nawl a pek kha a kan hmuh sak tawn. A hmasa bik ah kannih nih hi bantu k thil kan ton tikah Pathian sinah a thar in kan i pumpek òhan a herh. Asinain, Pathian sinah kan i pumpek hnuah cun James 4:7 ah a kan chinmi cu, *"Satan kha òhawl law, nangrah sinin a tli ko lai,"* a ti. Satan he kan i ton tikah a nawl kan zulhawk a si lo i, Asinain Efesa 6:10-11 chung a òial bang, *"A donghnak ah, Bawipa he nan i pehtlaihnik thawng le a òhawnak a nganmi thawngin nan thazang cu òhawnter chin ko u. Khuachia hlennak kha nan doh khawh naknga Pathian nih an pekmi hna ralthuam vialte kha i hruk u, tiah a ti. Hi bantu temhinnak zong nih kan nunnak ah Pathian duhnak in nunnak tuah dingah thazang a ngei lo."* Asinain cu bantu kin kan ralrin a kan dohnak in kan thawh i òha tein kan òhawl ahcun Khrih nunning a simi *"ral teitu minung"* sinnak nunzia kha kan nunnak ah a um lai (Exo. 15:3).

Khrih temhinnak ah i hrawnnak cu a pathurnak a si i a dang he cun a dang ngaimi temhinnak a si. Cucu Bawipa kan zulh ruang i vailantah kan phurhmi ruangah a rami a si. Hi bantu kin temhinnak chungah kan luh tikah a hlan i kan sualnak ruangah temhinnak le Thlarau sualnih a kan namchih ruangah si loin kannah lungtho tein kan cohlanmi tu a si. Kannah pumsa duhnak kha Thlarau in hlawt i Khrih temhinnak chungah kan lut kho. Asiloah cutluk a sunglawimi canòha cu hlawt riangmang in taksa Khrihfa in cuka hmun ah cun ton khawh a si.

Khrih temhinnak kha kan i tlaih a si ahcun, kannah duhnak kha kaltak a hau. Cucu zeicadah a si ti ahcun Pathian duhnak tlintemak leiah a kan hruai i Pathian Thlarau duhnak zulh kha kan i thim caah a si. Keimah duhnak si loin nangmah duhnak bang si ko seh t2n Gethsemene dumchung i Jesuh thla a cam bantu kin kan tuah ahcun, cu nih cun vailamtahnak ah cun a kan hruai ko lai (Mk. 14:36).

A phunthumnak temhinnak a simi Khrih temhinnak i hrawnnak hi a har bikmi le a fak bikmi an si. Hi vawlei sining ah hi bantu kin vailamtahnak temhinnak hi Rom mi hna nih mi an thah tikah a fakbik a si tiah an ti. Hi bantu temhinnak cu a ngaingai ti ahcun tem-in dingah kan i tlak lo. Cu bantu òemòawnnak cu kan doh khawhmi a si lo. Asinain kannah lungtho tein nawl kan ngeihmi ruangah a chuakmi Pathian òhawnnak le velngeihnak cu sunglawi tuk in kan nunnak ah a lang.

Khrih temhinnak cu hrawn dingin cohlang dingah kan i thim tikah tahchunh khawh lomi òhathnemnak cu kan nun ah a um. Pathian chawlehnak ahcun vailamtah nih thawhòhannak lam kha a timhlamh zungzal. Cu kong he cun a tanglei i Baibal ca chung hna nih hin a fianter lai.

- * *"A thihnak ah amah he kan thih òi ahcun, nunnak i thawhnter a sinak ah kannih zong thawh òiter kan si ve lai."* (Rcm 6:5).
- * *"Thih a thiammi kan tak cungah hin Jesuh thihnak kha kan i ken zungzal kannih chung ahcun thihnak nih khan rian a òuan i, cun hamak hmete caan tawite kan in mi nih hin, hi hamak nakin a let tampi in a ngan deuhmi zungzal sunparnak cu a kan pek lai"* (2 Korin 4:10,12,17).
- * *"Atu caan i kan in mi temhinnak hi cu hmailei kan sin i phuan a si te laimi sunparnak he cun tahchunh awktlak ah kan rel lo"* (Rcm 8:18).
- * *"Kan in khawh peng ahcun, a uk zong amah he kan uk òi lai"* (2Tim. 2:12).

- * "Asi, a derthawm caah vailam ah an tah taktak, "Sihmanhsehlaw atu cu Pathian òhawwnak in a nung. Kannih a derthawwnak aa hrawm vemi hi nanmah ca rianòuantu dingah Pathian òhawwnak in amah he kan nung òi." (2 Korin 13:4).
- * "Ka duhmi cu Khrih hngalh le a thawhòhan òhawwnak hmuh ve le temhinnak a irmi in ve le amah thih bantukin thih ve lawng kha a si ko. Cun kaa ruahcharmi cu thihnak in thawnter ka si ve te lai ti hi a si" (Fili. 3:10-11).

Khrih temhinnak kan i hrawwnak kha kan i tlaih ruangah kan nunah a sunglawimi thil a tlinnak le chunglei in velngeihnak rian a òuannak kha kan hngalh deuhdeuh i hi tluk a sunglawimi cu hmuh duhnak lungthin cu fak deuh pi.in kan duh chinchin. Kum zabu pakhat chan lioah khrihfa lakah nunnak pe in Khrih caah a thimi (Martyr) nak in an sunlawiter duhmi pakhat hmanh a um lo. Atu kan chan, a rummi khuasak tintuknak le Khrihfa tampi hna nih cun cucu hruh pei a si ko cu, asiloah Khrih ca i thih cu caan thlau men le santlai lo a si tiah an ti ko lai. Asinain a zungzal kan roco dingmi a liangan ning le, Khrihfami nih kan i ruahcharmi chung i kan luh laimi tahnak cu, zeitluk in dah vailamtahnak cu kan i tlaih ti le amah temhinnak ah kan i hrawwnak chung i kan luhnak cungah biakhiahnak cu a um.

ZEITINDAH KHRIH TEMHINNAK CU KAN TUAR LAI

Temhinnak paoh cu hneksaknak a si i, kan lung a kan donghter i kan thin a kan phanter. Heb. 12:1-3 chungah zeitindah Khrih temhinnak cu teinak he kan in khawhnak hnga a biapi mi lam a kan pek. Cucu a tanglei bantukin kan rel.

"Hi tluk in a ngarmi tehte bu nih khan kannih cu an kan kulh. Cuaah cun lam a kan dawntu thil paohpaoh le kan tlaihchan pengmi sualnak vialte kha hlaw hna u sih law kan hmai i chiahmi tlikzuamnak ah khan i zuam u

sih. Jesuh kha fek tein i zohchih u sih, amah cungah cun kan zumhnak cu a hrawmthawk in a dongh tiang a um. Hmailei lunglawmhnak aa ruahchanmi ruangah khan vailan cung i thih ningzahnak cu zeihmanh ah a rel lo i atu cu Pathian bawiohutdam orhlei kam ah khan a hung ohu cang. A in mi thil kha ruat hna hmanh u, misual mi nih kha tluvin an huatnak a in peng ko kha ruat hmanh u. Cucaah cun nan lung dongin maw ngol sual lai u cih.

A hmasa Baibal cangah a chimmi cu hi tluk in a ngarmi tehte ti hi a si. Hi hna hi Hëoru dal 11 chungah a chimmi zumhnak leiah bocharmi Pathian minu le Pathian mipa kha an si. Amah an tuah bantuvin Khrihfa tlikzuammak ah lungsau tein tli ve dingah a kan forhfial mi a si. A tam deuh cu khuaruahhar in hamak kha an tuar, Asinain zungzal roconak hmun ah lut kho tiangin teinak an hmu. A hmasa ah, Abel cu Martyr in a thi. A pathurnak ah Noah cu miòhalo hna nih ti hrannak le nihsawhnak oihnung ral vialte kha kum tampi a in khawh. A hnu deuh ah Abraham cu zumhnak ah mi ralòha pakhat a si i, Pathian a zulh nakah khualah a cang i mi randang ah khual a si. Cun Josef pakhat kan ngeihmi cu a u le nau pawl nih an zuar i rianòuan nak ah a bawinu nih a rawi òhan i sal a cang i thong ah an thlak òhan. Hi hlan lio i zumhnak ah mi ralòha an dihlak in terhinnak lianpi cu an tei khawh i laksawng hmuhnak chungah cun an lut kho. Mitbenh kan i benh tikah a hmete zong fiang tein kan hmuh khawh bantuvin kan hmaiah chiahmi tlikzuammak kan i zuam lioah thazang petu an si i teinak a hmutu kan caah hmanthlak an si. Kan cungah hneksaknak kan intuar mi hna cu teinak in an tuarmi he kan zohkep tikah cun a hmete i a fawi zong a fawi deuh.

Cu hnuah Jesuh kha zoh dingin thazang a kan pek. Hi kan zohnak nih Pathian velngeihnak cu a thar in kan nun ah thil biapi tampi in a kan hmuhter lai. A hmasa bik ah kan hmuh khawhmi thil biapi cu zeitindah Khrih nih teinak a hmuh timi kan ruah tikah kan hmuh khawh. Zeitindah kan rel ti ahcun "A

hmai i chiahpiakmi lawmhnak caah" kan Bawipa nih vailamtahnak cu a tuar. Khrih cu vailamcung i kenhchih a si tikah lawmhawk cu zehmanh a um lo. Asinain kan Bawipa nih cun temhinnak le ningzahnak pinlei kap i a ummi a phichuak lawmhnak kha a hei hmuh khawh. Amah thihnak in raithawinak in mi tampi nih khamhnak an hmuh te lai ti kha a hmuh khawh. Khrih nih cun vailamtah òhawnnak in Satan nih a thilti khawhnak cu a hrawk khawh ti kha a hngalh. Jesuh nih thihnak le hell tawh cu ka lak khawh lai ti kha a hngalh. Cun vancung ah kaiòhan i teinak lianpi he a bawiohutdan cungah cun sunpamnak he ka thi lai ti kha a hngalh. Zeicahtiah Jesuh nih thihnak in temhinnak pinah a phichuak cu lawmhnak a um lai ti kha a hmuh khawh caah Khrih nih vailamtahnak a intuar khawhnak caah thazang a herhmi kha a hmuh khawh.

A caancaan ah cun kan nunnak ah temhinnak kan tuar tikah lawmhnak zehmanh kan hmuh lo caan a um tawn. Cu bantuk caan ahcun kan harsatnak kan temtuar liomi pinleikap kha hei zoh khawh i kan Thlarau mit in sang deuh in kan hmuh khawh a herh. Nehemiah 8:10 ah a kan chimhmi cu Bawipa ah kan i lawmhnak cu ka thazang a si, tiah a ti. Khrih Jesuh bantuakin kan temhin liomi harsatnak pinlei kap khi le zoh in a chuak te laimi miaknak ruangah kan tuarmi vailamtahnak cu tuar khawhnak thazang kan ngei kho ve ko.

Jesuh kha zoh ko tiah a kan timi kan hmuh tikah, Rom cozah uk lio caan ah tlikzuannak an tuah tikah an phunglam an ngeihmi thil pakhat a biapi ngaimi kha a kan hngalhter. Tlik a zuanni nih a donghnak a phak deng tikah zuannak leiah rian a a ngeitu nih a hmuh dingmi laksawng he dir buin a rak orh ko. Cuaah Khrihfami nih kan mit in a donghnak lei kha kan zoh peng ahcun Khrih nih a laksawng cu dir buin teitu mi caah a rak kan orh kha kan hmuh ko lai. A laksawng cu zei bantuk dah a si lai? Hika zawnah Khrih cu "*kan zumhnak a hram a thawktu le a tlantlintertu*" ti a si. Vawlei in vancung ah tlantlin tein kan zuannak ri khiahmi cu kan tan khawh a si ahcun Khrih nih

kannah hmang in a rianòuanmi cu a tlantlinh ko lai. A sunglawi tukmi kan i ruahchannak cu kan hmuh ko lai.

Dal 10:

BAWIPA KHA ZOH TUAH

A hmasa dal chungah Jesuh zoh kha zeitluk in dah a biapit tinak in kan donghter. Bawipa kha zoh tuah timi hi thuk deuh in kan cawnnak nih biatak kan theihnak kha tampi in a chuahter deuh. Khrihfa minih ruahchannak chung kan luhnak caah a biapimi timhtuahnak a biapimi firmak a si kha kan hmuh. Asinain, hi biatak chungah a tlantlin in thil tampi kan hmuh khawh nakhnga hmuhnak dangdang in a um cio.

A fawinak bik in hi biatak òhawnnak cu 1 Johan 3:2 chungin hngalh khawh a si men lai, *"Ka dawtmi ka fale hna, atu hin kannih cu Pathian fa kan si cang. Asinain zeï kan lawh lai bel a fiang rih lo. Asinain Khrih a langh tikah cun, amah Khrih bantuuk cu kan si lai ti kha kan hngalh. Zeicahtiah a sining taktak tein kan hmuh lai."* Hika zawn ah kan hmuhmi cu amah cu kan hmuh tikah kannih zong Khrih bantuukin nan si lainak lam kha kan hmuh. Khrih cu a sunpamak le òhawnnak he phuan a si tikah cu langhnak nih cun kannih cu amah he lo dingin thlen khawhnak thazang a ngei.

A VOI HNIH RAT ÒHAN CAAN AH

Hi Baibal cang pakhat i a biapi cem cu zeitik ah tlan a tling lai ti ahcun Khrih Jesuh a voi hnihnak a rat lio a hmumi hna sinah a tlung lai. Cathiang nih amah ton awkah vancung ah a tongmi mithiang hna cu thlen an si lai a ti. 1 Thesalon 4:16-17 chungah a tanglei bantuukin kan hmuh. *"Authawng, vancungmi bawi bik authawng Pathian muko aw thawng cu a hung thang lai i, Bawipa*

hrimhrim cu vancung khin a rung òum lai. Khrih zum buin a rak thimi kha nunnak ah thawhter an si hmasa lai i cu caan i a nung rihmi kannih pawl cu khuadawm lakah khin Bawipa cu van i hung ton awakah punh kan si dih lai. Cun Bawipa sinah cun zungzal in kan um lai." Cun, 1 Korin 15:51-53 chung zongah hitin kan hmuh rih. "Biathli pakhat kan chim hna hmanh lai. Kan dihlak hin kan thi dih lai lo. Sihmanhsehlaw chikkhatte ah kan i thleng dih lai, muko hmanung bik tum caan ah cun mit òhep ah kan i thleng dih lai. Zeicahtiah cu muko cu a hung òhan tikah a thimi hna cu a thi kho ti lomi ah thawhter an si lai i kan dihlak in kan i thleng dih lai. A rawk khomi hi a rawk kho lomi in thuanh a si lai i, a thi khomi hi thih khawh lonak in thuanh a si lai."

Khrih cu a voi hnih a rat òhannak in phuan a si tikah, a nungmi mithiang an dihlak in amah ton awakah van ah cawi in an um lai i mitòhep kar lakah thlen in an um dih lai. Khrih thawhòhannak a òhawnak nih a rawk khomi hi vawlei an pumsa cu a rawk kho lomi a tho òarmi pumsa ah thlen an si lai. Pathian fapa sunlawinak nih an thlarau zong cu a thlen hna lai, Cun Pathian fale hna cu sunpamak ah a hruai hna lai. Lamkaltu Johan nih a chim bang, "Khrih a langh tikah cun amah Khrih bantuik cu kan si lai i a sining tak tein kan hmuh lai" a ti (1 Johan 3:2).

ATU AH BAWIPA ZOHHENH CANG TUAH

Asinain, a biapi ngaimi a dang pakhat tlamtlinnak cu 1Johan 3:2 ah kan hmuh i Jesuh a voi hnih ratòhan tiang hngah a hau lo. Atu ah Jesuh cu kan hmuh khawh. Atu hrimhrim ah hin, Bawipa cu kan hmuh deuhdeuh a si ahcun amah kha kan lo chinchin ko lai. 2 Korin 3:18 chungah kan hmuh bantuik, "Kannih caah hmai khuhnak puan kha a um ti lo caah kan dihlak in Bawipa sunpamak cu thlalang chung i kan mui a langh bang khin kan langhter, Cuticun sunpar chin lengmang in amah lo chin lengmang ah thlen kan si i cu cu thlarau a simi Bawipa

rianòuannak cu a si. "Nifate in Bawipa he kal òi kan cawrnak ah kan khrihfa nunzia kan òhanternak ding caah kan nun lio ah a langh hrimhrim awk a si.

Jesuh cu kan zoh fate kannih cu Khrih muisam he loin thlen chin lengmang in kan um. Karmah lawng tein punpeknak ah siseh, khamh lioah siseh, Bawipa cu kan zoh fate, amah cu fiang tein le lianngan deuhmi lam in hmuh kan duh. Hi bantuk nih kannih cu sunparnak in sunparnak ah a kan thlen. Cucu zeiruang ah dah a si ti ahcun a sunparnak cu phuan in a um tikah kan thlarau cu amah bantuk tein thler dih in kan um lai.

2 Korin 3:18 chungah a sunparnak kan hmuh bantukin thlen in kan um tiah a ti tikah thlen timi biafang cu Greek holh in cun (*metamorphoo*) tiah ti a si. Mah biafang cu Mirang nih an i lak i thlennak tiah an ti. Cucu lungmul fate cu a thleng lengmang i palep ah a can tikah hi biafang cu an hman. Cutiin lungmul cu a dawh ngaimi palep ah duhsah tein a thlen bantukin, vawlei kan sining Adam sualnak cu vancung Khrih sining ah kan i thleng kho ko.

Hi bia hi 2 Korin 3:18 chungah cun "thlen" tiin a leh i, hi biafang cu Mat. 17:2 chungah cun "muhmai thlennak" tiin a leh. Khrih cu tlangcung ah a muhmai aa thlen tikah hitin kan rel, *"An hmai ah cun a mui kha aa thleng i a hmai cu ni bangin a ceu i a hnipuan cu ceu bantukin an rang"* tiah a ti. Cuaah cathiang nih a chim bang, mithiang mi hna lawng kha cu bantukin an i thleng lo i, kannih zong amah cu kan zoh deuh paohpaoh ahcun a sunglawi mi amah he i lawhnak leiah cun thlen in kan um ve lai ti kha kan chim khawh.

Isaiah 6:1-8 chungah Isaiah nih Bawipa cu a sunparnak chungah a hmuh tikah Isaiah cu a thleng. A sualnak in a khatni a lei cu a thiang i amah cu profet ah thlen in a um. Hihi Khrih muisam a cheu a si, culioah cun Isaiah nih Khrih sining chungah a luh lio caan a si, zeicah tiah Khrih cu profet a si.

Luka 5:4-11 chungah Khrih nih a zultu hna kha hmasa bik ah nga tapi tlaihnak in khuaruahhar a tuahnak kong kan rel

khawh. Peter nih Jesuh a lianngannak kha a hmuh tikah a ke hramah a bok i hitin a chim, "Bawipa misual ka si, ka sinin kal tuah" tiah a ti. Bawipa nih Peter cu zaangfahnak he bia a chawh, Cun ngatlai tu sinak in minung tlaitu ah a canter. Peter cu Evangelist ah a cang i Khrih sining kha a hrawmi Evangelist ah a hung cang.

Thawngòhabia chungah Johan cu a hmasa ah khuaturi fa tiah amah nunzia kha zoh in an kawhnak kha kan hmuh (Mar. 3:17). Asinain Johan cu Khrih Jesuh he hmun khat ah an um kal òi tikah a nunzia cu aa thleng i a hnu bik ah cun Khrihfabu nih amah cu dawtnak in a khatmi Lamkaltu tiah a kawh. Johan cu Khrih sining chungah a hrawm khomi a si. Zeicahtiah Khrih cu Pathian a si kha a hmuh i cu Pathian cu dawtnak Pathian a si (1 Johan 4:8).

Bawipa nih cun a duh tik paoh ah a Thlarau in langhnak cu a thim khawh ko. Cucu kan biak caan le thla kan cam caan ah a si kho. Peter sinah cun nga a tlaih lioah a si kho ko. A duh tik caan paoh ah kan sinah cun a lang kho ko caah kan hmuh khawhnak hnga kan Thlarau lungfim a herh. Cun kan nunnak ah zeidah tuahter a kan duh ti kha kan hngalh a herh.

Asinain, a tam deuh cu Bawipa nih kan sinah cun karmah lawng tein thla kan cam caan ah a langh tawn. Kan nunnak ah a phungmen in Baibal rel le thlacannak ngeih kha kan duh lo. Khrih Jesuh kha hmuh kan duh. A sang bik in kan duhmi cu kan sinah rak i langhseh ti kha a si. Amah he zanriah eiòì dingah a kan kawh ko i kan lungthin innkhar cu a kingh tikah rianrang tein awnpiak kha kan cawn ding a si. Solomon hla 4:2-6 chungah kan hmuh bang monu cu a tlangval pa nih a kawh tikah khual nuar ngaiin a leh bantuikin kan tuah awk a si lo. Cu chungah cun hitin kan hmuh.

*"Ka ih le maw tling khan dang cung ka zau zawmah
merem thiam loin, lungkil ka tum dawh hlei valpa nih,
king maw remh hlei run innkhar, runglut ailang na rei
kiang pawngah, òhuro dawhte nang hnenah ka lu le maw*

samsawm ai hna cu zandap dor tlak bang a cin," a ti. Chun ka thum cu ka chiah cang hnu in zeitin aih len ser nolh hnga? Thiang cia ka ke tan cawi rem dawh cu, zeitin hen thuròhan ai hnga? Ka dawtte nih innkhar hrenh tlaih in dir ai kaw, ka lung tiang vun cul hriarman. Tho rih ning kaw ka tum valpa cu, innkhar hrenh hunh lang, ka zaòial kut in mura zihmui luang hna ai, innkhar hrenhtung tiang. Ka dawtte cu innkhar hunpiak tuan kar hlanah a khoi ah hen hnulei her tak in landang a tlai cang ai rua. Tuar kho hlah ing kan tian zawn ah cun kawh len hmanh ning ka hmu kho ti lo, Au len zong nih lehrul um ti lo."

Hika zawnah hin monu nih a duhmi tlangval pa cu len dingah a rat tikah duhsah tein a rak chawhna kha kan hmuh. Cuaah cun nu nih pa cu a kawh hlanah tlangval pa cu innlei ah a kir òhan. Hika zawnah hin thlarau lein biatak kan caah a um. A kan dawtu Khrih cu kannah sinah rat a duh tikah zeitik caan paoh ah a ra kho ko, kannah manh caan le rem caan ah a ra ding a si lo. Kannih cu Bawi kan si lo i Jesuh cu kan sal zong a si lo. Jesuh nih cun kan thazang derthawmna le sualna kha ruat loin kannah he ton awkah velngeihnak tampi a kan ngeih. Asinain amah cu kan Bawi a si, kannah tu nih a bia kha kan zulh awk tu a si. Zanòim i a kan kawh zong a si le Bawipa zanòim a si le ih ka duh a timi monu bantuk kan si awk cu a si lo. Zeitindah ka iha khualun bu he a thawh lai i Bawipa he caan cu atu ah ka hman lai? Bawipa Thlarau nih zanòim ah a kan thawh i caan hman ti a kan duh a si ahcun Bawipa nangmah he chun caan ka tuahmi cu ka ih hlan deuh kha pei a si cu tiah kan ti ding a si lo. Amah he kan in òinak cu zeitindah kan òhanter khawh lai ti ahcun Bawipa nih chamh a kan duh caan paoh ah a caan kan pek khawhna ah hin a biapi in aa hngatmi a si. Hi cawmna hi rianrang ngaiin kan canna nih hin amah he kan i lawh chin deuhna hnga lam lianpi a kan serpiak lai amah cu kan hmuh khawh nakhnga a kan bawm lai.

**A PUM CHUNGAH BAWIPA CU
THLEIDAN THIAMNAK**

Cu lawng si loin a sunglawimi thlennak le Bawipa cu landang in kan hmuh khawh rih. Johan 17:22 chungah Bawipa Jesuh nih a pa sin ah hitin a chim, "Nangmah le keimah cu pakhat kan si bantuk hin pakhat an si khawh venak hnga, sunparnak na ka pekmi kha ka pek hna a ti. Khrih sunparnak nih amah he cun a kan komh bantukin Khrih pun a simi kan dihlak in a kan komh khawh. Cuaah zeitindah hi tluk a sunglawi mi i pumkhatnak cu kan hmuh khawh lai? Pakhat cio kan nunnak ah hmuh khawh a si. Zumtu dik nunnak chung cioah Khrih sunparnak cu kan hmuh khawh cio a si ahcun, cu hmuh khawhnhak nih cun amah he lo chin deuh dingin a kan thlen lai.

Phungthlukbia 17:6 chungah kan relmi cu "*fale hna a sunparnak cu pale kha a si,*" a ti. Pakhat holhlehnak ah cun thlarau lei i kan pale cu kan caah sunparnak a si, tiah a ti. Khrih nunnak le a rianòuannak ah kan hmuh bantukin kannih cu amah he lo dingah a kan thlen.

1 Theselon 2:19-20 chungah Paul zong nih amah lungthlennak kong cu hitin a chim, "*Angaingai tiah cun midang ahoimanh si loin, nammah hrimhrim hi kan Bawipa Jesuh a rat tik i a hmaika i kan dir tikah kan ca i ruahchannak le lawnhnak le thanghatnak cu nan si lai,*" a ti. Hika zawnah kan hmuhmi cu Thlarau leiah ka fale hi kan caah sunparnak an si. Cuaah Khrihfa thlarau leiah nu le pa tling a simi nih cun thlarau leiah an fale hna le an zultu hna sinin sunparnak cu tlawmpal cu an hmuh.

**A KOMHMI LE PUITLING A SIMI
KHRIH PUMSA**

Biakam Hlun cauk a donghnak ah, zeitindah Bawipa nih a mi hna cu amah sinah ra dingin a timhlanhnak kong kha kan hmuh. Malakhi 4:5-6 ah kan relmi cu, "*A lian, a ngan i òih a nungni ni,*

Bawipa ni cu a phak hlanah nan sinah Profet Elijah kha ka rak thlah lai. Ram cu hrawk awakah ka rat sualnak hnga lo amah nih cun pale hna cu an fale hna he a renter hna lai i an fale hna cu an pale hna he a renter hna lai a ti. "Hihi Khrih Jesuh a voi khat a rat ah khan a cheu cu a tling cang. Vancungmi Gabriel nih tipil petu Johan kong bia a phuan tikah "Amah cu Pathian thlahmi Lankaltu a si lai i Profet Elijah bantukin a fekmi le a òhawngmi a si lai. Pale hna le fale hna kha hmunkhat ah a forh òhan hna lai" (Luka 1:17). Johan cu ngaihchihnak kong chim dingah Elijah thlarau in chiti thuh a si. Cu ngaihchihnak nih Pathian mi hna cu a fonh hna, pale lungthin le fale lungthin cu pakhat cio sinah a fonh hna. Cun zeidah a phichuak cu a si? Isaiiah 40:3-5 ningin cun Bawipa sunparnak kha a langhter.

Asinain Malakhi 4:5-6 i a chimmi hi Khrihfa chan a dongh lai tikah cun a tam deuh in a tlamtling te lai. Zeicahtiah Malakhi nih a lian nganmi le òihnung tukmi Bawipa ni tiah a chimmi cu a voi khat ratnak kha si loin Khrih a voi hnih rak òhannak kha a si. Pathian nih a voi hnih rat òhan ding a mi hna kha a timhtuah nakhnga caah, profet rianòuannak kha Bawipa nih Elijah thlarau le thilti khawhnak he a chuahter lai. Vawleicung khuazakip ah Bawipa sunparnak cu langhter a si lainak caah ngaihchihnak le rem òhannak thawngòhabia in khrihfabu cu a timh lai. Thlarau lei pa le le fale hna lungthin pakhat cio cungh a mer lai i zumtu hna kar lakah kuainak hnahchuahnak, porhlawtnak, asiloah zaang-ennak a um ti lai lo. Khrih pum cu forh a si lai i thazang òhawngmi a si lai. Cun puitling ah a hung cang lai i a sung lawimi Khrih muisam kha a keng lai.

Lankaltu Paul nih (Efesa 4:12-14) ah a chim bantukin Pathian rian òuantu (asiloah Thlarau Pale hna) nih rian an òuan lai. "Khrih pum kha òhanter awakah Pathian mi vialte cu hi bantukin khrihfa rianòuan awakah a timh hna. Cuaah kan zumhna le Pathian fapa kan hngalhnak i pakhat kan sinah ah khan kan i fon dih lai, nutling/patling kan si lai i Khrih tlinak a sanning taktak zong kha kan phan ve lai. Micang a palhter tawntu

hlenthiami hna cawpiaknak tilet le thlichia bantuk a simi nih a kenkip ah a choihmi ngakchia bantuk hna si loin tiah a ti." Khrih pumsa cu puitling ah a cang lai cun Pathian sunpamak cu phuan in a um lai. Khrihfa ruahchannak cu zumtu paoh nih an ngeih lai. Na chung i Khrih (Atu cu a sunglawimi ruahchannak lawng a si) mi cu sunpamak in a khatmi Khrih in a hung lang lai, a tlanmi nutling hna nunnak ah zungzal in a hmun lai. Hi bantuk langhnak caah cun kan nunnak cu Bawipa sinah ap ko u sih. A firmak thawngin kan dihlak tein a sung lawimi Khrihfa ruahchannak chungah tlanling tein kan luh naknga amah nih cun rianrang tein kan timlam ko seh.

"Pathian hi a va rum hringhran dah! A firmak le a hngalhnak hi an va thuk hringhran dah! Biakhiahnak a tuahmi hi aho nih dah a sullam an purh khawh lai. Zeizong vialte hi amah thawngin an um i amah caah an si. Pathian cungah sunpamak cu zungzal in um ko seh."
Amen. (Rom 11:33-36).